

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

...na
...hlen

Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

AGNES
VON KRUSENSTJERNA

Lit.
So.

HÖSTENS
SKUGGOR

ALBERT BONNIERS FÖRLAG
STOCKHOLM

FRÖKNARNA VON PAHLEN

ROMAN

AV

AGNES VON KRUSENSTJERNA

*Un roman, sans blesser les lois ni la coutume,
Peut conduire un héros au dixième volume.*

.....
*Tous les hommes sont fous, et malgré tous leurs soins,
Ne diffèrent entre eux que du plus ou du moins.
Comme on voit qu'en un bois, que cent routes séparent,
Les voyageurs sans guide assez souvent s'égarant,
L'un à droit, l'autre à gauche, et courant vainement,
La même erreur les fait errer diversement:
Chacun suit dans le monde une route incertaine,
Selon que son erreur le joue et le promène,
Et tel y fait l'habile et nous traite de fou,
Qui sous le nom de sage est le plus fou de tous...
Ainsi, cela soit dit pour qui veut se connoître.
Le plus sage est celui qui ne pense point l'être,
Qui toujours pour un autre enclin vers la douceur,
Se regarde soi-même en sévère censeur.*

Boileau.

*CCVII. — La folie nous suit dans tous les temps de la
vie. Si quelqu'un paroît sage, c'est seulement parce que ses
folies sont proportionnées à son âge et à sa fortune.*

*CCVIII. — Il y a des gens niais qui se connoissent, et qui
emploient habilement leur niaiserie.*

*CCIX. — Qui vit sans folie n'est pas si sage
qu'il croit.*

CCX. — En vieillissant, on devient plus fou et plus sage.

Hertigen av La Rochefoucauld.

Romanen Fröknarna von Pahlen är tänkt som en trilogi, varav Den blå rullgardinen och Kvinnogatan tillsammans bilda första delen. Höstens skuggor utgör förra hälften av andra delen.

AGNES VON KRUSENSTJERNA

**FRÖKNARNA
VON PAHLEN**

ROMAN

III.

HÖSTENS SKUGGOR

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1931.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1931

HÖSTENS SKUGGOR

I.

Det hade stormat hela natten. En av dessa höststormar, som ibland brista lös i början av oktober, hade farit fram genom parken på Eka och skakat de vackra gamla träden.

När Petra von Pahlen tidigt på morgonen kom ut, låg det tjockt med gula och röda löv på trappan. Men molnen hade slitits i stycken och drivit bort, och nu sken solen strålande rakt in på glasverandan, och löven som voro utbredda på tröskeln och på trappstegen bildade en praktfullt skimrande mosaik. Petra satte foten på dem. De prasslade på ett så underligt klingande sätt. Hon tog upp ett av bladen, ett stort lönnblad. Det glänste ju av färger, som om alla höstens blommor tömt sina kalkar över det.

Jag borde duka födelsedagsbordet med dem, tänkte Petra.

Men så begav hon sig ned i parken. Kanske funnos ännu några blommor kvar. Hon stannade på en av gångarna och såg upp. Där stod ett träd och sträckte fram nakna grenar, mellan vilka himlen lyste klart blå. I går darrade det av löv. En gren var avbruten och kastad tvärsöver sandgången, där Petra dröjde.

— Ack så synd, mumlade Petra.

Hon lyfte försiktigt grenen åt sidan och lade den på gräsmattan bredvid.

Men längre in i parken härskade en vild oordning. Kvistar och grenar lågo strödda överallt. De brokiga löven välldes fram på gångarna.

På en stig där nere stod arrendatorn Tord Holmström med en kärra och en kratta. Med starka armar lyfte han grenarna och bar dem lätt som om de varit små stickor.

— Jag hörde hur det stormade i natt, sade han till Petra. Och jag tänkte nog det skulle bli ett drygt morgonarbete.

Han klev omkring bland löven i höga stövlar. Petra betraktade honom småleende och belåten med att få parken städad. Hon kastade en blick bort mot arrendatorsbyggnaden, som låg skinande röd i solen. Där inne sov ännu Adèle bakom neddragna rullgardiner.

— Det är visst bara vi två, som äro på benen, sade Petra. Det är Angelas födelsedag i dag.

Arrendatorn nickade.

— Då måste Adèle gå upp och gratulera, sade han.

Han var alltid angelägen om att hans hustru skulle få någon förströelse.

Petra gick ned mot sjön. Vågorna hade ännu icke kommit till ro. De porlade ivrigt mot strandens stenar och blevo till fradga kring bryggan. Skumpärlorna fingo i solskenet lövens alla skiftande färger. Där ute på vattnet sam den lilla ön, Angelas hem-

lighetsfulla ö, vilken hon som barn så ofta gjort utflykter till. För henne hade det varit som att fara till ett främmande land. Petra smålog tankfullt. Den där lilla flickan var stor nu. Ön var väl icke längre för henne något hemlighetsfullt lockande.

Och där Petra stod nere vid stranden och hörde vågorna sjunga, mindes hon så tydligt den där dagen, då Angela kommit resande — ett ensamt och föräldralöst litet barn. Petras bröder, Hans och Peter, hade velat uppfostra henne med sina barn, men då hade Petra slagit armarna om den lilla och ropat att hon ville behålla henne. Det hade varit i matsalen på Eka. Petra kom ännu ihåg, hur Peter helt otympligt sagt:

— Jag trodde att du nu var lycklig.

Så litet de förstodo henne. Ända sedan den tiden, då Petra bara var nitton och ett halvt år och Thomas Meller skrev hem från Sydamerika och bröt sin förlovning med henne, hade hon känt sig ensam och utan mål i livet.

Barnet, hennes döde bror Hugos dotter, den lilla Angela, hade väckt alla hennes slumrande känslor av ömhet och glädje. Så bra de haft det tillsammans här på Eka! De två år Petra bott i Stockholm, medan Angela gick i skolan, hade hon alltför ofta längtat tillbaka till sin gård. Men sedan — och Petra tänkte nästan litet skamsen därpå — då Angela vistades i hushållsskolan och det bara växlades brev emellan dem, hade Petra längtat efter henne så, att hon blivit melankolisk. Då hade hon till slut skrivit och

bett Angela komma till sig. Angela hade haft en väninna där borta som hon visst haft svårt att lämna. Men hon hade ändå stannat hos Petra.

Hela detta året 1912 hade de nu oavbrutet vistats på Eka, och Petra kunde icke besluta sig för att fara till Stockholm. För närvarande hade hon heller ingen våning där. Sedan januari hade hon hyrt ut den till Hans' äldste son Sven, som föregående jul hade gift sig med Bess Rosenrauch, lilla Judys tre, fyra år äldre syster, en litet fet och ograciös, men klok och begåvad flicka. Hans hade ju tyckt att Sven gift sig alltför tidigt. Han hade knappast varit tjugutvå år, då han förälskat sig i Bess. Och strax skulle han gifta sig! Han hade ju inte ens slutat sina juridiska studier vid Höghskolan. Men Rosenrauchs var en mycket förmögen, bildad och aktad släkt, och genom Bettys bror, Jacob Levin, vars hustru Sally var syster till den berömde doktor Simon Rosenrauch, flickornas far, var man redan förut befryndad med dem. Sven och den kloka Bess verkade lyckliga. Större delen av sommaren hade de tillbragt borta hos Hans och Betty, och en tid hade också Bess' föräldrar och den bråkiga, men i grunden icke stygga Judy vistats där. När då även gamle Benno Levin och Jacob med sin trofasta Sally kommit resande dit, hade den bullrande Simon döpt om Ekered till "Synagogan". Men gamle Benno hade bara gått omkring och myst.

Petra log. Det hade varit livliga veckor. Men de tycktes henne redan ligga en oändlighet tillbaka. Nu

hade det på länge icke varit några besök varken på Ekered eller Eka.

Petra fortsatte upp genom parken. Hon stannade plötsligt. I solskenet låg herrgårdsbyggnaden framför henne. Genom de avlöfvade träden glänste milt de blanka fönstren emot henne. Den gammaldags bruna färgen på huset, den utskjutande glasverandan, till vilken dörren stod öppen, trappan fylld av höstlöv . . . så tyst, så stilla allt var. Bodde där ingen? Denna morgon när bladen fallit efter en natts storm, tyckte Petra där hon stod och såg på sitt hem att hon åter var så långt borta från världen. Här på gården gled livet så sakta och varsamt fram. De som bodde här voro som begravna för människorna. Det var kanske inte rätt mot Angela och hennes ungdom. Hon borde komma i beröring med livet. Uppleva något. Innan Petra ännu fyllt aderton år, hade hon träffat Thomas Meller.

Petra tog sig för pannan. Varför tänkte hon nu på honom igen? Hon gick sandgången ned för att komma bakom byggnaden. Där låg köksträdgården. Kanske kunde hon i rabatterna ännu hitta några blommor? Så solen sken! Allt det vissna fick en glans av guld. Ärtsängarna lågo nedslagna. Pinnarna, som slingorna varit fästade vid, då de på sommaren stått tyngda av ärtskidor, reste sig i en grå och naken rad.

Petra såg något på marken. Det var en död liten sångfågel. Den låg där med de duniga vingarna ömkligt utsträckta, som efter ett sista darrande ving-

slag. En röd fläck av blod lyste som ett hjärta på bröstet. Kanske hade den i stormen slagit emot en telefontråd och gjort en svindlande färd ned till jorden. Nu hade kamraterna redan flytt till varmare länder. Den lilla fågeln hade stannat kvar och trott att solen ständigt skulle lysa lika ljuvligt. Det prasslade i gräset. Petra vände sig snabbt om och såg dem stora kattens ögon glimma bakom en buske. Hon tog upp fågeln i sin famn för att gömma den undan.

Hon fick se en spade som låg kastad på marken,, och bland ärtsängarna grävde Petra, bevakad av katten, som redan haft klorna framme efter fågeln,, en liten grop. Försiktigt fattade hon fågeln och lade ned den i mullen. Hon rörde ömt vid den duniga kroppen. Hela sommaren hade den sjungit och drillat av fröjd. Petra plattade till jorden över den.. Katten smög sig missnöjd hem till Adèle. Nattens storm hade dödat sommaren. Den hade rivit löven av träden, brutit av kvistar, som nästa år skulle blommat på nytt, och slagit ihjäl en liten fågel som sjungit sommarens lov bland vaggande grönt. Bara skadegöraren strök omkring i förödelsen.

Petra gick vidare. I rabatten fann hon några gredelina frusna astrar, som sågo ut som om de förfärdigats av krusigt silkespapper. Hon bröt av de sega stjälkarna. Blommorna skulle hon lägga kring Angelas födelsedagsbord.

Petra rätade på sig. Härifrån köksträdgården såg man vägen. Ett moln gled plötsligt över solen och kastade en mörk skugga över trädgården och vägen.

Där borta kom någon gående. Det var en helt ung flicka med bart huvud och lingult hår. Hon hade en korg på armen och ämnade sig väl till handelsboden. Hon gick långsamt, litet framåtlutad. Ibland vaggade hon till, som om hon haft en alltför tung börda att bära på. Petra kände igen henne. Det var en flicka från en av stugorna. Hon var den äldsta av en stor syskonskara, och nu väntade hon själv ett barn. Petra stod och såg efter den trötta lilla gestalten med ett plötsligt sting av medlidande. Hennes pojke hade givit sig av, och hon hade ingen som kunde försvara henne för illvilliga antydningar och menande skratt. Snart skulle hon bära ett litet pyre på armen, och kanske icke veta hur hon skulle skaffa det föda och kläder.

Nyss hade Petra känt det som om Eka låge så långt från världen. Men strax utanför drog landsvägen förbi, och en ung liten kvinna vandrade där med trötta steg bärande sin fröjds och sin smärtas frukt.

Petra samlade upp sina blommor. När hon vände sig om, stod Angela där mitt framför henne. Solen hade åter kommit fram bakom molnet.

— Vad gör du? ropade Angela muntert.

— Det är ju hemligheter, sade Petra och försökte smussla undan blommorna. Och du skulle sova, till dess jag var färdig.

Angela höjde sitt ansikte upp mot Petra.

— Titta på mig, sade hon. Ser jag inte äldre ut än i går? Jag är aderton år.

Petra såg på Angela ömt och lyckligt, som en äldre syster ser på en yngre. Angelas ljusa hår föll ned över pannan. Hon strök det tillbaka med ivrig hand. Hennes ögon voro så mörka! Läpparna öppnade sig litet, över kinden for rodnaden och lämnade henne därpå blek.

— Jag känner mig så glad, sade hon. Du vet, det kommer över en ibland en sådan där lyckokänsla. Man vet inte varifrån. Den skjuter upp rätt från hjärtat som en solstråle. Då händer det något.

— Vad skulle hända här på vårt gamla Eka? frågade Petra och blickade utåt vägen.

Den lutande gestalten av den unga kvinnan hade nu försvunnit. Vägen låg vit och solbelyst. Angela tog Petra under armen.

— Kom, så gå vi, sade hon. Frukosten är visst inte färdig än. Hörde du hur det blåste i natt? Jag vaknade ibland och var riktigt rädd. Det lät som om någon knackade mot rutan.

På gången upp bakom byggnaden kom postbäaren. Det var en gammal man med små spejande utkiksögon under yviga ögonbryn.

— Här äro brev och tidningar till fröknarna von Pahlen, sade han och förde fingrarna till mössan.

Petra tog tidningen från Stockholm och det brev, som var till henne, och skyndade upp till verandan med sina blommor.

Angela blev stående kvar och vände nyfiket på sina brev. Av utanskrifterna sökte hon gissa sig till

från vilka de voro. Arrendatorn gick förbi, hälsade vänligt och stannade för att lyckönska henne.

— Tack! Tack!

Angela nickade glatt mot honom.

Allt tycktes henne så härligt denna dag. Hon lyfte upp huvudet och tittade in i solen. Så spatserade hon ned mot hönsgården för att se om hönsflickan ännu delat ut mat åt sina skyddslingar.

Petra dukade i salen Angelas födelsedagsbord. Astrarna lade hon i en krans runt den vita duken. Mittpå bordet hade kokerskan satt in en tårta. I grann gelé stod att läsa: *Angela aderton år*. Petra lade dit sina presenter. Det var ett par böcker och en liten sykorg som hon själv broderat.

Den stora väggklockan tickade dovt. Den fyllde rummet med sitt entoniga ljud. Tiden gled undan, bort, bort, en ström av minuter och sekunder som sjönko likt bubblor i en flod, vilken aldrig ville stanna. Angela aderton år. Fort! Skynda! Angela nitton år. Skulle Petra om ett år gå här som nu och lägga frusna astrar på ett vitdukat bord?

Petra satte sig vid födelsedagsbordet. Hon kastade en leende blick på sina anordningar och tog brevet. Nu kunde Angela få komma. Allt var färdigt.

Petra granskade undrande frimärkena. De voro utländska. Hon öppnade brevet. Vem kunde skriva till henne? Hon såg på underskriften. Namnet kom hon ihåg, det var en av hennes gamla klasskamrater. Så stoppade hon brevet i fickan. Hon hann väl läsa det

2. — v. *Krusenstjerna*, *Höstens skuggor*.

sedan. Det var så långt. Hon tog i stället upp tidningen.

Tidningen som prasslade i Petras hand förde varje dag budskap från en värld, vilken Petra egentligen intresserade sig bra litet för. Där var politiken, som hon inte begrep mycket av, och kritik av konserter och operor, som hon inte kunde gå på. Angela brukade läsa följetongen. Ibland hade hon alldeles tappat bort händelseförloppet från en dag till en annan, och det, påstod hon skrattande, gjorde bara berättelsen mera spännande. De brukade låna tidningen åt arrendatorns hustru, Adèle, den rolösa, som endast hade en ortstidning. Hon slukade med glupande blickar alla olyckshändelser och dödsfall. Kanske njöt hon av dem.

Nu hörde Petra Angelas steg på sandgången utanför fönstret. Angela stannade på tröskeln. Hon var röd om kinderna efter promenaden. Hennes hår hade kommit i oordning. Ett ögonblick tyckte Petra att hon såg sig själv som helt ung flicka stå där i dörren förväntansfull med ögonen lysande av nyfikenhet inför stundande överraskningar.

— Jag har den äran att gratulera, sade Petra och sträckte armarna mot Angela.

Angela flög i hennes famn. Och åter mindes Petra den där dagen, när hon i matsalen här på Eka tagit den lilla Angela i sina armar och ropat till de andra, att hon ville behålla henne.

II.

Det var afton. Angela hade gått upp på sitt rum. Petra satt i soffan i salongen. Lampskenet kastade en ring av ljus över bordet och mattan. I tystnaden och dunklet i hörnen drömde de vita stolarna med griparna på sina ryggstöd.

Petra kunde höra Angelas steg där uppifrån. Hon böjde sig litet fram och något prasslade i hennes klänningsficka. Hon tog upp det. Det var ju brevet hon fått på förmiddagen.

Hon bredde ut arken framför sig på bordet. Nu skulle hon väl läsa det i lugn och ro. Högst uppe på sidan stod namnet på ett sanatorium och en kurort i Schweiz. Ack, den stackaren var sjuk. Hon mindes klasskamraten Karin Blumstedts kutiga rygg på bänkraden framför sig i skolrummet. Hon hade varit en gänglig flicka med två smala rättsvansar till flätor och en elak blick ur sina talgiga ögon. Petra hade aldrig känt sig vidare dragen till henne.

Petra började läsa en smula undrande. Vad kunde Karin vilja henne? Det var väl ett sådant där plötsligt infall man kan få, när man är i ett främmande land och en ensam stund sentimentalt vill erinra sig skoltiden och de första ungdomsåren. De gamla

kamraterna i småstaden kunna då med ens erhålla nytt liv för ens ögon och helt plötsligt tyckas en ha varit verkliga vänner. För Karin Blumstedt hade väl Petra von Pahlen utan dennas egen förskyllan hastigt och lustigt blivit till en sådan där gammal vän. Början av brevet var också fylld av orden: "Minns du! Minns du?" Petra kände sig nästan besvärad. Den andras livliga minnen kommo henne då alls icke vid. Men så med en gång vidgades hennes blick, som om hon blivit skrämmd. Mitt i detta banala brev med dess utropstecken och understrykningar kom ett stycke, som fick Petra att känna sig som när man går på en lugn landsväg och plötsligt får se en häst i vilt sken galoppera emot sig.

Där stod det:

"... När du var så där en aderton år, förlovade du dig med en Thomas Meller. Det skulle ju vara hemligt, men alla visste det. Vad jag var avundsjuk på dig! Sjutton år och redan förlovad, kanske snart gift och med ett eget hem! Kan du tänka dig att Thomas Meller är här på sanatoriet! Det är inte han, som är sjuk. Det är hans fru, som har svagt bröst. För han är gift nu och har med sig hustrun och en liten son. Frun är utländska och dotter till någon tysk-spansk eller tysk-portugisisk konsul i Sydamerika, du vet dit han for dendär gången. Det är alltså hon som är sjuk. Hon verkar extra-vagant, men han ser så i n t r e s s a n t ut. Vi ha också växlat några ord, när han hörde jag var från din hemstad. Han skall fara till Sverige på nyåret."

Petra lät brevet sjunka i knäet. Ett par ark föllo ned på mattan vid hennes fötter. Hon brydde sig ej om att taga upp dem. Brevet, som hon hela dagen likgiltigt burit i sin ficka, hade haft ett budskap till henne: Thomas Meller var åter i Europa, i Schweiz. Han tänkte sig tillbaka hem till Sverige.

Och just denna dag hade hon sett honom för sig på ett särskilt sätt. Var det ett varsel kanske? Liksom det händer ibland, då man tänker på någon och man tycker sig höra honom sätta sin käpp utanför i förstugan. Tittar man ut, finnes ingen där. Men strax därpå stiger han in i rummet.

Ja, den gången då Petra förlovat sig, hade hon varit inemot aderton år. Nu var hon trettiotre. För fjorton år sedan for Thomas Meller ifrån henne. Det var ett främmande land, som lockat honom. Det landet hade varit mera värt för honom än Petra, hans fästmö, mer värt också än hans gamla mor. Han övergav två kvinnor. Två kvinnor som älskade honom.

Petra rynkade smärtsamt ögonbrynen. Det var längesedan den historien. Men när hon med hast i tankarna flög tillbaka till det där året, tyckte hon att det var helt nyss allt hänt. Föräldrarnas trädgård drev emot henne med en doft av blommor — en doft av höstens rosor och den fuktiga lukten från kastanjernas träd, mörka, nästan svarta i sin djupa grönska. Ack, denna hennes barndoms och ungdoms trädgård! Den svävade fritt i rymden lik en sagans och drömmens lustgård. Där hade Thomas första

gången kysst henne under den stora kastanjen. Hon tyckte sig se sin mors bleka ansikte skymta i ett fönster till deras hus inne i trädgården. Hon tänkte på hur hennes mor icke velat veta av förlovningen med Thomas. Hon hade sört däröver, som om hon förlorat Petra. Hon ville äga henne ensam. Över Petra hade hon ju ständigt vakat med en svartsjuk kärlek, som varit svår att fatta.

Detta brev om att Thomas Meller skulle komma tillbaka till sitt land igen, skrivet av en kvinna som, bara för att hon ej hade något annat att göra, hittat på att klåfingrigt gräva i Petras gamla sår, gjorde Petra helt upprörd.

Inom henne vaknade en längtan, ett hopp, som hon trodde länge sedan ha dött. Hon hade försökt att glömma, ja hon hade en gång trott att hon hade glömt. Den gången för fyra år sedan, då hennes syssling Tage Ehrencreutz bott hos Johan von Pahlen och visat sig intagen i henne, hade hon velat bli hans. På ett grymt sätt hade hon då fått veta att han var bunden vid en annan.

Thomas skulle komma tillbaka! Men åren, alla dessa år, som gått, kunde icke strykas ut. Hon kände honom kanske icke längre, hon visste inte heller vad han kunde ha upplevat där i det andra landet. Och han hade en hustru, en extravagant utländska, och en son. Fast man kan ju skilja sig från sin hustru. Och hans hustru var sjuk, hon kunde dö.

Petra lade handen över ögonen. Angela gick där uppe i sitt rum. Hennes tofflor slogo mjukt mot

taket ovanför Petras huvud. Det var som en påminnelse om att Petra icke var alldeles ensam. Hon hade Angela. Ja visst. Men det var icke nog för hennes hjärta som längtade. Hur kunde det vara nog? En kvinna behövde en mans kärlek och ömhet. Hon måste ha egna barn, kunde icke nöja sig med en annan kvinnas. Och Petra lyfte lyssnande upp huvudet. Långt, långt bortifrån tyckte hon sig höra små steg... De kommo från parken, nej de kommo från molnen. Det var barn, som sprungo. Späda nakna fötter slogo mot en osynlig rymd. Ofödda barn längtade efter mödrar. Kanske ett par av dem sökte efter Petra, som satt här med tomt sköte och en moders hjärta. Men Petra lät händerna falla, när hon förstod att det var vinden, som drev sitt spel där ute i parken.

Jag är väl ingen riktig kvinna, tänkte hon då ödmjukt och sorgset.

Det fanns så många andra kvinnor, som Petra kände, vilka ägde hem och barn och kärlek. Betty till exempel, hennes bror Hans' hustru, hon med sina tre barn och sitt stora hus. Just nu skulle Petra velat vara hos henne. Vad Betty skulle banna Petra och säga henne att hon hade sitt hem och sina plikter här på Eka och att Angela behövde henne! Hon ville gå till Betty i morgon. Men så ångrade hon sig. Alltför väl kände hon sin egen slutenhet och tystlåtenhet. Hon skulle nog sitta där hos Betty, som skulle omsvepa henne med den ömma glansen från sina mörka ögon, men hon kunde ändå inte tala

om Thomas. Hon var rädd för att Betty, den nöd-
torftigt kristnade judinnan, skulle tycka att hon,
Petra, vore en gammal älskogskrank ungmö.

En kärlekshistoria som låg femton år tillbaka! Vem
bryr sig om en sådan? Den är ju begravnen sedan
en evighet. Men i den kärlekshistorien blommade
Petras första ungdom skär och ljuv. En psalmvers
man lärde sig som barn, den kan man utantill ända
in i ålderdomen. Den första starka upplevelsen
dröjer kvar genom åren, en psalm, en hymn den
också, om man så vill, en sång om den man älskar.

Petra steg upp och gick fram till ett av fönstren.
Hon hörde ett sakta porlande från sjön där nedan-
för parken. Lampskenet lyste i en gul fläck, speg-
lande sig i rutan. Men Petra tyckte där hon stod
med pannan tryckt mot det svala glaset att mörkret
där ute samlade sig till en flod, som flöt förbi huset.
Det gula ljuset glänste matt i dess djup. Hon kände
sig ängslig för denna svarta flod. Det var som om
den förde med sig dagarna och åren och timmarna
i hennes liv. Obarmhärtigt ryckte vattnet loss tingen
från verklighetens stränder, som kantade floden, den
lät dem följa med på färden. Vart? Voro vi inte alla
på väg till ett okänt land?

Petra hakade sig fast vid fönstret där hon stod,
för att floden icke skulle draga henne ned i sitt djup.
Hon tyckte att allt var osäkert, flytande, svart.
Ingenstädes fanns det fäste. En flod gled ut i natten
och förde med sig hennes minnen. Men så drog hon
ett andetag av lättnad. Än en gång nådde henne den

välbekanta och ändå sällsamma doften från hennes föräldrars trädgård. Och hon höjde blicken och tyckte sig se en skymt av trädgården, som gled förbi ovanför det svarta vattnet.

Petra gick ett par slag över rummet. Hennes hjärta ville icke lugna sig. Varför hade icke Thomas den gången hållit fast vid henne? Var hon för sval? Det var sant: hon hade icke givit sig åt honom. Skulle en annan kvinna kanske gjort det? Ofrivilligt tänkte hon med en liten rysning på Angela. Ja, Angela! Om kärleken en gång grepe henne, skulle hon giva sig helt åt den man hon älskade. Hon skulle kasta sig in i alltsammans som i en brinnande eld. Men hon tillhörde väl ett annat släktleds kvinnor: djärvare, men också givmildare. Givmilda utan blygsel. Petra kände sig naken, i en fattigdomens nakenhet som ingenting har att ge bort.

— Jag vill vara en annan än jag är, suckade Petra. Men jag kommer inte bort från mig själv.

Hon var denna natt instängd, fångad i sig själv, som en fågel i bur. Hon hackade mot gallret, men fick icke sönder det. Hon tänkte förtvivlad på dagarna som rullade i väg, upptagna av tusen små bestyr. Ack, dessa små futtiga ting som likt en svärm av grå myggor omgävo en! Man kunde icke se himlen för dem. De där myggorna stucko och sögo ens blod. Vart flögo hennes tankar, när hon vaknade på morgonen? Till sykorgen med saker som skulle lagas, till måltiderna, vad man skulle äta och mätta sin kropp med. Och under tiden spände sig en

oändlig rymd runt jorden. Kanske fylld av under, kanske gömmande på en himmel, som ens blickar icke kunde nå.

Petra vände sig om och såg spegeln glänsa svagt i ett hörn av rummet. Hon grep plötsligt lampan och närmade undrande sitt ansikte mot spegelglaset. Där mötte henne hennes ansikte, blekt i ljusskenet. Under hårets kastanjebruna våg syntes den breda vita pannan. De mörkblå ögonen blickade allvarsamt och klokt framför sig.

Inom henne jublade det plötsligt till: jag är väl ändå inte så gammal än.

I ljusskenet och skuggornas spel syntes huden slät och vit. Munnen var så röd. Med ens for det som en krusning, en solblixt, över ansiktet i spegeln: Petra log mot sig själv.

Så vände hon sig bort från spegeln och satte lampan tillbaka på bordet. Hennes rörelser hade på ett ögonblick blivit friare och gladare. Angelas steg där uppe hade tystnat. Nu sov hon kanske. Hon visste ingenting om Thomas Meller och skulle väl aldrig heller få veta något.

Och Petra gick uppför trappan. Ett tåg hade denna afton rasslande farit förbi det lugna Eka, och i ett av kupéfönstren hade Petra en sekund skymtat den hon älskat för så länge sedan.

III.

Det var så mörkt nu om kvällarna. När Petra och Angela sutto inne i sina varma rum vid lampan, hörde de hur det prasslade på gångarna. Det var kanske bara löven som rörde sig, när någon vind kom farande, eller sjön som slog mot stranden. Men det lät som fotsteg, som om någon ginge där ute och icke kunde hitta in. Då lyfte de upp huvudena och lyssnade. Så sågo de på varandra och smålogo litet, som om de velat förjaga skuggorna från huset.

En kväll när de sutto så, kom Adèle Holmström brådskande in. Hon stod där plötsligt i rummet. Angela rynkade ögonbrynen. Hon hade aldrig tyckt om Adèle. I hennes spår följde oro. Men Adèle tydde sig nu liksom förr till Petra och Angela, därför att hon här på landet inte hade någon annan att vara med. Nu slog hon sig ned vid bordet kring lampan. Hon började genast tala om sin man, arrendatorn. Han hade varit så odräglig i dag. Adèle arbetade ut sig för honom. Men han, han såg inte ens åt henne. Titta så mager hon blivit bara på detta år! Hon hade aldrig mått bra, ända sedan hon låg på det där förskräckliga barnbördshuset, där hon fått sitt missfall.

Angela lyssnade med nedslagna ögon. Hon mindes med en rysning sina besök hos Adèle på Barnens Väl.

Jacob Levin hade en gång sagt med en grimas:
— Den där arrendatorsfrun är en häxa.

Nu tittade Angela i smyg på Adèle. Lampskenet föll över hennes magra, bleka ansikte. Munnen höll hon, när hon ej talade, hårt hopknipen, som i ständig vrede. Händerna, som hon aldrig kunde hålla i ro, irrade över bordduken, till dess de fingo tag i en härva silke, som de obarmhärtigt började trassla till. Angela tog snabbt ifrån henne silket. Hon ville inte ha det fördärvat för sitt handarbete.

— Jaså, jag kom olägligt! ropade Adèle till.

— Ack nej, visst inte, mumlade Petra.

Men hon tyckte att med Adèle alla de tassande stegen där ute i parken smugit sig in i rummet och nu knarrade över golvet och stampade i hörnen. Hon försökte alltid ha tålmod med denna besynnerliga kvinna, som hon ju ändå icke kunde undvika, men ofta önskade hon att hennes arrendator icke just valt Adèle till sin hustru.

Adèle vred sig på stolen.

— Jag skall gå till skolhuset, sade hon plötsligt. Vi ha haft skjuts i kväll åt stationshållet till, och jag såg hur det lyste ur alla fönstren i skolan. De ha minsann eklärerat för Jesu hitskickade tjänare och sändebud. Och ute på vägen kommer det folk i skaror.

Petra såg undrande upp.

— Vad är det då? frågade hon.

Adèle skakade retligt på huvudet.

— Aldrig ha ni reda på något här på herrgården, utbrast hon hånfullt. Äro ni för förnäma? Alltid hålla ni er för er själva, bevars! Det är en kolportör, en resepredikant, som kommit farande. Varifrån vet jag inte. Kanske direkt från himlen. Det blåser ju så om nätterna, så det skulle inte förvåna mig om höststormen skakade ner någon där uppifrån till oss. Eklund, kyrkoherden borta i Ekhult, är nog inte vidare glad åt gästen och kommer sanna mina ord att få ångra att han lånat honom skolan. Alla vilja höra honom naturligtvis. Alla de, som eljes sitta i kyrkan och snarka under gubben Eklunds sömn-givande söndagspredikningar. Jag tänker också gå till skolhuset, bara för att få litet omväxling, och det till fots ändå. Längtar aldrig Petra till Stockholm?

— Nej, sade Petra. Jag har det bra här.

Men dessa dagar hade hon behärskats av en underlig oro. Om nätterna rycktes hon ur sömnen av blåsten. En trädgren slog mot hennes ruta. Och hon stirrade ut i mörkret och sökte säga sig att de minnen som vaknat inom henne inte voro annat än vissna löv, som en vindil ett ögonblick rört upp. Med häpnad och smärta förstod hon ändå att såret, som den där mannen en gång givit henne, aldrig hade läkts.

— Så blek du är, sade Adèle.

Och Petra vek skyggt undan för hennes blickar. Hon visste att Adèle hade en underlig förmåga att sätta sitt finger där det smärtade som mest. Allt

tycktes hon snoka reda på. Det var ju omöjligt att hon kunde veta något om Petra och Thomas. Men en dag skulle hon framkasta en antydan som visade att hon länge haft noggrann kunskap om alltsammans.

Adèle reste sig.

— Gå ni inte med? frågade hon ivrigt. Jag trivs inte att sitta ensam där borta. Lukten från fattiga gummor och deras schalar gör mig ursinnig.

Petra och Angela lade långsamt ihop sina arbeten. Deras kväll hade Adèle ändå stört.

De gingo tillsammans över gårdsplanen. Adèle snubblade över gruset.

— Aldrig lär jag mig att hitta här i mörkret, sade hon. När jag går ut om kvällarna ibland, får jag treva mig fram som en blind. Jag tycker att jag för varje steg är nära att stöta emot något, precis som om onda andar i skymningen sysselsatt sig med att sätta upp hinder och stängsel. Människorna bli som maktlösa i dessa höstkvällars mörker.

När de hunnit ett gott stycke och kommit till en krök av vägen, sågo de hur det lyste i skolhuset. På gårdsplanen utanför bildade ljusfläckarna vita fyrkanter. Nu voro de strax framme.

De stego in och ett moln av kvalmig värme slog emot dem. Några kvinnor vände på huvudena och stirrade på dem. Angela kände sig litet generad. Men Adèle trängde sig raskt fram till främsta bänkraden. Ett blackt vitt ljus lyste över salen. Alla ansikten sågo i detta ljussken bleka ut. Strax bakom

Angela satt handelsmannen. Han plirade med ögonen och smålog. Från hans bruna rock utgick en behaglig doft av kryddor och tvål. Det var som om han fört hela bodkammaren med sig. Ett par småpojkar i närheten av honom tittade tillitsfullt på honom, som om de hoppats att han skulle taga upp torkade sviskon och äpplen ur fickorna och dela ut. Angela vände litet på sig och såg längst nere vid dörren statardottern, som skulle få barn. Hon hade händerna knäppta framför sig, och hennes stora ögon blickade förskrämt tillbaka på Angela.

Man väntade. Framme på en upphöjning stod katedern som eljes användes av skolläraren. På en bricka voro en vattenkaraffin och ett tjockt glas placerade. Skolsalen hade gula väggar och i taket summo fuktfläckar. Alltihop såg så tröstlöst ut. Angela kände lust att gå sin väg. Vad ville alla dessa människor, som denna kväll dykt upp ur mörkret?

Då öppnades en dörr, och kolportören steg in. Han gick fram på estraden och sträckte välsignande ut armarna, som ville han omfamna hela församlingen. Det var en storväxt muskulös man i trettioårsåldern. Blont hår stod kring hans panna och låg i vågor utmed det runda huvudet. Blont kort skägg krusade sig i en krans runt de fylliga kinderna och den väl-mående hakan. Överläppen var alldeles slätrakad och fjunlös och såg helt barnslig ut. Munnen svälldes mjuk och log inbjudande. Inte ens lampan i taket kunde göra hans drag bleka. Hela ansiktet sken rött och blankt under den kupiga pannan. De blå ögonen

lyste. Han utstrålade en vänlig värme, som med ens gjorde Angela glad. Vad ville han väl dem? Varför hade han kommit till dem?

Han såg sig omkring. Det var som om han i en blick uppfattat dem allesamman och skulle känna igen dem: herrgårdsdamerna och Adèle på första bänken och den förskrämda unga bondflickan borta vid dörren. Angela tittade på Adèle. Hon hade gjort en rörelse. Hennes läppar stodo halvöppna. Hon flämtade litet, som om hennes hjärta börjat klappa. Det var så sällan hon såg någon ny här på trakten. Hon längtade ständigt efter något. En het upplevelse, som skulle skingra den grå ledsnaden.

Hans armar sjönko långsamt ned.

— Jag skall sjunga för er, sade han muntert. Först skall jag sjunga ett par vackra sånger, som ni alla säkert skola tycka om. Och sedan skall jag försöka tala till er. Jag har bett min Gud att ni skola lyssna.

Han sade "min Gud", som om han nyss haft ett möte med honom borta på vägen. Han tog utan vidare upp sin sång, med ett leende skådande rätt framför sig. Ingen ackompanjerade honom.

Jag är främling, jag är en pilgrim,
blott en afton, blott en afton bor jag här.
Gör mig ej hinder, ty jag vill följa
Guds folk till strids genom ök'n och bölja.
Jag är främling, jag är en pilgrim,
blott en afton
bor jag här.

Resemåltid i hast jag tager,
 som en jagad, som ett ilbud stannar ej.
 Jag står omgjordad om mina länder,
 har vandringsstaven i mina händer.
 Resemåltid i hast jag tager
 Som ett ilbud,
 stannar ej.

Angela hade ryckt till, när han började sjunga. Han hade en präktig, klangfull stämma, djup och ren. När han sjöng, lade han sitt stora huvud på sned. Hans ögon sågo långt bort. Kanske skymtade han den himmelska ängd som hans sånger i hänfödda ord beskrev?

Vad det blir gott att landa
 vid himlens stilla kust,
 ej mer behöva blanda
 sin sång med suck och pust!
 Till glädjens hem från sorgens dal,
 till Fadrens famn från nöd och kval.
 Vad det blir gott att landa
 vid himlens stilla kust,
 i brudgums famn från strid och nöd,
 i liv och sällhet utan död!
 Vad det blir gott att landa
 vid himlens stilla kust.

Det blev alldeles tyst i salen. Några knäppte händerna i knäet. Nyss hade de varit ute på åkern eller i den nakna trädgården. De hade knappt hunnit tvätta jorden av sig. Hela dagen hade de arbetat. Matoset satt kvar i hustrurnas schalar och kjolar, denna unkna lukt, som Adèle så avskydde. Nu

strömmade sången över dem. Taket över deras huvuden lyftes. Molnen där uppe på den förut mörka himlen hade jagats undan, och stjärnorna blevo sköna blommor som växte så gott i Herrens trädgård.

De tyckte att mannen där på estraden höjde sina armar och plockade blommorna. Nu räckte han ut handen och en stor bukett stjärnblommor på långa stjälkar sträcktes emot dem. Två gummor med rynkiga gula ansikten tuggade med glappande munnar och nickade ivrigt. Den unga flickan borta vid dörren lutade sig tillbaka med slutna ögon och armarna om sin svällda mage. Ett par tårar runno fram under hennes ögonfransar. Men den muntre sångaren där uppe sjöng åter jublande:

Jag ser ett Lamm på Sions berg,
 jag ser en skara stor
 i vita silkets enda färg,
 jag hör en sångarkor.
 De sjunga med salig tillbedjande röst:
 Lov, ära ske Lammet, som oss haver löst,
 Oss Gudi med blod igenlöst en gång!
 Det är de frälsta själars sång.
 Vad? Löst oss på en gång?
 Ja, löst oss på en gång!
 Och det är himlens sång?
 Ja, himlens enda sång!
 Då skall det ock här bli vår enda sång
 om Lammet, som oss löst en gång.

När sången var slut, sänkte sig taket med sina fuktfläckar åter över salen. Människorna sågo sig yrvakna omkring, som om de sökt finna någon väg

att komma ut. Det var som om de velat skynda hem med himmelens blomster i sina händer för att pryda upp sina fattiga rum med de glänsande stjärnorna.

Men den sjungande vandringsmannen och pilgrimen samlade åter in deras flyktande själar med en rörelse av sin stora hand. Nu talade han. Han talade om himmelen. Han beskrev dess härlighet. Där gingo änglar med vita släpande vingar, där hördes Gud sjunga med mild stämma. Livet var icke bara denna lidande jord. Vi voro icke bara små människor som krälade över jordytan, uppfyllda av tusen bekymmer som rynkade våra ansikten och böjde våra kroppar. Inom oss fanns något annat, en själ, som lik en blå tindrande sjö längtade tillbaka till det klara friska vatten, som var källan. Ibland, när vi rördes av något himmelskt, steg det upp i våra ögon som klara tårar, pärlor, som änglarna samlade in för evigheten.

Plötsligt ropade han till dem med höjd röst, så att de alla sprutto till nästan förskrämda:

— Ack, att vi människor kunde leva så att änglarna finge allt fler pärlor att samla!

Petra smålog litet. Hon tyckte sig se änglarna med huvudena böjda på smala halsar gå omkring och samla upp pärlor i sina vita mjuka kjortelfällar. Den glade kolportören uppe på estraden hade för hennes ögon manat fram en bild, som en Rafael kunde målat och skänkt sin obeskrivligt sköna guldfärg åt.

Han sade dem att de måste tänka på himmelen ovan jorden. En trogen tjänst hos Herren här nere

skulle förvisso krönas med sin belöning där uppe i Herrens egna himmelska gårdar. Så lätt slöto människorna sina ögon och somnade. De måste alltid vaka i stället. Den onde lurade på dem, vid minsta steg kunde de slinta ned i en avgrund. Ur det svarta djupet var det svårt, nästan omöjligt att åter komma upp. Han ville giva dem sina händer och hjälpa dem.

Och han räckte fram sina stora kraftiga händer mot dem, som om han strax velat fatta deras. Adèle reste sig halvt upp från bänken. Hennes ögon hade fått glans. Angela såg häpen på henne. Vad kom det då åt Adèle? Nu sjönk hon ned på sin plats igen. Hon drog ett djupt andedrag som liknade en suck. Angela tyckte att predikanten ett ögonblick tittade nästan förvånad åt deras håll.

Han fortsatte att tala med bevekande röst. Han skildrade jordevandringen, så att man såg människorna krypa fram som myror på vägarna, var och en med sitt strå i munnen. De tänkte på att bygga sig hus, att för evigt stanna här nere. Men Herrens hand skulle svepa över deras bräckliga hyddor och förstöra dem. Ingenting var säkert här på jorden. Ingenting att förtrösta på. Vi voro blott här för en kort liten tid. Det borde de alltid tänka på. Icke låta sig försoffas, icke slumra till.

— Hur skall jag få er, älskade vänner, ty ni äro ju redan mina vänner, att låta upp era hjärtan? ropade han. Ni, som varje dag vandra och arbeta ute i naturen, se ni då icke ständigt underverk? Om vårarna sätta ni frön i jorden och det blir härliga

blommor av dem, sedan de först dött i mulden. Solen skiner på dem, och de växa och frodas yppigt. Vilket förvandlingsverk försiggår väl med det lilla grå fröet där nere i den svarta jorden? Vänner, dyre vänner, det är Guds godhet, som är verksam i minsta frö och får det att gro och spira! Så skön har jorden blivit för att ni skola tänka på hans allmakt. En är han, en och stor, men i varje blomma, i varje växande väsen finnes han. Rör varsamt vid allt levande och andande, tag i det ömt och varligt, ty det är Honom ni taga i. Ni kunna inte undgå Honom.

Nu har höststormen farit fram över naturen, allt ligger svart och naket. Men i det svarta och det som ser ut som dött lever Guds ande. Han slår sin kärleks armar omkring er, också nu, också i den döda hösten, lever han. Ha ni icke nu under de mörka kvällarna hört någon ropa på er? Det är hans röst, som ljuder i stormen, som skakar era fönster. Lyssna då! Också de döva lyssna, när Guds röst talar. Han öppnar alla öron. Också de blinda se, när Gud går förbi. Han lyser så starkt att det tränger in under deras förtorkade näthinnor. Och denna jord tro ni vara fattig? Du broder och du syster, ditt armod är endast en villa! Så länge Guds händer sluta sig om allt, finnes ingen fattigdom. Då är det en lycklig och benådad jord vi vandra på. Vandra sakta! Trampa icke på Gud!

Medan han talade med allt hetare glöd i rösten, kom Angela plötsligt att tänka på den tiden, då hon gick på hushållsskolan. Hon såg för sig sin väninna

Stanny Landborgs ansikte. De sutto tillsammans i den trasiga bilen, där de brukade hålla sig gömda i lövdungen för de andra flickorna. "Jag tror inte på Gud", hade Stanny sagt. Och Angela hade lyssnat, till dess tvivlet, som redan börjat värka inom henne, också intagit hennes hjärta.

Men här i den fula och torftiga skolsalen, steg Gud åter fram: en annan Gud än den hon sett på de målade altartavlorna, där han dyster och allvarlig blickade ned på henne. Denna Guds ögon lyste av kärlek och höjde välsignande sina händer över dem alla. Angela mindes sin frände Johan von Pahlen, den lycksalige dåren, som rusig dött vid sitt brinnande hus, han som först talat till henne om jordens gröna själ och om den kolossale guden, vars armar sträcka sig ut över världarna. Mannen där uppe tycktes henne ett ögonblick som en ny Johan, som siade om en evig vår och om ett oändligt växande. Och åter kände Angela samma lycka genomla sig som då på födelsedagens morgon. Det var som ett förebud att något skulle hända med henne. Hon visste ännu inte vad. Hon såg på Petra, som satt med nedböjt huvud och log litet. Vad tänkte hon på? Det var som om också Petras tankar sysslats med något särskilt — något som väntade henne. Aldrig nådde man varandra, aldrig kunde man riktigt förstå varandra, läsa i varandras hjärtan. Här levde Petra och Angela sida vid sida och visste så litet om varandras tankar. Tänk att kunna bli god, att kunna bli sådan som kolportören beskrev! Att

kunna känna innerlig kärlek för allt levande! Sov icke också Angela sina dagar igenom? Johan, Johan von Pahlen, låt mig aldrig glömma din lära!

Nu sjöng pilgrimen där uppe igen. Huvudet höll han på sned, hans blickar sågo långt bort mot den himmelska ängden. Där betade Jesu vita lamm, där gingo Herrens änglar på lätta fötter. Guds ögon lyste över den evigt som varma strålande solar. Blommor av egendomlig skönhet och art växte och bredde ut sig. Där borde kännas skönt att vara.

Angela såg sig omkring. De hade liksom sjunkit till ro, dessa arbetsmänniskor som samlats i skol-salen. Deras grova händer voro stilla, vilade i knäet. Över deras ansikten dröjde ett mildt skimmer. Den unga flickan borta vid dörren föreföll icke längre förskrämd. Ett leende darrade på hennes läppar.

Hur kunde några ord från en enkel och obildad man så förvandla dem? Kanske hade Människo-sonen en gång gått från trakt till trakt och talat på samma sätt för folkskarorna.

I hans fotspår trädde sådana som Johan von Pahlen, och där vandrade väl också denne Herrens sjungande pilgrim och Ordets flinke och flitige kol-portör.

Och alla läto de denna andra värld, den, som intet mänskligt öga kunde se, skimra övermåttan härligt. Fanns den? Var den icke endast en väldig såpbubbla som människornas fattiga längtan bort från sitt armod blåst upp? Och som skulle upplösas i fukt och dimmor, om man kom den nära? Angela tvekade.

Ute i mörkret, när skolsalens ljus icke längre brunno, skulle kanske också den där andra världen slockna, som en stjärna, vilken faller genom rymden. Arbetet skulle åter börja för alla dessa människor. De skulle återvända till sina grytor. De skulle åter trampa vardagens mark och icke längre se lysande stjärnblommor växa.

Kolportören där uppe bad en kort bön. Så bockade han sig hastigt och gick ned för estraden och ut ur salen. Det var slut.

Angela, Petra och Adèle vandrade ned för gången. Den kalla råa höstluften slog emot dem ur mörkret, när de kommo ut.

— Jag skulle vilja träffa honom och tacka honom, utbrast Adèle med sin hesa röst.

I detsamma snuddade någon förbi dem. En man insvept i en stor ulster gick hastigt ned mot landsvägen.

— Det var bestämt han, viskade Adèle upprörd.

Plötsligt gjorde hon sig fri från de andra två och rusade ned för gången efter den bortskyndande.

— Hon springer i fatt honom, sade Petra med ett lågt skratt.

Adèle flög andfådd landsvägen framåt. Där var han! Nej, där! Hennes förvirrade ögon kunde inte uppfånga skymten av hans gestalt. Hon gjorde sig knappast reda för vad hon ville honom. Kanske omvärvas igen av den trygghet och den ljusa ro som utströmmat från honom, där han stått uppe på estraden. Men hon hittade honom ej. Det var som

om en ridå fallit ned och dolt honom. Hon hörde sina egna fotsteg ljuda ut i mörkret. En otillfredsställd kvinna springer sökande efter en man i natten. Skuggorna dölja barmhärtigt hennes blossande kinder och ögonen som glänsa av begär. I morgon skall solen gå upp igen och låta jorden spegla sin skönhet. En ny dag, då det som skedde under natten är utplånat. Adèle fortsatte att löpa. Så stötte hon plötsligt mot grinden till Eka gård och stannade, hämtande andan. Hon strök sig över pannan med sin fuktiga hand. — Så galen jag är, mumlade hon, hånande sig själv. Jag är sannerligen galen.

Då hörde hon fasta steg komma uppifrån gården. Hon lystrade till. Men ack, de där stegen kände hon alltför väl igen. Den gående stannade mitt framför henne.

— Är det du, Adèle? sade arrendatorn förundrad. Hon blev generad och ond också.

— Jag gick före de andra. Vad gör du här? snäste hon till.

— Jag ville bara gå och möta dig. Det är så mörkt i kväll.

De stodo tysta bredvid varandra. Nu kommo Petra och Angela. När de alla fyra gingo uppför gången, såg sig Adèle plötsligt rysande omkring.

— Vad här är tyst och ödsligt, utbrast hon.

Ingen svarade henne. Angela och Petra smålogo mot varandra. De kunde icke finna Eka ödsligt. Det lyste ur deras fönster. En ljum värme strömmade emot dem, då de slog upp sin dörr.

— Tyckte du om hans predikan? frågade Petra, när de åter stodo i salen.

— Jag trodde inte mer att Gud fanns, svarade Angela hastigt rodnande.

— Jag har nog trott så ibland jag med, sade Petra. Säg mig en sak, tillade hon fort. Vill du stanna här på Eka med mig i höst också?

Angela såg förvånad upp. Det var något ivrigt och upprört i Petras röst, som hon ej förstod.

Hon tänkte efter. När de nu stodo tysta, hörde hon vinden, som for genom träden där ute. Gruset rasslade på gångarna som om någon med snabba steg sprungit över det. Mörkret stod så svart utanför rutorna. Adèle hade nyss sagt att här var så ödsligt. Kanske var det ändå sant. Petra ville tydligen stanna. Det var som om något hade hänt henne de sista dagarna, något som förjagat hennes lugn. Och åter tänkte Angela, som förut i skolsalen, att man ändå bra litet kände varandra.

Petra stod och såg på Angela. Så egendomligt vacker hon var, med sitt ljusa hår och de svarta ögonen! Någon skulle bli förälskad i henne och Petra bli lämnad ensam kvar. Hon fick en plötslig längtan att förtro sig åt denna lilla flicka. Men hon sade ingenting.

Angela gick fram till Petra.

— Om du stannar på Eka, vill jag det också, sade hon sakta.

Då kände Petra ett ögonblick en stark lättnad.

— Vi få väl hålla tillsammans, svarade hon.

IV.

Samma natt efter det Petra och Angela för länge sedan somnat. väcktes de av att någon skakade på porten. Petra for yrvaken upp och tände ljus. Angela kom i dörren.

— Det är någon där nere, sade hon skrämnd.

Jungfrurna, som lågo på andra sidan av huset, hade väl ingenting hört. Allt var tyst. Nu klappade det igen, och en ängslig röst ropade till ute i natten.

Angela och Petra kastade på sig litet kläder och sprungo nedför trappan. De öppnade porten på glänt och en blek och andfådd kvinna gled hastigt in till dem. Som hon blev stående i ljuset från taklampan med en sliten svart schal över axlarna och de röda händerna bedjande och samtidigt avvärjande sträckta framför sig, gav hon Petra, som ännu knappast var riktigt vaken, en känsla av att blåsten där ute piskat henne hit in till dem och att schalen, fuktigt ångande, rivits loss från ett av de svarta jagande molnen på himlen.

Men kvinnan sade stilla, bedjande:

— Fröken måste förlåta, men min tös har blivit så sjuk, och jag måste genast kalla på barnmorskan i Ekhult. Handelsmannen har ju också telefon, men där öppnade ingen för mig.

— Å, var det er flicka . . . utbrast Petra.

Nu kände hon igen henne. Den unga flickan, som väntade ett barn, var hennes dotter. Petra förde henne vänligt in i salen.

— Telefonstationen är nog stängd, sade hon.

Men när hon såg ångesten i den andras ögon, tillade hon med en lugnande bestämdhet:

— Jag skall själv ringa och försöka.

Efter en lång stund svarade en sömning röst. Petra kom fram till barnmorskan. Hon föreföll otålig, alls icke så hågad att ge sig ut i natten. Men Petra von Pahlen kunde hon dock icke säga nej till.

Petra lade ned luren.

— Var nu glad, sade hon tröstande. Hon kommer.

Kvinnan stod där och såg sig hjälplöst omkring.

— Så snäll fröken von Pahlen är, sade hon slutligen, och det lät på rösten som om hon huttrade. Fröken hjälper mig. Vi ha stugan full av barn, och nu kommer det en till. Jag förstår de där fåglarna, som när det blir för fullt i boet, sparka ut en unge. Jag förstår dem, jag kan ej hjälpa det. Min dotter har bara bragt skam över oss. Folk äro elaka mot oss. Det var med nätt nöd jag fick flickan med mig till skolhuset i går kväll. Hon har blivit liksom rädd för människorna. Det var en ung karl, som var tillfälligt här på trakten, som lurade henne. Hade det bara varit någon härifrån, hade ej skammen varit så stor. En sådan kunde sedan ha gift sig med henne.

Angela frös. Upplevelsen i skolhuset dröjde inom

henne. Hon såg för sig den unga blivande modern med sitt darrande tårfyllda leende. Också till henne hade predikanten plockat ned himmelens stjärnor. Nu slocknade de en för en där borta i den trånga stugan, där hon kämpade med plågorna. I denna fattiga jord ville icke stjärnblommor trivas. De fordrade den blå oändliga rymden, där ljuset badade.

Nu ville den arma gå igen. Med en rörelse av hopplöshet svepte hon omkring sig den svarta schalen, som halkat nedför hennes axlar.

— Petra, sade Angela lågt. Vi borde följa med henne. Tycker du inte?

Petra ville svara nej. Angela var alltför ung. Detta lidande skulle kanske skrämma henne. Men Angela var alltjämt uppfylld av fripredikantens ord. Hon ville bli god. Man måste ju hjälpa människorna, hade han sagt och sträckt händerna emot dem. Hon såg på sina egna vita och smala händer och lyfte dem tankfullt prövande. Kvinnan tittade från den ena till den andra. Så gick hon långsamt mot dörren.

— Adjö, tack för hjälpen, sade hon.

— Vänta . . .

Angela tog ett par steg framåt och gav Petra en blick. Hennes ögon voro alldeles svarta.

Petra tvekade:

— Vi gå med er, sade hon hastigt, men ångrade i detsamma sina ord.

Men Angela var redan i trappan på väg upp för att klä på sig.

Efter en stund stodo de alla tre i den svarta natten utanför huset.

— Vi måste gå tillsammans, sade Angela.

De hörde sjön slå mot strandens stenar. En kall och fuktig vind for mot deras ansikten. De höllo på att snubbla mot en gren som låg tvärsöver gången i parken. Angela tog kvinnans arm, och på sin andra sida tryckte hon Petras. Hon kände sig litet rädd. Så gingo de tätt intill varandra utan att tala.

Angela tyckte att mörkret viskade. Men det var väl bara grenarna som rörde sig. Hon hade aldrig varit ute så här i natten. Sömnen hon nyss vilat i, den där djupa sömnen man har vid midnatt, låg bakom henne som ett hav, som åter ville draga ned henne i sina långa dyningar. Det svallade kring huset som hon lämnat. Strax innan det knackat på porten där nere, hade hon haft en dröm. Det hade varit en port också i drömmen. En hög svart port, som hon med vild ansträngning sökte öppna. Hon hade ansträngt sig så otroligt. Men ett par, nej många händer hade hållit emot på andra sidan. Ändå hade hon sett en smal ljusstrimma sila fram under tröskeln. En röst hade ropat högt att hon hade det bra, där hon var. Hon borde icke öppna porten. Allt ägde hon ju på den sidan, där hon stod. Men då hade hon känt en stark törst.

— Giv mig att dricka, hörde hon sig själv tigga.

Hon hade kanske allt, men inte vatten, kallt, kyligt vatten, som skulle rinna genom hennes strupe. Så med ens gav dörren vika. Och omkring henne

flaxade fåglar med svarta vingar. Deras näbbar klapprade och knäppte, deras fjädrar, hårda som järn, slogo mot hennes hud. Med ett skri, hest och ondskefullt, som kom jorden under henne att skälva, stötte de emot henne. Så hade hon vaknat. Och hon hade tyckt, ännu inne i sin dröm, att knackandet på porten där nere lät som starka fågelnäbbars klapprande.

Nu voro de ute på landsvägen. De följde kvinnans takt. Kvinnan gick fort, driven av sin oro. Det lyste ett ljus i hennes hus. De sågo mörka skuggor röra sig mot rutan.

— Barnen äro uppe, sade hon. Vad skall man göra med dem? De springa överallt.

Hon talade häftigt, som om här, så nära stugan, all bitterheten åter kommit över henne.

Petra öppnade dörren och steg in i köket. Där var fullt med barn. Ett par gräto högt och gnuggade sig i ögonen. De tittade förvånade på Petra och Angela. Inifrån kammaren, till vilken dörren stod öppen, hördes jämmerrop. I rummet rådde en frän instängd lukt, som kom Angela att kippa efter andan.

En karl kom i strumpfötterna ut från kammaren. Han såg ett ögonblick på Petra och Angela och nickade buttert och generat. Så satte han sig tigande vid fönstret och försökte tända en sur pipa. Hans hustru skyndade in genom dörren. Petra och Angela gingo in efter henne.

På en smal säng låg den unga flickan med benen utspärrade under ett vått och fläckigt lakan. Hennes

ansikte var eldrött och uppsvällt. Hon klynkade ynkligt som ett djur som lider. Och åter tyckte Angela sig höra det där hårda klapprandet från de svarta fåglarnas näbbar. De voro omkring den plågade där på sängen och borrhade vassa, kalla klor i hennes kött.

Petra böjde sig över henne. Hon tog bort det våta lakanet och bredde en filt över henne. Hon belönades strax med ett skyggt leende av tacksamhet.

— Jag kan hjälpa så litet, sade Petra ömt till svar på detta leende, som föreföll henne så rörande.

— Kom närmare, bad flickan.

Och när Petra lydde, slog hon armarna om henne och viskade i hennes öra ett namn:

— Jonas!

Petra ryckte till. Det var alltså namnet på honom som hade bragt detta barn i olycka. Det var honom hon låg och tänkte på mitt i plågorna. Hans namn vågade hon icke säga högt. Här i stugan hatade de honom. Men hon gav det åt Petra som ett lösenord. Petra log förvirrat mot ansiktet där på kudden. Alltså älskade hon den där pojken, som feigt hade flytt sin väg. Hon led med hans namn på sina läppar. Det tycktes nästan trösta henne att visa det. I detta kvava rum med den smala sängen blommade en kärlek, som inga vidriga omständigheter kunnat döda. En karl flyr från sin flicka och kastar sina plikter, och hon ler ändå tåligt och viskar hans namn. Inom sig bar hon hans barn, det nya livet, en varelse som kanske skulle ha hans drag och som hon därför måste älska och lida på nytt för.

Och Petra tänkte på Thomas. Också han skulle ha övergivit henne, även om hon burit hans barn under sitt hjärta. Då kände hon sig med ens åter stå utanför livet. Hon hade ingenting vågat, icke offrat sig som denna flicka, som låg där förvriden av smärtor för sin stora kärleks och givmildhets skull.

Hur vågade Petra då säga sig, att hon verkligen älskat?

Att icke barnmorskan hördes av! Om hon fått skjuts, borde hon redan varit här.

Hon kom att tänka på Jacob Levin. Vad han skulle ha skyndat sig en sådan natt! Hans magra bruna händer skulle genast varit färdiga att hjälpa. Petra längtade efter honom i denna stund, men hon längtade kanske ännu mera efter sin svägerska Betty, hans syster. Betty hade erfarenhet. Petra hade ingen. Med sitt trygga vänliga leende bara skulle Betty ha förjagat oron och skrämelsen här. Petra vände sig om och såg Angela vid dörren med blekt ansikte.

— Gå ut, Angela, viskade Petra.

Hon var ledsen, att hon låtit Angela följa med. Angela gick ut i köket. Barnen kommo blygt fram till henne, när hon satte sig vid bordet. Från sin vrå stirrade mannen dystert på henne med den slocknade pipan i munnen. En liten unge lade en trasig docka i Angelas knä. Angela tog upp den på sin arm och log mot den lilla. Det var nu hon skulle

följa predikantens ord om att hjälpa och trösta. Och här satt hon stum med en trasig docka på armen.

Nu skrek flickan där inne. Angela spratt till. Med ens mindes hon sjukhemmet, där Adèle legat. När hon gått genom den trånga korridoren där, hade just ett sådant förskräckligt skrik från en kvinna i barnsnöd trängt ut genom en stängd dörr. Dessa kvinnor pinades. De vadade i ett träsk och sjönko ned i det, kramade av stjälkar som snodde sig kvävande om deras lemmar. Vad allt var underligt på deras väg! Så blev alltså ett nytt liv till. En natt, fylld av skräck och blod, slog det upp sina ögon, en ny liten människa, som icke var välkommen till en fattig värld, där det redan vimlade av likadana varelser, vilka blickade omkring sig med förvånade ögon, som barnen här.

Angela ryckte till. Det var en gök som gol ett par gånger, gällt och litet gäckande. Hon vände sig om. Det kom från klockan på byrån av brunbetsad furu. En liten gök av metall med ett klingande ljud i sin strupe fick Angelas tankar att med ens skifta färg.

Världen var väl ändå inte så ful och mörk! En skygg liten brun fågel flyger om sommaren från träd till träd. Den gömmer sig i gröna skuggor bland löv som dofta ljumt och gott. Ängarna stå med sametslent gräs, fjärilar fladdra, blommors kalkar ringa. Sjöns vågor glittra i solen. Från träden i det gröna dunklet locka de silverklara tonerna. Aldrig visar sig fågeln. Den är en avlägsen röst bara, kanske skogens eget hjärta, som ibland slår så högt att

det hörs. När träden som i månader stått nakna med svarta förvridna händer och armar gripande ut i en grå och kall rymd börja få gröna knoppar för att snart svepa omkring sig en slöja, tunn och ljusgrön, då kommer den lilla fågeln och ropar ut sin kärlek och glädje. Då klappar skogens hjärta fort av förväntan och hopp. Mossan breder ut sig mjuk och tjock på marken under den, och himlen blånar prickad av vita ulliga skyar.

Det knackade på dörren. Angela slog upp ögonen och var åter tillbaka i den trånga stugan. En kvinna kom in med en svart väska i handen. Det var trakstens barnmorska. Hon var iförd en stor vid svart kappa, ett slags kåpa, och en löjlig liten hattskrålla satt tillbakaskjuten över stripigt halmgult hår. Över en rynkig mun där tre stora betar glupskt stucko ut hängde en krokig näsa. Ögonen, dolda bland otaliga rynkor och veck, plirade vänligt mot Angela.

— Jaså, det är så dags nu, sade hon muntert åt Angela, som om hon trott att det var Angela som behövde henne.

Men då hon strax upptäckte sitt misstag, när Angela förvirrad reste sig, blev hon mycket beskäftig.

— Oj, oj, ömkade hon. Eld i spisen och ingen kittel påsatt en gång! Här måste finnas varmt vatten. Massor av vatten!

Genast började hon ösa upp vatten att sätta på spisen. Hon rörde sig förbluffande snabbt utan att giva sig tid att taga av sig kappan. Den pöste om-

kring henne. Som en ivrig höna med tusen kycklingar under sina fjädrar rusade hon omkring, i förbifarten skuffande undan barnen och mannen.

Ett skrik ljöd inifrån kammaren, en nödställds gälla rop på hjälp. Då stannade hon plötsligt och log med näsan i vädret. Detta skrik var henne välbekant sedan årtionden tillbaka. Det väckte alla hennes instinkter på en gång till liv. Och hon försvann skrockande in i kammaren.

Petra kom ut till Angela. De kunde ej besluta sig för att gå, fastän de nu ej behövdes längre.

Med ens ljöd ett rop, vilt i sin ödslighet. Angela sprang häftigt upp. Barnen började gråta. Och i denna kör av skrik och jämmer urskilde Angela och Petra plötsligt en röst, späd och gäll, en ny röst, det lilla barnets.

En stund efteråt kom frun ut med ett litet knyte på armarna. Försiktigt sänkte hon ned det i en balja med ljumt vatten. Angela tittade över hennes axel. Hon såg en liten rödblå kropp, ett par små ilsket knutna händer, ett ansikte rynkigt som på en åldring. Det var det nya liv, som blivit till denna natt.

— Det är en flicka, ropade barnmorskan segerstolt.

Stilla sade Angela till sig själv att den där lilla besynnerliga varelsen alltså var människan sådan hon nyss kommit till världen. En som de! Det var så otroligt. Men när frun lyfte upp barnet igen insvept i en schal och Angela såg in i två små ljusblå ögon, förstod hon att det verkligen var en ny

människa, en ny liten kvinna, som redan ställde sina krav på livet. En liten syster, som likt dem själva skulle ha förmågan att lida och fröjdas, att le och sucka.

Petra och Angela togo avsked och gingo ut i mörkret. De vandrade tysta tillsammans på landsvägen.

— Stackars liten, sade Petra efter en stund.

Angela visste inte, om Petra menade barnet eller den unga modern. Men moderns hjälplösa rop ringde i hennes öron. Hon tyckte att de fyllde den svarta rymden omkring henne med sin klagan. Borde icke en ny människas födelse i stället hälsas med jubel och vara en fest?

Och när Angela äntligen lagt sig och sömnen började tynga ögonlocken, for hon upp plötsligt igen. Hon hade tydligt hört någon kalla på hjälp. Men där var ingen.

Hela huset tycktes åter dåsa i natten och tystnaden, medan parken och sjön sakta och mumlande viskade. Men Petra, som icke somnat, stirrade ut i mörkret och tänkte på hur hennes hand snuddat vid den lilla nyföddas varma rynkiga hud. Och hon såg för sig moderns skygga leende och hörde det framviskade namnet, och då tyckte hon att det hade lyst över den usla bädden, där en övergiven flicka satt sitt barn till en fattig värld.

V.

Betty von Pahlen satt en eftermiddag i skymningen i sitt vardagsrum. Det brann en brasa i kakelugnen, och Betty sträckte ut händerna och flyttade sig närmare. Hans var ute i något ärende med inspektoren och Betty var ensam hemma. Hon var ofta ensam numera. Hon tyckte att rummen på Ekered blivit så stora, sedan barnen farit. Hon kunde ibland gå och ropa på Hans från rum till rum. Hennes djupa röst liksom dog bort mellan väggarna. Ibland fann hon sig också sittande sysslolös som nu med händerna i knäet. Hon som aldrig varit sysslolös! Det var löjligt, dumt. En mor utan sina barn. Vad skall hon taga sig till? Hon tröstade sig med deras brev. Och hon skrev själv brev till dem. Men det var ju inte detsamma. Sven lät allt oftare sin hustru skriva. Och inte förstod den där unga frun, vad det var Betty ville höra om, fast de två ändå voro av samma ras och Bess Rosenrauch ju skulle vara så intelligent! Edla gick på lärarinneseminarium i Stockholm. Hennes brev voro i telegramstil. Vanligtvis handlade de om att Betty skulle skicka henne något: böcker, hembakade kakor, en kjol som hängde till vänster i garderoben. Den tjuguarige

Gotthard, som studerade historia och nationalekonomi i Uppsala, skrev sällan, och när breven väl kommo, voro de visserligen långa, men slutade oftast med en begäran om mera pengar. Nu hade Betty ej hört ifrån honom på länge igen.

Betty lutade sig fram och rörde om i brasan. En slinga av hår föll därvid ned över hennes ögon. Hon lyfte den mellan fingertopparna. Så grå den var! Hon lät den ligga över ögonlocken som hon slöt. Så lent och mjukt det kändes. Hon hade grått hår och var bara några och fyrtio. Hennes far, Benno Levin, hade också tidigt grånat. Det låg väl i slakten.

Käre gamle pappa, tänkte Betty med ens ömt. Så här som hon nu hade också han suttit övergiven av sina barn. Man fick ej begära att de ständigt skulle stanna hemma. De måste ju ut i livet och bli verksamma människor, fastän det var så svårt att sätta sig in i. Om de åtminstone hade lämnat några strumpor kvar åt henne, Betty, att stoppa!

Betty log och såg sig omkring. Förr brukade hon ha trasiga strumpor över stolarna. Det hade varit ett besvär att laga dem alla!

Då hörde hon att dörren till verandan öppnades. Kanske det är Hans redan, tänkte hon.

Men det var inte hans steg. Dessa gingo över salsgolvet lätta och säkra. Hans gick ofta stötvis.

— Du släpar ju benen efter dig, brukade Betty ropa.

Nu voro stegen i salongen. Den tjocka mattan där tystade dem. Ett bord stöttes till, och några glas

klingade melodiskt. Vem snubblade alltid till mot bord och byrår? Gotthard naturligtvis. Han brukade få stora bulor i pannan, när han var helt liten pojke. Betty vände sig inte om. Hon tryckte händerna mot bröstet, där hjärtat häftigt börjat dunka. Någon smög sig på tå fram bakom henne, och en varm hand lades över hennes ögon. Ack, så brukade barnen skrämma henne. Hon satt stilla med en ljuv känsla av plötslig lycka. Så togs handen bort, och Gotthard stod framför henne med glittrande ögon.

— Blev du rädd, mamma? sade han halvkvävd av skrattlust.

— Men Gotthard, varifrån kommer du?

— Jag kom med tåget förstås. Och sedan har jag promenerat hela vägen. Kappsäcken var tung, må du tro. Är du glad att se mig?

Betty såg på honom. Hon riktigt drack honom, som en törstig rycker åt sig ett glas vatten och tömmer det. Men så med ens kommo bekymmersamma tankar, alltid vaksamma och ständigt på lur, smygande.

— Det är ju mitt i terminen, sade hon hastigt allvarsam igen. Skolkar du, Gotthard?

Han slog sig ned i länstolen mittemot henne. Händerna knäppte han framför sig.

— Är pappa hemma? undrade han.

— Nej, sade Betty.

Ofta när barnen kommo till henne för att prata, började de med den frågan. Det gav henne alltid en

känsla av att det var hon ensam, som ägde deras förtroenden. Hon tyckte synd om Hans fördenskull.

— Jag fick en sådan hemlängtan, utbrast han. Å, det där Uppsala är odrägligt. En liten trång krets av servilt gläfsande konservativa studentvalpar, som tro de äro begåvade. Struntviktiga lärare, också stockkonservativa! Som mastodonter! Och så blåser det jämt från den gamla slätten.

— Kom du hit för att det blåste?

Betty hötte med fingret åt honom. Hans vackra ansikte med den djärva judiska profilen var halvt vänd ifrån henne. Han såg in i elden som glödde.

— Minns du vilka sagoslott vi byggde framför brasorna, mamma? Jag inbillade mig då att jag skulle få bo i ett glödande rött och grant sagoslott. Alltid! En liten prinsessa fanns där väl också. En liten ljus prinsessa!

— Äsch prat, sade Betty leende. Nu skall du tala om, varför du kommer. Är du utan pengar?

— Nej då, log han. Jag var uppe hos morbror Jacob och lånade. En hygglig karl. Han begriper, när man är i knipa. Han sade också att Uppsala är en unken håla. Vi kommo så väl överens.

— Jag kan tro det, mumlade Betty.

Jacob Levin, hennes bror, hade alltid haft en svaghet för Gotthard.

— Jag trivs inte, sade Gotthard.

Han rynkade ögonbrynen. Sådant mindes hon hans ansikte: ett barn med små knutna nävar och ansiktet förvridet i rynkor, som en ilsken troll-

gubbes. Alltid när något gick honom emot, blev han så. Ibland hade det fått henne att brista i skratt, hon som alltid hade så nära till skrattet. Men nu när han borde vara en man, en vuxen, oroade det henne bara. Hade hon då icke kunnat uppfostra honom? Inte reser man sin väg hux flux, för att den stad man måste studera och finna sig till rätta i var tråkig.

— Ack, du förstår ju inte, fortsatte han otåligt. Jag har ett litet rum, studentkula kallas det gemytligt, där det står en säng och en brun kommod. Du vet, en sådan där kommod, som när man öppnar dörren till den, utandas en instängd förfärlig lukt. Den där lukten tycker jag förföljer mig ända in i föreläsningssalarna. Alla studenter ha likadana kommoder, förstår du, mamma. Jag har ärligt försökt läsa. Men jag kan inte samla tankarna. Jag tänkte det kanske skulle gå bättre här hemma. Därför har jag tagit med mig böckerna. Det var de där förfärliga tyska böckerna som var blyn i kappsäcken.

— Du kanske skulle valt en annan bana, sade Betty bekymrad.

Gotthard blev ivrig.

— Ja visst. Jag skulle blivit lantbrukare. Gått här hemma och petat i jorden. Jag skulle varit duktigare än pappa Hans. Mera intresserad. Och så har jag så gott sätt med folket. Då kunde jag fått tid att skriva.

— Skriver du? Noveller? Kanske dikter?

Betty strålade upp. Alla hennes gamla ärelystna drömmar för de älskade barnen vaknade på nytt. Ja visst. Gotthard hade bara blivit satt på fel plats.

Han skulle bli författare, måhända en stor skald. Hennes barn kunde inte bli något alldagligt. Nu tyckte hon sig se ett skimmer stråla över den höga goss pannan.

Gotthard böjde sig fram och strök lätt med knogarna över hennes knän.

— Jag skriver litet, erkände han blygsamt. Men mamma, bli då inte strax så glödande! Du är som en ung flicka, som tror att din älskade skall komma ridande på en vit springare. Du har mer fantasi än vi alla tillsammans. Jag saknar din japanska morgonrock. Den var full av blommor och fjärilar. Vet du vad jag tänker på, när jag sitter och talar så här poetiskt. Jag är så hungrig, förskräckligt hungrig.

Betty rusade upp. Hennes stora kropp stod gungande på golvet.

— Arma pojke, sade hon förtjust. Han kom hit, för han var så hungrig. Genast! Genast, min gosse.

Nere i köket blev Betty ett ögonblick stående litet missmodig. Först nu kom hon ihåg att hon givit jungfrurna ledigt. Det brann ännu i spisen. Så bra! Det var så svårt att ensam få eld. I skafferiet stoppade hon famnen full med burkar. Hon kom ut igen i köket, sakta gnolande. Visst borde han givit henne en bättre förklaring, hennes gosse. Att komma resande på detta sätt! Och så avbryta hela samtalet med att han var hungrig. Det där om den japanska morgonrocken hade förstås rört henne. Fjärilar och blommor! Hade inte hennes unge son själv släppt lös en sommarfjäril i huset denna höstkväll? Hon

tyckte sig känna dess lätta vingar mot sin panna. Han hade lagt sin hand över hennes ögon.

— Måtte jag få behålla honom här och Hans inte komma knäppande med några invändningar, mumlade hon, fastän hon själv fann det ologiskt, ty hon visste ju, att det var bäst att han återvände till sina studier.

Hon snodde omkring i köket. Där hängde ett blått förkläde. Det svepte hon om sig upp till hakan. Smöret fräste i pannan, och hon insög doften med välbehag. "*Petits pois*", stod det på en burk. Ja, hon kunde laga fransk omelett med ärter. Barnen brukade vara stormförtjusta, när hon någon gång lagade mat. Med frikostig hand öste hon ägg på ägg i fatet och vispade om. Hela tiden sjöng hon, som om hon haft en liten fågel i strupen.

— Vad gör du, Betty?

Hon svängde runt med vispen lyftad i handen. Det var Hans. Han stod med ens mitt i köket. Liten och smal. Under de tunga ögonlocken blickade hans ögon melankoliskt fram. Betty slutade inte upp att sjunga. På samma melodi hon hela tiden gnolat kom det:

— Gotthard är hemma! Gotthard är hungrig!

Det var som om hon velat förbereda Gotthards far på en glad överraskning. Det var så han borde taga det.

— Nu mitt i terminen?

Betty hörde redan kommande förargelse och förebråelser i hans röst.

Hon gick emot honom.

— Han längtade hem. Stackars pojke, han har bara en kommod i sitt rum.

Sängen glömde hon i hastigheten. Den där förfärliga kommoden!

Det dröp ägg från vispen som hon höll i sin hand. Hans klarnade litet, medan han betraktade henne. Så glad hade han ej sett Betty på länge. Men han vände sig ifrån henne och gick ett par slag över golvet. Han tyckte inte om att Gotthard kommit hemresande. Det var alltid Betty som rått över barnen. Hans vädrade ständigt olyckor. En pojke som skulle studera och inte ville. Det var då en olycka. Skickade han honom tillbaka, skulle Betty bli ledsen. Han hade sett henne gråta, när den ena efter den andra lämnat hemmet. Det var något onaturligt med en Betty som grät. Kanske var han också en smula svartsjuk om hennes kärlek. Nu skulle hon ägna sig åt Gotthard. Höll hon inte redan på att slå ihop alla ägg som funnos inne för att ge honom att äta? Han fnös till litet och skakade på huvudet åt sin egen tankegång. Nog unnade han väl sin son . . .

Betty tog honom om skuldrorna. Hon doftade av smör. Hennes ansikte blomstrade av spiselvärmens.

— Låt Gotthard vara, sade hon så bevekande. Du vet inte! Han har sagt mig att han skriver. Det är kanske en poet, min vän! En poet i vårt hus!

Hans såg mistrogen ut. Där var hon igen med sin överdrivna tro på barnens begåvning. Han min-

des, när de voro helt små, hur Betty suttit på hans sängkant och med de mörka ögonen lysande berättat för honom om barnens små framsteg. Hon hade lyft sina vita fasta händer, och han hade tyckt sig se hur hon byggde upp en framtid åt dem, en byggnad så fantastiskt hög, att den lik ett Babels torn höjde sig för att nå himlen. Han hade då ryckts med, fastän han medlidsamt försökt le åt henne.

Nu såg han på henne igen. Hennes ögon glänste åter så där. Var det annalkande tårar som hotade? Han kände sig dum och olycklig, emedan han inte genast kunde följa hennes tankar.

— Du känner dig visst ensam, Betty, sade han dröjande. Jag är inte nog för dig.

Han visste ju, att han inte var nog. Men han ville höra henne bedyra motsatsen.

— Jag är ensam, erkände hon. Vi hålla ju så mycket av varandra, Hans. Men det är barnen. Jag saknar dem allt. Det var så härligt höra Gotthard förklara att han längtat hem. Ja, han längtade efter dig också.

Hans log litet.

— Du vill dela med dig åt mig stackare, sade han bara. Jag skall inte säga något, blott du är glad.

Hon gav honom en lätt kyss. Det var det med Bettys kyssar att de bibehållit sin ljuva friskhet genom åren.

När Betty en stund senare kom in från köket med en hel bricka dignande under Gotthards supé, fann hon Angela och Petra i salen.

Hon stannade ett ögonblick andfådd i dörren. Salen som bara för ett par timmar sedan legat öde och övergiven var fylld av glada ansikten och högljutt prat och skratt. Det var som om Gotthard, då han stött till det där bordet med glasen, fått en liten klocka att ringa, som med ens kallat samman vänner till platsen.

— Vi visste ju inte att Gotthard var här, ropade Petra till hälsning.

Gotthard kom fram och viskade i Bettys öra:

— Pappa har ej sagt ett ont ord.

— Nej, vad säger du? log Betty.

Och över bordet nickade hon ivrigt och glatt åt Hans.

VI.

Adèle hade aldrig någon ro. Hon var Ekas ständigt irrande fredlösa ande. Överallt skymtade hon fram med sina bleka ögon och sin nästan smärtsamt hopknipna mun.

Hennes eget hushåll kunde dock ej fylla hennes dag, fastän hon alltid jämrade sig över hur upptagen hennes tid var. Icke ens sedan hon lagt sig och somnat, vilade hon som andra människor. I drömmen jagade hon över vida sträckor, plöjde genom sumpiga ängar, vaggade i båtar, som livsfarligt gungade, tappade sin hatt eller någon klädespersedel och måste dyka efter den. Ibland drömde hon också att hon naken sprang och sprang för att hinna någon. Och hon vaknade ofta flämtande och med håll i sidan, som om hon verkligen sprungit. Hennes spända nerver fingo aldrig slappna av och vila. Vad sökte hon med sådan hets? Vart ville hon? Hon visste det väl inte själv.

Alltsedan hon hört predikanten med den vackra rösten i skolsalen, hade hon fått något nytt att tänka på. Sitt begär, ständigt vaket och aldrig tillfredsställt, sökte hon nu mätta med bilden av den storväxte mannen, som stått där leende med fram-

sträckta händer. Hon sade sig att han sett henne och att det var henne han velat omfamna, då han brett ut armarna. Vad han sagt, hade hon icke lyssnat till.

Adèle låg ensam i sängkammaren. Arrendatorn och hon hade ju bara någon tid efter sitt äktenskap flyttat i var sitt rum. Här i rummet med den vita sängen levde hon ett slags olyckligt äktenskap med sig själv. Hon hade en stor bred spegel, som sträckte sig från golv till tak, och dess blanka glas återgav som en insjös stilla vatten henne själv och sakerna omkring henne, medan ett ljus om aftnarna oroligt lät sin låga fladdra. Detta vita rum, fyllt av krypande skuggor, som likt grå slickande djur omgävo henne, satte henne ibland i en brinnande högtidlig extas. En var Adèle med den åtsittande klänningen och den tunga kjolen, som lindade sig om benen, och det släta håret snipigt tillvridet i en knut i nacken, en annan Adèle hade kastat kläderna och i glaset skimrade en vit kropp med runda lemmar och långa smala ben. Hon älskade denna Adèle, som framträdde under klädernas hölje. Med heta kinder kunde hon hålla om sina bröst och sänka huvudet med blicken girigt omsvepande hudens vithet och de lena skuggorna som drömde i fördjupningar och veck. Hennes upplösta hårslingor vredo sig som ormar utefter axlar och rygg. Den vita nakna Adèle älskade sig själv med en ömhet sådan ingen man känt för henne.

Ibland om kvällarna då arrendatorn ännu arbetade ute i ladugård och stall och mörkret regnade ned

mellan parkens träd, satt Adèle i salen och smuttade på konjak. Det var en helt naturlig utväg för henne att jaga undan vardagens tyngd genom att dricka. Arrendatorn besvor henne att låta bli. Han skulle nekat att taga hem sprit, om han ej förstått att hon då säkerligen skulle gått omkring i stugorna och tiggat sig till att få låna av andra det hon ej kunde komma åt hemma. Genom en instinktiv självbevarelsedrift höll Adèle sin last hemlig. Inte ens Petra visste något därom. Hon fann ibland Adèle besynnerligt uppsluppen, men tänkte ej närmare därpå. Adèle blev nämligen glad av alkohol. Tyngden, som vilade som en gråsten invid hennes hjärta, upphörde att trycka, när hon drack. Hon brukade då ibland sitta och tala ömt och jollrande med sig själv.

— Stackars liten, kunde hon nynna, var inte rädd du Adèle, min vän. En svart best ville bita mig, men jag slank undan. Hans käft gapade röd med vilda rovtänder. Men jag tog en röd silkesschal och slängde i gapet på honom. Det trodde han var kött. Mums! Mums! Så dum han var.

Nästan alltid tyckte hon sig se ett svart stort glupande djur, som jagade henne. Kanske därav hennes ständiga oro. Hon jagade själv eller blev jagad. En rädsla för något, för någon som skulle äta upp henne, låg alltid på lur. När hon var barn, hade jungfrun de haft då skrämt henne med att "fula svarta gubben" skulle komma och taga henne, om hon inte var snäll. Livets stora svarta odjur sökte henne nu genom minuterna och timmarna, som hen-

nes dagar droppade bort i. Hon hade också en gång som liten drömt att hon lagt sig på sned över två sängar. Plötsligt flyttade sig sängarna, och hon trillade ned i mellanrummet. Där på golvet, dit hon föll och föll utan att någonsin hinna ned genom det svindlande djupet, grinade ett vederstyggligt gubbsansikte skräckinjagande emot henne. Den drömmen och barnjungfruns försök att få henne lydig med den "fula svarta gubben" hade etsat sig in i Adèles hjärna och döko upp på nytt efter så många år, verkligare nu än under barndomen.

En kväll satt Adèle med sitt glas framför sig i matsalen. Hon hade just hunnit bli glad. Hennes läppar voro skilda åt, ögonen skimrade litet som bleka opaler. Då hörde hon steg. Hon reste huvudet lyssnande. Det var någon med hennes man. Vem kunde det vara? Snabbt gömde hon butelj och glas i skänken och reste sig, när dörren öppnades. Hon gav till ett litet kort skrik. Bakom sin man skymtade hon en stor gestalt i vid ulster. Det var kolportören. Hon stod stilla, seende på honom som om hon ej trott sina ögon.

Arrendatorn var helt förlägen. Han förklarade:

— Jag träffade herr Wahlbom hos handelsmannen. Han hörde sig för om rum, ser du. Han tänker slå sig ned här för en tid. Då kom jag att tänka på att vi ju ha ett rum där uppe. Om du vill . . .

Arrendatorn såg ängsligt på Adèle. Hon var så nyckfull. Det var alltid farligt att komma fram

med förslag. Hon skulle alltid själv komma upp med allting.

Mannen från Adèles vakna nätters drömmar stod framför henne. Och hennes egen man hade fört hit honom! Adèle brast plötsligt i skratt.

— Visst ha vi rum, sade hon. Ni . . . Ni får gärna bo här.

Han stod där med hatten i handen och såg litet häpen på henne. Han mindes henne nu, den där bleka kvinnan, som betraktat honom så intensivt i skolsalen.

— Tack, sade han. Det är mycket vänligt. Stiftelsen i Stockholm har länge önskat att jag skulle för en tid slå mig ned litet stadigvarande någonstans här i orten. Det är också tröttsamt att beständigt resa. Härifrån kunde jag göra utflykter till grannsocknarna. Det förefaller, som om folket här gärna lyssnade till Guds ord, så att en väckelse med Herrens hjälp kunde komma till stånd.

Han flikade in ett ord om Herren, liksom hade han en känsla av att han behövde skydd mot denna kvinnas bleka ögon.

— Jag skall genast göra i ordning rummet, sade Adèle livligt. Jag måste först elda i kakelugnen.

Hon sprang ut i köket, lämnande de två männen ensamma i matsalen. Från den inre förstugan ledde en smal trappa belagd med en grann trasmatta upp till vindsrummet.

Adèle skyndade dit upp med en lastad vedkorg. Hon var glad och hade svårt att låta bli att sjunga och

skratta högt för sig själv. Hon steg in. Det var ett ganska litet rum. Arrendatorn hade ursprungligen tänkt på rummet som blivande barnkammare, fastän han varit tveksam för trappans skull. Den kunde vara farlig åtminstone för småbarn. Men de fingo aldrig några barn. Adèle ville inte ha några. Adèle bestämde i stället att det skulle bli gästrum. Men de fingo heller aldrig några gäster. Så förblev rummet stående tomt. Och nu skulle det tagas i besittning av kolportören. Där fanns en himmelssäng med vita nu litet dammiga omhängen. Det var ett utslag av Adèles fåfänga, hennes begär att skapa om arrendatorbostaden till något som skulle se ut som en herrgård. Adèle stannade på tröskeln. O, hon skulle göra rummet så fint!

Hon proppade kakelugnen full med ved och tände på. Det sprakade hemtrevligt och muntert. Så sprang hon efter lakan och började bädda. Kudden tyckte hon strax var för liten och hård. Då hämtade hon en från sin egen säng. Sista gången hon varit i staden hade hon köpt en tvål som hade en skarp doft av nejlika. Den lade hon i tvålfatet.

Medan Adèle höll på att träda ett kuddvar på sin kudde, steg kolportören in i rummet. Adèle lyfte sitt ansikte från arbetet. Hennes ögon skeno mot honom, där han blev stående mittpå golvet.

— Kommer ni att trivas här? frågade Adèle.

— Här är alldeles för fint, svarade han tacksamt.

Han gick fram till brasan och sträckte ut händerna mot flammorna.

Adèle satte sig på sängen.

— Jag är glad att någon bor här, sade hon. Här är så förfärligt ensamt på landet. Ett äktenskap som vårt behöver också en tredje till sällskap. Vi komma att gräla mindre på det viset.

Kolportören såg för sig arrendatorns ansikte med de goda ögonen och föreställde sig lätt, vem det var som grälade.

— Jag har givit er en kudde från min egen säng, sade Adèle andfått. Ni skall ha det bästa, förstår ni.

Han såg nästan generad på henne. Han fick en ilande känsla av rädsla, när han mötte hennes blick. Hon gled upp från sängen och stod med ens bredvid honom så att brasans värme också nådde henne.

— Det är kallt, sade hon rysande. Ni vet kanske inte, vad det vill säga att bo på landet om höstarna. Det är mörkt då. Man tycker sig se spöken om kvällarna. Utanför tassar och tassar det.

Men han avbröt henne med ett hjärtligt skratt.

— Jag är född på landet, sade han muntert. Min far var lantbrukare. Han var en kunnig man, som gått igenom en högre skola. Det var han, som gav mig törst efter att läsa. Jag hade ett så lyckligt hem. Och nu, sedan mina föräldrar äro döda, tycker jag ändå att hela jorden är mitt hem. Det är därför att Jesus har vandrat på jorden, ser fru Holmström. Jag söker gå i hans fotspår.

Hon tittade upp på honom med en plirande, sökande blick. Vad han var stor och stark! Hans famn var som en björns. Håret stod silkeslent och

blont kring hans runda panna, och blont och silkeslent krusade sig skägget kring hans fylliga kinder. Det friska röda ansiktet strålade. Hon trodde att hon lätt skulle få honom att älska sig. Det var något så pojkaktigt och barnsligt hos honom.

— Ja, då så, sade hon litet trumpet. Då känner ni till hur det är på landet. Jag hatar det!

— Inte hata, förmanade han. Fru Holmströms hem är ju här. Fru Holmström har en god make. Hon gick mot dörren.

— Sov gott, sade hon långsamt.

När Adèle kom ned i salen igen, såg arrendatorn på henne spörjande. Han hoppades inom sig att hon ej var ond på honom.

— Är du glad att jag tog honom hit? frågade han försiktigt.

— Ja, det var bra, sade Adèle.

— Då är du nöjd då, sade arrendatorn lättad.

Hon gav honom en blick.

— Å, ja visst. Det skall nog gå utmärkt.

När hon stängde dörren in till sin sängkammare, skickade hon honom ett gäckande ögonkast. Men det såg han inte.

VII.

När Petra morgonen därpå kom ut på verandan, fick hon se en främling i dörren till arrendatorns hus. Hon kände inte strax igen resepredikanten. Han stod där svartklädd, men bredbent och hemtrevlig med solen i ansiktet. Petra ville träffa arrendatorn. Hon gick tvärsöver gårdsplanen. När hon kom närmare, såg hon till sin förvåning att det var kolportören från skolhuset. En liten bibel i mjukt svart läderband och guldsnitt höll han i handen. Adèle kom i detsamma ut.

— Här ser du, Petra, ropade hon gällt. Känner du igen herr Wahlbom? Han har tagit in hos oss.

Petra hälsade vänligt.

— Är arrendatorn inne? frågade hon Adèle.

— Han är i ladugården, och när är han inte det? sade Adèle nonchalant.

Petra gick mot ladugården. Hon log litet för sig själv. Hon tyckte det var besynnerligt att någon ville bo hos Adèle. Det skulle vara en obekant på trakten, en kringfarande som denne trohjärtade resepredikant, som skulle hitta just till arrendatorbostaden. Under alla de år Adèle bott på Eka hade Petra ej kunnat vänja sig vid henne. Hon vände sig litet om och skymtade Adèles lilla magra gestalt tätt

invid den storvuxne mannens. Och hon påskyndade sina steg.

Kanske skulle han göra Adèle lugnare, tänkte hon, men tvivlade.

En dunst av värme och lukt från korna slog emot Petra, då hon steg in i ladugården. Hon såg sig omkring, där hon stod i mittelgången. Korna vände sina huvuden mot henne. Deras bruna sorgsna ögon glänste i halvmörkret. Ett oavbrutet tuggande ljud steg upp från spiltorna. Petra kunde inte se arrendatorn. Hon gick framåt. En ko sträckte fram sin nos, och Petra klappade den fuktiga mulen. Då slickade kon henne vänligt med sträv tunga. Ja, dessa djur sågo så goda ut. De ville en väl. Petra strök kon mellan hornen, där hon hade en vit stjärna. I fickan hade hon ett par brödbitar, som hon räckte fram. Värmen i ladugården gjorde henne röd om kinderna. När hon såg sig om, hade arrendatorn kommit, utan att hon hört honom.

Hon hade nästan glömt sitt ärende.

De gingo sida vid sida förbi korna, som hela tiden långsamt vände huvudena efter dem. Några råmade längre bort, och genast stämde alla in — långdraget, trånande. Sågo de för sig sommarens ängar, fyllda med saftigt grönt gräs och röd klöver?

Arrendatorn visade på korna, pekade ut den och den som mjölkade bra. Han stannade framför en som hade skadat sig i pannan. Nästan ömt vidrörde han det skadade stället.

Petra tänkte:

Sådan är han. På samma sätt skulle han vilja vårda sig om Adèle, ifall han bara finge.

Han vände sig i detsamma mot henne, och hans ansikte lystes upp av det intagande leende, som var den mannens största behag.

— Ser fröken, sade han till Petra, som om han gäve henne ett förtroende, när djur äro sjuka eller på något sätt plågade, bli de som mänskliga. Den här har faktiskt blivit förtjust i mig, bara för att jag skött om såret varje dag.

Petra fick ett plötsligt sting i bröstet. Hon förstod inte själv varför. Men medan hon fortsatte att tala med arrendatorn om hönsgården, vilket var hennes egentliga ärende, grubblade hon över vad det kunde vara med henne.

Hade hon inte förut lagt märke till honom? Eller var det något särskilt hos honom denna dag? Hon följde hans hand, som alltjämt smekte djurets huvud. Hon såg att det var en vacker hand.

— Här är så varmt, sade Petra med ens och strök sig över pannan.

Så nickade hon åt arrendatorn och gick. Korna råmade igen. Råmandet fyllde hela luften med melankoli. Och Petra drog efter andan, när hon äntligen kom ut i det fria.

Hon sprang in i huset för att hämta en korg med småbarnskläder. Dessa kvällar hade hon och Angela suttit och sytt små fina linneplagg åt det nyfödda barnet där borta i stugan.

Petra gick raskt framåt vägen. Det var solsken i

dag. Men det var en förrädisk sol, som då och då gled in i ett moln, så att luften plötsligt fördunklades och blev grå.

Gärdena lågo svarta. Några kråkor sutto i en rad på ett staket med hopfällda vingar och tunga huvuden. Solen blixtrade till. Ett moln flög som en skugga bland det vita ljuset över åkrarna. Kråkorna lyfte vingarna och gåvo sig hastigt i väg, som om solljuset varit den tändande elden från ett gevär.

När Petra steg in i köket i stugan, fann hon den unga modern ensam där. Hon satt vid spisen med ett litet bylte i knäet och sjöng sakta. Det var ett fridfullt ansikte, som lyftes mot Petra.

— Jag har nyss givit henne mat, sade hon leende och knäppte till blusen. O, om fröken visste vad det är roligt. Man riktigt känner att man gör nytta. En liten varelse, som man helt kan tillfredsställa.

Petra undrade inom sig, om hon ännu mindes den där natten, då hon slagit armarna om Petra och viskat Jonas i hennes öra. Redan tycktes allt det ledsamma och sorgliga långt borta. Det såg ut så. Barnet, som hon lidit för, låg nu i hennes knä. Hon hade fått någon att älska på nytt.

Hon lyste av förtjusning över det Petra hade med sig. Hon strök över de mjuka plaggen med moderlig min.

— Vad hon skall tycka om dem, sade hon glatt. Jag har bara grova bomullsplagg.

Nu kommo några av hennes syskon in, och Petra tog farväl.

Petra slog in på en väg, som genom skogen förde tillbaka till Eka. Det var en stig fylld av barr. Där luktade fukt och moss. Petras fötter halkade ibland till på de hala barren. Det såg dystert ut där inne i skogen. Där var så tyst. Inga fåglar sjöngo längre. När Petra tittade upp, såg hon bara topparna av de allvarsamma mörka furorna som böjde sig mot varandra. Petra stack händerna i fickorna och saktade sina steg.

Hon överraskade sig med att åter tänka på arrendatorn. Han måste föra ett besynnerligt liv med Adèle. Hur stod han ut? Ingen annan än en god människa skulle förmodligen finna sig i det. Han hade ett så intagande leende. Och Petra log själv, när hon erinrade sig det.

Vad det ändå var underligt! Man möts, man går förbi varandra varje dag utan att se varandra, och så plötsligt får man ett sting i bröstet: en blick, ett leende tränger med ens rätt in i hjärtat. Eller var det bara att Petra, alltsedan hon fått det där brevet, där det stod om Thomas Meller, gick omkring med en gnagande känsla av oro inom sig?

Hon var så ensam. Hon tyckte att åren höllo på att glida ifrån henne. Hon blev stående på en öde strand med tomma händer. Ingenting av det som borde vara en kvinnas liv hade ännu fallit på hennes lott. Lyckliga Angela som ännu var så ung! Petra knöt sina händer i fickorna. Att få börja på nytt, att få vara nyfiken på livet, att stå med nyckeln i handen till den hemlighetsfulla dörr, som kunde öppnas

för underbara skatter. Hon, Petra, hade varit för räddhågad, alltför misstrogen mot sina egna krafter. Hon kunde den gången ha ryckt Tage Ehrencreutz ifrån hans fästmö. I stället hade hon flytt gråtande.

Hon var tom invärtes. Hennes bröst var en ihålig skål, som längtade att fyllas. Kärlek! Ja, varför ej våga erkänna det? Hon törstade efter kärlek: En kärlek som stack och brände. En kärlek som skulle kasta henne till marken med skilda knän och ett sköte som pulserade och bultade i blodets egen sjudande takt.

Petra satte sig på en sten. Hon borrhade ned ansiktet i sina händer. Med naglarna raspade hon mot sin hud. Här under huden fanns den verkliga Petra von Pahlen. Icke den tysta, stillsamma, släta, som gick och rörde sig i dagarnas enahanda liksom en sömngångerska.

Som barn hade hon en sommar varit vid ett fiskläge. En morgon hade hon vaknat tidigt. Solen hade just börjat strimma himlen med guld. Då hade hon sprungit upp ur sängen och sett ut genom fönstret.

På havsstranden framför henne hade en flock män rört sig. De voro stora och högväxta, i stövlar och oljekläder. De voro tysta. Deras kraftiga händer sysslade med att spänna upp segel på fiskarbåtarna, som lågo i vattnet. Havet, blått, oändligt, krusades av morgonens första vind. Nu hissades seglen. Men ingen mast gnisslade, intet ljud hördes. Allt var tyst, stilla, hemlighetsfullt, som i en dröm. Hon såg männen stiga i båtarna. Nu fylldes de grå seglen av

vinden. De drogo ut i en rad. Gråa tysta fåglar mot en skimrande himmel och ett blått vatten. Den lilla Petra satt och såg efter dem. De blevo allt mindre, försvunno till sist bort mot himlen, som smälte samman med havet.

Så steg solen upp i sin fulla glans. En fågel på stranden slog till en jublande drill, som fyllde luften med en vild ton av glädje. Och med ens hade alla fåglarna vaknat och börjat sin dagslånga sång.

Varför kom den där synen plötsligt åter för den trettiotreåriga Petra, där hon satt i skogen? Den fyllde henne med kvalfull längtan, så att hon gjorde sina händer fria och sträckte ut sina armar. Hon ville stiga i en sådan båt, som skulle flyga med henne bort över ett stort hav. En båt med vind i seglen, som kastat loss från en strand, där vardagslivet fyllde små låga stugor med ett molande entonigt surrande.

Petra lyfte tungt upp huvudet. Så ryckte hon till. Framför henne stod kolportören. Han smålog mot henne. Var det inte medlidande i det där småleendet? Petra kände som om någon stigit in till henne utan att knacka. Hon reste sig. Kolportören sade:

— Fröken är visst ledsen?

O, det där avskyvärda sättet dessa trons kristliga hjärtemänniskor hade att alltid fråga ut om lidanden och treva efter sjuka punkter för att sedan få komma med olja och balsam på ens blottade svidande sår!

— Jag satt och vilade mig, svarade Petra stelt.

— Gud är med oss överallt, påminde kolportören vänligt.

Han hade egentligen blott ämnat passa på att fråga, om icke fröknarna Petra och Angela von Pahlen ville deltaga i stiftandet av en syförening med regelbundna sammankomster, beledsagade av små andaktsstunder, vilka han tänkte sig lämpligen skulle kunna äga rum hos Adèle Holmström. Från olika håll bland befolkningen, fast icke just från Adèle, hade han hört att Petra och Angela skulle vara så godhjärtade, och hans avsikt var nu att påpeka att den materiella välgörenheten endast skulle vinna i värde, om den finge ett tillskott av andlig väckelse och uppbyggelse.

Men Petra var redan på väg hem. Hon kände hans blick efter sig. Han hade överraskat henne i hennes ensamhet, och hon trodde att han kanske sett en skymt av den Petra, som ingen kände.

VIII.

Arrendatorn satt och vred sig på sin stol inne i matsalen. Sedan kolportören kommit, drogo måltiderna så länge ut på tiden. Wahlbom hade nämligen också inackorderat sig i maten. Det fanns ju heller inte något annat ställe han kunde gå till, och få av de andligt sinnade i trakten hade det så, att han oftare kunde anlita dem. Adèle tycktes vara förtjust över gästen. Knappast åt hon något själv. Men med lysande ögon betraktade hon den stapel av potatisskal som hopades på sidan om Josef Wahlboms tallrik. Han lade skalen på vaxduken.

Först läste han sittande med hopknipna ögon en bordsbön. Arrendatorn vändades. Av gammal vana brukade han helt hastigt bocka sig, då han drog ut stolen för att slå sig ned vid bordet. Adèle brukade inte göra något alls. Men nu lyssnade hon med nedslagna ögon och stilla händer till Josefs röst. Som vanligt hörde hon icke på orden han läste. Hon hoppades bara inom sig att maten skulle smaka honom och att ingenting skulle brännas vid i pannan på spisen, medan han bad.

Nu vid frukosten började Josef tala om att man snart borde försöka samla några till förtroligare

väckelse- och bönemöten, då han åter skulle sjunga några sånger och hålla en betraktelse. Ibland borde kvinnorna jämväl sammankomma för att syssla med något handarbete under åhörande av Guds ord. Skolsalen var inte kyrkoherden riktigt benägen att låna ut inom de närmaste dagarna, hade han förspott, och den var väl också ännu så länge för stor för dessa ändamål. Han föreslog rakt på sak:

— Här inne i salen vore det utmärkt. Vi behövde bara skjuta undan bordet och placera ut stolar.

— O ja, sade Adèle genast.

Ingen frågade Tord. Han brydde sig inte heller om det. De fingo gärna för honom göra en bönelokal av matsalen. Bara han finge frid. Adèles intresse för predikanten gjorde honom glad. Det upptog hennes tankar och tid. Han såg gärna att hon glömde bort honom.

Men Adèle kastade en vass blick på honom.

— Du vill förstås inte, sade hon.

— Jo visst, mumlade arrendatorn leende.

Leendet retade Adèle.

— Vad ler du åt? skrek hon gällt.

Josef lade ned kniv och gaffel. Hans runda barnansikte fick rynkor.

— Ack, tvisten icke, bad han ängsligt. Lyssnen till era hjärtan, som säga er att denna sal redan är helgad åt Gud.

Ypperligt, tänkte arrendatorn, så slutar Adèle kanske med att sitta och dricka här om kvällarna.

Adèle tycktes också bli slagen av tanken. Hon be-

slöt att flytta bort konjaksbuteljen från skåpet. Den passade inte mera här. Och i hennes hjärta rörde sig oredigt en förnimmelse av att mycket skulle förändras genom Josef.

— Tag smör till potatisen, bjöd hon ödmjukt. Arrendatorn reste sig.

— Jag måste i arbete, sade han glatt.

När han kom ut på tröskeln, lyfte han armarna och drog i ett djupt andetag in den kalla höstluften.

Han såg tankfullt framför sig. Petra, som kommit ut på verandan, nickade åt honom. Han gick med stora steg över gårdsplanen mot henne. Nedanför trappan stannade han och såg upp till henne. Hon hade en liten svart jacka på sig, som kom henne att se smärtare ut än eljes. En mössa av sammet var neddragen som en baret i pannan.

Vad hon är vacker, tänkte arrendatorn.

— Nu skola vi ha bönemöten i vår matsal, sade han korthugget.

Petra log litet.

— Ja, när man tagit till sig en predikant, sade hon.

— Han är bra för Adèle, svarade arrendatorn hastigt.

Petra nickade:

— Jag förstår.

Och med ens kände arrendatorn sig bättre till mods. Hon förstod! Petra förstod. Om han bara vågade lätta sitt hjärta för denna kvinna! Hon skulle nicka som nu och säga "jag förstår" med sin milda röst. Det skulle vara en stor tröst för honom.

De började tillsammans gå nedåt hönsgården. Petra förtjänade alltjämt på sina höns. Från början hade arbetet med hönsgården ju varit Bettys förslag. Och Petra hade alltid varit glad däråt. Det roade henne att ha detta att syssla med.

När de gått ett stycke, kom Angela utspringande på verandan.

— Petra, ropade Angela.

Det var något hon ville tala med Petra om. Men Petra måste inte ha hört hennes röst. Angela stod och såg efter Petra, där hon gick vid arrendatorns sida. De promenerade snabbt bort, nästan i samma takt. Nu syntes bara Petras svarta mössa. Så voro de försvunna. Angela gick långsamt in i huset igen.

När Petra och arrendatorn varit vid hönsgården, tänkte arrendatorn säga adjö. Han skulle in i skogen och se till om några träd blivit avverkade, som han givit order om. Hans dag var ständigt upptagen på detta sätt. Petra sade impulsivt:

— Jag skall följa med en bit. Jag tycker om att gå.

De gingo upp genom parken igen, och arrendatorn öppnade den lilla grinden längst bort i parken. Sedan voro de ute i skogen.

— Har fröken väl på sig om fötterna? frågade arrendatorn. Det är vått i skogen, och jag följer sällan vägen.

— Ja, svarade Petra raskt, fastän hon bara hade ett par helt tunna skor.

Men nu ville hon inte vända tillbaka. Arrendatorn

gick först. Petra följde honom, så gott hon kunde. Det torra lingonriset prasslade, när de gingo. Ibland sjönko fötterna ned i mjuk mossa, ibland snavade de till över någon murken trädrot, som small av som ett dovt pistolskott. Arrendatorn vände litet på huvudet. Han såg på Petra:

— Går jag för fort?

— Nej, visst inte, svarade hon glatt.

De fortsatte att gå, utan att någon av dem talade. Arrendatorn hörde Petras steg bakom sig. Han lyssnade till dem. Det var som om någon slagit an tonen på ett skönt och sällsamt instrument, vars bortdöende sång dallrade i luften omkring honom. Petra följde efter honom. Bara han vände sig om, kunde han se henne. Det sakta prasslet av hennes kjol nådde honom.

Han hade alltid känt en stor beundran för Petra. Han brukade se henne från sitt fönster, när hon om somrarna satt ute på verandan med sitt handarbete, eller han skymtade henne bland parkens träd. Emellanåt hörde han också hennes röst, som kallade på Angela. Men han var så långt borta från hennes värld. Han tyckte icke att hon såg honom, när hon talade till honom. Först nu i höst...

Ja, vad hade egentligen hänt i höst? Ingenting som man kunde taga på och lägga isär. Som nu till exempel för några dagar sedan i ladugården. Han hade talat om den där kon som gjort sig illa. Han hade stått och sett ned, och så med ens hade han känt Petras blick. Såg hon honom äntligen? Det

hade varat blott ett ögonblick. Men när hon försvunnit, hade han häftigt dragit efter andan, som om något verkligen hänt.

Så länge hade han levat med Adèles hätska andedräkt omkring sig, att han inte längre riktigt kunde förstå vänlighet från en människa. Förr hade han icke varit sådan. Han hade varit en öppen och glad natur. Men Adèle hade under årtal drupit sitt gift över honom. Hennes hesa viskningar och ord nådde honom ända in i sömnen. Drömmarnas land borde ändå vara fridlyst. Han visste ju, att han icke av naturen var dum, även om han kanske ej var så märkvärdigt begåvad, men Adèle hade gjort honom dum. Han hade längtat efter barn att slösa sitt hjärtas ömhet på, men Adèle hade nekat att föda.

Natten efter den där dagen, då han sade sig att Petra äntligen sett honom, hade han legat vaken i sin kammare. Han hade skakat som av köld. Hans tankar blevo djärva i mörkret. Med ens kände han sig pånyttfödd, en yngling igen utan några svåra år bakom sig. Ty var det inte en ynglings skära drömmar detta, att han vågade tänka på Petra? Med öm förälskelse erinrade han sig hennes ögon, hennes gestalt, hennes händer, då hon lyfte dem, hennes röst, som hade en djup, mild ton, som klangen från en fiol.

När han låg så, hade Adèle plötsligt stått i dörren i nattdräkt och det upplösta håret svallande omkring sitt bleka spända ansikte. Det hände någon gång, numera allt sällsyntare, att hon kom inrusande till

honom, väckt av någon mardröm. Hon måste känna en människa intill sig, annars skulle hon väl bli galen. Med händerna famlande omkring sig kom hon nära hans säng. Han såg på henne med fasa. Han ville henne ingenting. De voro fiender, fiender som tvingades att bo i samma hus. Hon kröp skakande ned hos honom, viskande förvirrade ord, sökande hans läppar. Och då hade Tord pressat samman sina ögonlock för att icke se, och tagit henne.

Men när hon smugit sig ut igen lik en tjuv, dansade höstnattens skuggor liksom Ijumma moln omkring honom. Det var icke Adèle han slutit i sina armar. Han hade tyckt sig omfamna Petras gestalt. Och redan voro ynglingens skygga tankar undanblåsta, de som knappast vågade närma sig den åtrådda. Och en brännande rodnad av skam steg upp i hans ansikte.

Arrendatorn hade påskyndat sina steg, medan tankarna borrar inom honom. När han vände sig om, såg han inte Petra. Han gick en bit tillbaka. Nu såg han hennes svarta mössa. Hon hade böjt sig ned över en sten. Hade hon gjort sig illa? Hade han gått för fort? Petra lyfte upp ett rodnande varmt ansikte, när han kom närmare.

— Titta, sade hon. Han måste vara skadad.

En ekorre satt på marken och pep ynkligt. Hans bruna ögon kikade oroligt fram bland mossan och riset. Arrendatorn lade sig på knä bredvid Petra.

— Han har visst gjort sig illa i benet, sade han tveksamt.

Vad skulle man göra med honom? Bära hem honom och vårda honom? Men plötsligt tog ekorren ett haltande skutt åt sidan och försvann uppför en trädstam. Petra och arrendatorn brusto i skratt.

— Han ville alls inte vara hos oss, utbrast Petra. Kanske han bara ville narra mig. Och jag som redan såg honom installerad på Eka! Jag tänkte ge honom mjölk att dricka.

— Kolportören skulle tyckt om oss för det, att vi voro goda, sade arrendatorn muntert. Han kunde fått ett uppbyggligt ämne för en predikan.

De lågo alltjämt på knä. Deras ögon sågo glada och spelande in i varandras.

— Vi borde tagit honom, mumlade Petra.

Nu var det hon, som sade "vi". Det lilla ordet knäppte till omkring dem som låset i en kedja.

Arrendatorn steg upp och hjälpte Petra att resa sig. Först nu såg han att hon hade tunna skor på sig.

— Fröken skulle inte gått med så där. Nu är fröken alldeles våt, sade han.

— Det gör ingenting. Nästa gång får jag taga på mig ett par stövlar, svarade Petra.

Nästa gång! Tänkte hon följa med honom en annan gång också? Hon var så nära honom nu. En slinga av hår blåste fram över hennes kind. Hon strök den leende åt sidan.

— Nå, vi skulle väl vandra vidare, sade hon.

— Ja visst, orkar fröken bara?

Hon hade redan börjat gå. De kommo fram till platsen, där några träd lågo fällda. Petra satte sig

på en av stammarna. Knäna drog hon upp under sig, döljande de genomvåta skorna under kjolkanten. Hon skämdes för dessa våta skor. De vittnade kanske om att hon varit alltför villig att få följa med.

Arrendatorn gick runt platsen och synade träden. Några kvistar som lågo i vägen tog han upp och kastade undan. En solstråle darrade på den fläck, där Petra slagit sig ned. Hon såg så liten ut, där hon satt hopkrupen. En kvinna som han skulle kunna taga på sina armar och bära bort, långt bort. Han kom fram till henne. Petra pekade på stammen:

— Sitt då här, sade hon glatt.

Han satte sig. Det var en tanke han sökte ge ord åt.

— Det är besynnerligt för mig, att jag får promenera med fröken så här, sade han trevande. Fröken är inte lik någon. Ingen! När jag var barn, trodde jag på feer. Jag hade väl läst om dem i en sagbok. Underliga väsen, som gled bort, så fort man ville närma sig. Fröken är bestämt en fe, inte sant?

Petra skakade på huvudet.

— Det är jag visst inte. Feerna från sagboken försvinna ju, när man växer upp. När man tycker att man är barnslig därför att man ens ett ögonblick trodde på dem, då finnas de inte längre. Har ni alltid bott på landet?

Petra ville veta något om den där mannen. Han såg på henne nästan tacksamt. Hos honom, som hos

de flesta människor, fanns väl ett begär att berätta om sig själv.

— Hela min släkt har varit bönder och allmoge, sade han långsamt, utom min far, som var klen och därför fick läsa till folkskollärare. Med tiden blev han också klockare därhemma, eller kantor som det skulle heta. Jordan älskade han ändå mest av allt, fast han var för svag för att odla den och inte ägde mer än en liten trädgårdstappa. Jag brukade följa med honom, när han gick till sockenkyrkan för att ringa i klockorna. Om söndagarna var det för gudstjänstens skull, dessemellan för någon begravning. Det var en brant stege upp till tornet, där två klockor hängde. Man drog i ett rep, och så binglade och bånglade det. För jämnan satt jag på ett av de översta trappstegen. Min far öppnade luckorna, och då strömmade solen och ljuset in. Eljes var det skumt där uppe, bara av klockorna liksom blänkte det. Det blev ett larm, när far drog i repen. Det lät aldrig som klockringning där uppe hos oss. Klämtningarna dånade som kanonskott, tyckte jag. Min far var liten och böjd, och jag tyckte att han var märkvärdig, som kunde få klockorna att svänga av och an. Jag var ohyggligt rädd, när klockorna började röra sig över mitt huvud. De där stora kläparna kunde falla ned, trodde jag. För resten undrar jag, om inte barn tycka om att vara rädda. Jag blev upprymd av det. Där i kyrkan tänkte jag på kriget. Far hade några gamla böcker därhemma med färglagda bilder från strider och drabbningar. Det var

väl mest om det fransk-tyska kriget 1870—1871, och så var det en underbar bok i blågredelina permar och med de vackraste planscher, som handlade om ett franskt fälttåg i Italien mot Österrike och om expeditioner i Afrika, i Algeriet och Marocko. Den kommer jag så väl ihåg. Den hade skrivits av en officer som kämpat i fransk tjänst och som hette John Lilliehöök. Han blev sedan generalmajor.

Han log förläget:

— Jag ville bli just en sådan soldat, en hjälte, som de små fransmännen, som gingo mot Bismarck och Moltke. Mindre nöjde jag mig inte med. Det var underligt att klockorna, som ringde om försoning och Guds stora frid väckte dessa tankar. Min far var mycket from, och när vi gingo hand i hand från kyrkan, brukade han säga: "Ännu en välsignad söndag." Och just då jagade jag i spetsen för en trupp vilda zuaver över slagfältet eller red patrull utanför någon erövrade preussisk stad.

Petra skrattade litet. Hon såg honom så väl för sig.

— Och er mor? sade hon.

Han ryckte upp en handfull mossa och kastade den långt in i skogen.

— Jag var en känslig pojke, sade han. Och jag hade väl behövt en riktig mor. Fröken vet, en sådan som stoppar om en om kvällarna och läser aftonbönen. Men min mor var inte som andra, hon var nog litet konstig. Jag vet inte riktigt hur hon hade blivit sådan. Somliga sade att hon givit sig till att

grubbla, andra att hon visst hade blivit skrämmd någon gång. Men hon hade väl grodden i sig från början. Hon var just aldrig hemma. Hon kom hem om aftnarna. På landet brukade det ju, i synnerhet förr, finnas många original, som drevo omkring på vägarna, pratade högt för sig själva och ibland samlade folk omkring sig. Numera spärras ju sådana olyckliga stackare i regeln in på sinnessjukhus och försörjningsinrättningar och tillåtas inte gå omkring bland de riktiga. Under de sista dagarna har jag tänkt på att Jesus, som Wahlbom, kolportören, talar så mycket om till Adèle, allt skulle ha åkt in på något hospital, om han levat hos oss nu. Professorerna skulle säkert funnit alldeles för mycket att studera på honom, för att han skulle ha släppts och fått gå omkring i fred och lägga ut sina funderingar. Hans lärjungar hade kanske sluppit undan med tvångsarbete och Svartsjö.

Petra lyssnade helt överraskad, men medryckt. Det hade skrivits mycket i tidningarna de senaste åren om brutala interneringar och upprörande testamentstvister på grundval av köpta vittnesmål om sinnessjukdom, och de gamla hemska Tuvahistorierna voro icke heller alldeles bortglömda. Tord fortsatte, en smula tvekande:

— Man var ju flera gånger också ute efter herr Johan von Pahlen, som vi hade här så länge och tyckte så mycket om. Och han passade ändå bara sitt och lade sig aldrig i andras och var alltid stillsam och vänlig. Och på sitt vis var han väl klokare

än de flesta, även om han hade namn om sig att vara besynnerlig. Men han tillhörde ju herrskapsklassen, och för sådana lär det ju vara ännu mycket svårare att få gå lösa, när de skilja sig från vanliga människor och äro till förargelse för rika eller fina släktingar, som vilja gömma undan dem. Min mor var inte gladlynt som herr Johan och inte av förnäm släkt heller, utan bara fattig och svårmodig. Hon var lång och mager med ett blekt ansikte, som bar spår av skönhet. Om morgnarna tog hon en korg på armen och gick ut. Hon hade så bråttom att komma i väg. När jag själv var ute, brukade jag ibland skymta henne i något hörn, och då gick jag långa omvägar för att slippa möta henne. Hon hade en massa småbarn efter sig, som upprepade hennes ord och gester. Barn äro ofta så grymma. De hade roligt. Jag led nog mycket. Efter några år dog hon. Far ringde som vanligt i klockorna vid begravningen. Jag satt på trappstegen och kände en oerhörd lättnad. Jag skulle inte mera möta min mor med de hångrinande ungarna efter sig. Men från min fars ansikte strömmade tårarna. Han ringde och grät och klockorna svängde. Han hade ju känt henne från förr och visste, hurdan hon i grunden var.

— Men varför berättar jag allt det här för fröken? avbröt han sig. Ingen annan har frågat mig. Inte ens Adèle. Hon skulle nog som de hjärtlösa barnen bara haft roligt åt mor och hennes minne.

— Det är därför att jag ville veta allt om er, sade Petra tankfullt.

Hon såg på honom. Bara på denna stund då han berättat om sig själv hade hans ansikte blivit ett annat än nyss. Det var ju egentligen ett riktigt vackert ansikte. Men hans mun var väl det allra vackraste däri. Den slöt sig fast och bestämd över vita jämna tänder. Näsan var trubbig, ögonen ljusblå, och i grunden säkert glada och muntra, under mycket ljusa ögonhår och ögonbryn. Också håret var ljust, vågigt och tjockt. Han hade nog varit linhårig som barn.

Nu när han vände sig mot henne, hade ögonen mörknat. En dröm, en skepnad från späda, länge sedan svunna barndomsår hade dykt upp och givit dem en lätt skugga. Petra såg honom för sig sittande där på översta trappsteget i kyrktornet under de svängande klockorna. Hon hade gått förbi honom förut och aldrig vetat något om honom. Det första han talade med henne om var sin barndom. Bakom honom tätt i hans fotspår gick ännu den lilla linhåriga pojken, som lyssnade till den väldiga klockklängen.

Han reste sig.

— Det mörknar, sade han. Det kan bli regn. Det är väl bäst att gå tillbaka.

Molnen foro över himlen. Det rasslade i skogen. En kvist gned sig jämrande mot en annan. De gingo hemåt.

Petra snavade till i sina våta skor. Han tog henne i armen och hjälpte henne upp. Deras ögon möttes, allvarsamma, frågande. Så gingo de vidare.

IX.

När Petra kom hem och steg in i salen, blev hon stående förvånad. Det var ett ljud som darrade i hela huset. Hon kunde inte förstå vad det var för ett ljud. Det flöt ut i en skälvande djup ton som trängde genom väggar och tak. Det kom bestämt uppifrån vinden. Petra sprang uppför trappan. På vägen mötte hon Angela.

— Vad är det? började Petra.

— Det är orgeln. De ha hittat orgeln, viskade Angela. De kommo hit för en stund sedan, Adèle och predikanten. Adèle visste vi hade en orgel! Det är den där, som stått uppe på vinden sedan din fasters död. Det är predikanten, som spelar på den. Hör!

Petra lyssnade igen. Det var en psalm nu, som kom hela luften omkring henne att sjunga. Dystert högtidligt ljud den genom huset. Den grep om Petras hjärta på ett sällsamt sätt. Hon tyckte att den mörka dagern där ute trängde sig in i huset, viskande om förgängelse och livets sakta upphörande.

Petra följde Angela upp på vinden. Josef satt på en upp och nedvänd packlår och spelade. Ljuset från takfönstret samlade sig kring hans blonda hår.

Adèle stod stilla bredvid honom. Hennes ansikte var blekt, ögonen skeno. När hon fick se Petra, höjde hon handen för att de icke skulle störa.

Men Josef hade redan hört dem. Han slutade med ett dovt ackord och vände sig om.

— Det kanske är påfluget av mig det här, sade han. Här sitter jag och spelar på herrskapets vind. Se, jag hade tänkt fråga, om vi kunde få låna orgeln.

— Ja visst, svarade Petra. Ingen av oss spelar orgel.

Adèle blev ivrig.

— Jag skall genast försöka få tag i ett par karlar som forsla den över till oss.

Hon sprang nedför trappan.

— Spela mera, bad Angela, när Adèle försvunnit.

— Jag skall taga något ljust och vitt, så ni bli glada, sade han med en forskande blick på Petra.

Petra tänkte på den där dagen han sett henne i skogen. Ville han då tvinga sig på henne, för att hon skulle ge honom sitt förtroende? Angela stödde sig mot orgeln. Hennes mörka ögon, fyllda av tindrande liv, voro fästade på kolportören.

Hans händer tryckte åter mot tangenterna. En klar hymn steg upp från instrumentet. Den jublade och sjöng som en kör av änglar. Petra satte sig borta i ett hörn. Hon tyckte det var märkvärdigt med den där tysta orgeln, som med ens fått liv. Hennes faster Laura hade ofta spelat på den förr i världen. Och hon såg den kraftiga gamla damen

framför sig. Hushållsaktig, beskäftig, ständigt sysselsatt. Petra och hennes bröder och mor hade varit på Eka om somrarna. Hans, som varit den, som fastern mest tyckt om av syskonen så länge gossarna ännu voro små, sedan blev det ju Petra själv, hade om aftnarna smugit sig in i salongen och stått tyst och lyssnande vid orgeln, som Angela nu, medan den åldrade fru Laura Löwenström spelat. Petra hade sällan hört på. Hon hade lekt i parken. Men ibland hade en sjungande ton från orgeln trängt ut genom det öppna fönstret och blandat sig med suset i de stora träden och den lilla sjöns porlande böljeslag.

Nu kom Adèle redan tillbaka. Ett par karlar i blå arbetsblusar och med buttra ansikten följde henne med steg, som kommo trappan att knaka. De gåvo kolportören ett plirande ögonkast. Så togo de fram breda remmar och lyfte upp orgeln.

— Vart skall den hän? frågade en.

— Hem till mig. Ni måste för all del vara försiktiga, sade Adèle upprymd.

Hon följde efter dem över gården och sprang fram och slog upp porten. Den andra dörren måste också upp.

Hon höll på att knäcka nageln, när hon strävade med rigeln. Det var som om hon fått besök av en kär gäst. När orgeln fått sin plats i salen, såg den så stor ut, större än på vinden. Man fick maka på soffan och stolarna. Adèle sade inte ens tack till de båda karlarna. Hon hade tagit fram en trasa och dammade noga tangenterna. Så tryckte hon ned

pedalen och slog an en ton. Den lät hes, nästan sprucken. Hon kunde ju inte spela.

På aftonen skulle det bli möte. Klockan sex hade Adèle och kolportören färdigt i salen. Bordet hade de flyttat upp mot väggen, stolarna voro ordnade i rader. På orgeln hade Adèle ställt en pelargonia, som var nästan vissen. Hon hade inga andra blommor. Hon tyckte det bara var ett otacksamt arbete att vattna och se om krukväxter. Då var hon hellre utan. Men nu önskade hon att hon haft någon vacker blomma. För orgelns skull och för Josef Wahlboms. Han hade sett förvånad ut, då hon satt fram den eländiga växten.

Nu stod hon vid fönstret och spejade ut. I skymningen hade ett lätt regn börjat falla. Hon hade bett flera komma. Det var så ovant för Adèle att visa folk vänlighet och bedja någon in till sig. De skulle väl draga in smuts, nu när det regnat, tänkte hon, där hon stod. Men så vände hon sig om. Josef satt på en stol. Hans ögon voro slutna, händerna höll han knäppta framför sig. Bad han? Adèle granskade honom med giriga blickar. Vad vistades han nu i för rymder, dit hon icke kunde följa? Och hon tyckte att han var omvärvd av ett ljust moln, en himmelens sky, som avlägsnade honom från henne. Fanns det kanske ändå en annan värld, som icke sudlades av jorden? Josef trodde det. Adèle skulle också vilja tro så, för att därigenom komma honom närmare. Men hennes tankar förmådde aldrig lyfta sig. De sutto fast inom henne, sjönko bara djupare ned, när

hon ansträngde dem. De voro alltid uppfyllda av hennes eget jag, tyngda av en last, som hon inte kunde stjälpas och lätta.

Adèle spratt till. Fram till herrgårdsbyggnaden körde ekipaget från Ekered. En ung herre snärtade med piskan och höll in de präktiga hästarna. Han hoppade av, och Adèle såg att det var Gotthard. Nu skulle han hämta Petra och Angela, och Adèle hade hoppats att de skulle komma till henne i kväll. Efter ett ögonblick stego också Angela och Petra, insvepta i kappor, in i vagnen. Gotthard svängde sig upp, och ekipaget försvann bakom hörnet.

Adèle blev ond. De hade ju inte bestämt lovat komma, men de kunde i alla fall varit så artiga att de sänt ett bud. Hon fick också en stickande förnimmelse av deras överlägsenhet. Där foro de sin väg i förnämt herrgårdsekipage med två hästar, medan hon, Adèle, stod i arrendatorbostaden och stirrade efter dem. Precis som en annan fattig grindflicka, som herrskapets vagnshjul stänker modd över, sade hon sig, het om kinderna.

Ännu hade ingen kommit. Varför kom det ingen? Klockan närmade sig halv sju. Adèle gick och satte sig vid bordet i hörnet. Hon klämde in sig på en stol mellan väggen och bordet. Salen såg så ödslig och konstig ut, ommöblerad på detta sätt. Och Josef var så tyst. Väntade han också? De sutto stilla med ett hav av stolar emellan sig.

Predikanten lyfte upp huvudet och tog fram sin klocka. Besynnerligt. Ingen hade ännu knackat på.

Han var bortskämd med att folk strömmade till, när han hade möte. Han gav Adèle en undrande blick. Men nu vände hon bort huvudet. Hon hade varit så ivrig också att få detta bönemöte till stånd. Han hade sett henne plocka ned en massa koppar i köket, och hon hade satt på en stor kaffepanna med vatten. Hon hade visst tänkt bjuda på te. Nå ja, de kunde komma ännu. Han slöt åter ögonen. Sin predikan behövde han alls inte tänka på. Orden strömmade till, bara han såg människorna framför sig. Herren var så innerligt nådig mot Josef Wahlbom. Han var visserligen ett obetydligt redskap bara. Men hans röst ljöd så präktig, då Gud talade inom honom. Det var högtidsstunder detta, när han fick bära fram för de andra vad Herren sade till honom. Då var det en mening med livet för kolportören Josef Wahlbom.

Han for upp. Hade han slumrat till? Det knackade verkligen på dörren.

— Stig in, ropade Adèle.

Det gled upp försiktigt på glänt, sakta, som när ett djur skjuter upp en dörr med nosen. På tröskeln stod en gumma och neg med krokiga knän. Hennes tandlösa mun tuggade. En utskjutande haka gick upp och ned som en guttaperkaboll. Det var hon som brukade hjälpa Adèle att tvätta, gamla Teresa hette hon. Hon hade en svart klänning på sig, och en vit näsduk höll hon framför sig, som det höves när man ämnar sig till Guds hus.

Adèle nickade åt henne utan att bry sig om att gå

fram. Hon kom inte ihåg att hon bjudit henne. Hon avskydde ju gummor och blotta lukten av dem. Kanske hade hon ändå gjort det i förbigående, för Josefs skull, för att det skulle bli så många som möjligt. Gumman satte sig på en stol vid dörren och såg sig med grumliga ögon omkring. Hon hade trott att hon skulle komma in i en sal full med folk. I själva verket hade hon inte blivit ombedd, men hon hade tänkt att hon skulle försvinna i mängden. Det här skulle bli något att skvallra om. Hon tyckte om att skvallra, tissla och tassla. Herrejestanes, vilken vettig människa ville väl också besöka Adèle?

Det var tyst i rummet. Klockan tickade på byffén. Så surrade den till som en geting och slog sju slag. Adèle tyckte att slagen stungo henne. Ingen kom, bara denna rysliga käring som Adèle brukade ha till sin förtrogna. Vad skulle predikanten säga? De ville inte komma. Han kanske trott att Adèle var omtyckt här. Kanske hade hon också haft den tanken, när hon bjudit så många. Han skulle få se att hon icke var ensam. Detta var förskräckligt. Var hon då så illa hädd, att ingen ville svara på hennes inbjudan, fast hon hade predikanten boende hos sig och han skulle ha möte? Skolsalen hade ju förra gången varit fylld.

Adèle smög sig ut i köket, följd av gumman Teresas nyfikna ögon. Hon såg sig övergivet omkring. Hennes bästa koppar stodo fint uppställda på bordet. Hade hon varit vansinnig? Hon fick ett vilt begär att slänga allt porslinet i golvet. Men hon

hejdade sig. Hon blev stående där mitt i köket med en skör tekopp i handen, skakande av gråt. Det var en ond, krampaktig gråt, som icke skänkte henne någon lisa.

Hon såg inte att Teresa kommit glidande mot dörren till köket. När gumman fick se Adèle gråta, började hon grimaserande nicka och vinka åt predikanten, att han skulle komma och trösta.

Josef fattade icke först vad det var med den gamla. Hon såg ut som en häxa, där hon vacklade av och an på tröskeln med de knotiga armarna i vädret. Han gick fram till henne och fick se Adèle. Då sköt han vänligt ut gumman och stängde dörren bakom henne.

Hon lade strax örat till nyckelhålet och lyssnade. Men hon hörde ingenting. Så smög hon sig ut. Linkande och mumlande styrde hon sina steg ned mot landsvägen. Hon var så full av prat att hennes mun gick i ett. Hon kunde varit ödet självt, där hon traskade fram i duggregn och mörker, ett dystert mumlande öde, Adèles eget, med förkrympta och vissnade lemmar under den svarta högtidsdräkten.

Josef gick fram till Adèle.

— Ack, var inte ledsen, sade han viskande. Ni hade så god vilja.

Han ville själv tro det om henne, fastän hans förnuft sade emot honom.

Adèle kastade sig intill honom. I det ögonblicket var det svarta odjuret efter henne. Josef tog henne

om axlarna och vaggade henne av och an. Vad skulle han göra?

Hans ansikte lyste upp. Han fann en väg ut ur bedrövelsen.

— Fall på knä, sade han, och bed.

Hon följde Josef, då han själv knäböjde på det nakna köksgolvet.

— Upprepa nu vad jag säger, mumlade han. Gud, fortsatte han högre. Förlåt mig, om jag har syndat.

Adèle viskade hest.

— Gud förlåt mig, om jag har syndat . . .

— Låt mig vara din och vila trygg i din famn, bad predikanten hänfört.

— Låt mig vara din och vila trygg i din famn, upprepade Adèle, sugande på orden.

Josef såg inte den blick hon gav honom. Ja, i hans armar ville hon vila. Det skulle frälsa henne!

— Gud, helga min sal att mottaga dig.

— Gud, helga min sal . . . började Adèle, men så stockade sig rösten i hennes hals.

Hon rusade upp.

— Sådant pack, sådana satans käringar och idiotiska kvinnfolk att inte vilja komma, skrek hon. De ville inte hit. Mig tycker ingen om. Ni såg ju det själv. Inte Petra, den fåniga och tillgjorda gamla ungmön, som aldrig haft en karl en gång. Inte Angela, den snorungen, som får passa sig, om det inte skall gå likadant med henne, det högfärdiga stycket! De foro sin väg i en gentil vagn. Jo, jag tackar jag. Jag är ingenting.

Josef hade också rest sig. Han såg fortfarande på Adèle. Hon måste vara besatt av en ond ande. Guds ord darrade ännu i rummet. Men i Adèles knutna händer tyckte han att knivar blixtrade, som om hon ville klyva och trasa sönder till blods de heliga orden.

Han gick förbi henne ut i salen. Han hörde ännu hur hon skrek. Då slog han upp orgeln. Men han kunde inte spela.

Det blev tyst i köket. Han såg upp. Adèle stod i dörren. Hade hon ångrat sig? Adèle hade endast tystnat, därför att ingen besvor henne om det. När hon förr råkade i raseri, brukade arrendatorn få bönfälla henne med de ödmjukaste ord om att sluta, och ofta var det han, som till sist fick be om förlåtelse. Här var det en, som gick sin väg. Det var något nytt.

Hon kom fram till Josef.

— Jag skall laga en kopp te, sade hon spakt. Vi kunna kanske behöva det.

Hon kastade en bedrövad blick på salen och de ordnade stolarna. Så grep hon häftigt handen som vilade på tangenterna och kysste den.

X.

Petra brukade aldrig rulla ned sina gardiner om kvällarna, då hon tände lampan. När det blev skymning, tyckte hon om att från den cirkel av ljus lampan slog omkring hennes plats se ut genom fönstren. Skymningen där utanför fick då ett lätt blått skimmer. Hon skymtade trädens tjocka stammar, gångarna av grus, som voro som svarta streck, och de breda grenarna, som på ena sidan av huset sträckte sig ända fram till fönstret. En oändlig ljuv ro och stillhet kom då över henne, där hon satt med en bok i knäet. Det var som om skymningen förde med sig denna ro.

Men ibland lyste månen med ett vitt och sällsamt sken. Den förvandlade parken och kom allt att skimra. En fågel, som ännu ej fått ro, flög förbi, en silverfågel med vingarna bestänkta av månnsken. När den försvunnit, blev allt åter stilla. Under träden i parken vilade skuggor, som om en hjord av får skockat sig samman med de ulliga pälsarna tryckta intill varandra.

Då tyckte Petra att hela den stora världen var så fjärran. Eka var en ö, utkastad i rymden, ett ensamt skepp som gungade fram, medan några människor

slöto sig samman på dess däck, sakta viskande med varandra. De kunde ej komma över till någon strand. Den andra stranden, om den fanns, försvann i ett hemlighetsfullt dunkel. Därför måste dessa människor ständigt hålla samman. De kunde inte springa så långt ifrån varandra, då skulle vattnet dragit dem till sig.

Petra själv, Angela, arrendatorn, Adèle och Josef, predikanten, de hade allesammans hamnat här på Ekas ö. Hösten slog sina grå duvovingar omkring dem. De rörde sig långsamt, som skuggorna under träden, skockade sig ängsligt samman, när höststormen kom farande, smögo sig åter ifrån varandra, och grepo sedan på nytt efter varandras händer.

Petra sökte ibland skaka av sig denna stämning, som ville bemäktiga sig henne särskilt om aftnarna. Då fördjupade hon sig i boken. Ansikten och röster stego upp emot henne från dess blad. Men också bokens varelser gled gärna in i denna hennes värld. Deras drag och karaktär fingo tycke av dem hon ständigt såg omkring sig. Och ur töcknet höjde sig Ekas bruna gård med fönster som stilla blickande ögon och med en vid gårdsplan, vilkens kiselstenar och grus med en klingande ton återgävo glidande fotsteg.

En kväll när Petra satt så innanför mörknande fönsterrutor, kom hennes bror Hans in på gården. Han hade strövat omkring på landsvägen och inte alls tänkt sig till Eka. Men så med ens hade han sett gården framför sig. Ljuset lyste så vänligt och

lockande därifrån och han gick dit. Där han stod på gården, fick han se Petra inne i biblioteksrummet. Hon satt stilla och såg rätt ut, men han förstod att hon inte kunde upptäcka honom.

Han granskade henne ivrigt, nästan längtansfullt. Vad tänkte hon på, hans syster? De träffades inte så ofta nuförtiden, alldeles för litet. Vad hon var lik deras mor! Samma kastanjebruna hår, vita panna, mörkblå allvarsamma ögon. Och så gestalten, som hon höll så rak. Han kände en hemsjuk trånad efter sin mor, en känsla som han aldrig haft, medan hon levde. Hans liv flöt fram i en smal fåra, som han tyckte sig se tunnas av alltmer. Ofta trodde han att han snart skulle dö. Och döden? Var den bara mörker med jord som fyllde munnen, eller var det en öppen dörr till strålande ljus? Han kunde frågat Betty därom. Men han ville det inte. Han föreställde sig att Betty likt en växande planta skulle tränga upp genom rymdens tomhet och in genom himlens tak och fortsätta att frodas och blomstra sitt jordiska liv också i en annan värld. Döden skulle icke ha makt att förstöra eller ombilda henne.

Skulle han gå in till Petra? Han tog ett par steg framåt. Så drog han sig åter tillbaka i skuggan av huset. Någon hade öppnat dörren till arrendatorbostaden. Han kände igen arrendatorn. Han gick ut på gården. När han kom förbi Petras lysande fönster, stannade han ett ögonblick. Från platsen, där Hans stod, såg han Tord Holmströms ansikte. Tords ögon voro fästade på Petra där inne. Hans ryckte

till. Det där uttrycket av åtrå kunde han icke miss- taga sig på. Så gick arrendatorn vidare ned mot ladugården.

Kunde arrendatorn vara kär i Petra? Hans små- log litet ängsligt. Sådant hade hänt förr. Det var bara så tokigt. Hans mindes den där historien med Tage Ehrencreutz. Men det var en helt annan sorts människa. En ung elegant med signetring på fingret. Vad Hans avskytt honom! Han kände snarare sympati för arrendatorn. Tord Holmström hade ett vackert leende. Ja, nyss då han stått där med ljuset från fönstret över sitt ansikte, hade han lett så — så där intagande. Kanske kunde det tilltala en kvinna som Petra?

Men Hans ville icke stå här längre osedd. Om arrendatorn komme tillbaka och plötsligt finge syn på honom, skulle han känna sig som en spion. Tack så mycket! Hans öppnade förstugudörren och steg in. Då han kom i dörren till salen, vände sig Petra om i biblioteksrummet innanför, med ett uttryck av väntan. Hade hon tänkt på någon annan?

— Ack, är det du, Hans? sade hon blott.

Hans slog sig ned vid det långa bordet, där Petra själv satt intill de gamla planschverkshögarna från kammarjunkare Löwenströms tid.

— Jag tänkte bara hälsa ett slag, sade han. Vad har du egentligen för dig, Petra? Vi ses så litet.

— Å ingenting, svarade hon med en liten suck.

— Du trivs här?

— Ja.

Petra sträckte ut armarna, sedan sköt hon liksom otåligt undan några röda folianter med heraldik och adelsvapen.

Står arrendator Holmström där ute nu? tänkte Hans ofrivilligt.

— Ibland känns det, som om själen sov inom mig, sade Petra. Allting flyter samman, förstår du, Hans. Nattens drömmar och livet om dagen. Det är bara en tunn vägg som skiljer dem åt. Är det inte underligt?

— Nej — ja, sade Hans.

Han kände det ofta på samma sätt själv. Det var det märkliga med Petra, att hon alltid kunnat ge ord åt det som rörde sig inom henne. Att förmå det måste vara en lättnad. Hans tankar och känslor kilade in som i en råttfälla. En smäll, och den finurliga mekanismen slog igen bakom dem.

— Vad läser du?

Hans sträckte fram handen och tog boken. Det var "Pelham eller En gentlemans äventyr, roman av Edward Lytton Bulwer". Den hade deras mors namn på ett brunt blad framför titelsidan, hennes flicknamn. *Irene von Hubert* stod där med runda snirklade bokstäver. Det rörde honom på något sätt. Också det att Petra läste den. Vad kunde hon finna i denna urmodiga och långrandiga krönika? Hon hade redan hunnit till "Åttiofjerde Kapitlet".

— Så långt bort vi ha kommit, sade Hans frånvarande. Det är sekler, sedan vi lekte här som barn.

Nu är jag en gift gammal herre med tre barn, och du . . .

— Och jag . . . upprepade Petra litet vemodigt.

Hans såg på henne. Och hon? Ja, hon var alltjämt ensam. Det var sant.

Någon öppnade dörren bakom honom och steg in. Hans vände sig om. Angela kom fram i lampskenet.

— Vet ni vad, sade Angela och slog sig ned hos dem. Jag var inne hos Adèle. Josef, predikanten, spelade på orgel. Det var så vackert.

— Ha ni en predikant här?

Angela berättade om hur kolportören kommit resande. Hans satt och betraktade Petra och Angela. Ett sådant starkt tycke de hade av varandra! Angela var bara en yngre Petra, en yngre och gladare. Hans fick en beklämmande känsla av att Petra på något sätt blivit övergiven. Thomas Meller! Men honom hade hon väl glömt. Eller hade hon det inte? Peter hade en gång sagt med eftertryck: "Tänk, att kunna resa ifrån Petra." Deras Petra! Men hade inte också bröderna övergivit henne? De hade sitt, sina familjer, barnen . . . Petra hade blivit lämnad åt sig själv. Var det inte i känslan av sin ensamhet, som hon tagit Angela till sig den gången? Men var hon ändå nöjd nu? Om hon nu sträckt ut armarna mot mig, skulle jag omfamna henne, tänkte Hans rörd igen. Blodets band! Det är min mor, som ser på mig genom hennes ögon. Min mor var också ensam som hon, fastän vi funnos.

— Tyst, sade Petra lyssnande. Det är någon som går där ute.

De hörde sanden rassla under steg. Så blev det tyst igen.

— Det var kanske arrendatorn, sade Hans.

— Ack, man hör så mycket här om kvällarna, sade Petra, och Hans tyckte hon var förlägen.

— Ibland knackar det på rutan, log Angela. Det är bara en kvist som slår emot. Men jag är alltid nära att ropa "stig in". Jag tror ibland att om jag ropade, skulle något underligt väsen stiga in från parken. Någon, som i hundra år bott under en trädroten eller en kvarglömd hög vissna löv över en stubbe i skogen. Det skulle vara en myling. Kommer Hans ihåg mylingarna? Det står om dem i en av era gamla böcker med folksägnerna från Ydre härad, som jag hittat här inne i biblioteket

— Ydre härad ligger ju inte så långt härifrån, upplyste Hans intresserad. Och den kammarjunkar Rääf av Småland, som upptecknat de där sägnerna, har alltid verkat på mig som om han varit en av gamle kammarjunkar Löwenströms bästa och uraldrigaste vänner. Bestämt måste han ofta hälsat på här på Eka både på farbrors och hans fars tid. Men ni sitta bara här och stirra in i brasglöd från barn-
domen och från våra farföräldrars barndom, avbröt han sig plötsligt, litet avvärjande. Ni måste oftare komma över till oss nu, när Gotthard är hemma.

— Varför kom han hem? frågade Petra.

— Ja, är det inte dumt? sade Hans med pånyttväckt oro. Han trivs inte där uppe. Men jag tycker aldrig han kunnat arbeta. Och för Betty får jag inte säga ett ord till honom.

— Nej, det kan jag tro, sade Petra. Betty är en lejonhona, då det gäller hennes ungar.

Och som om Betty hört sitt namn nämnas, steg också hon nu plötsligt in genom dörren, följd av Gotthard som över moderns axel gjorde en komisk grimas åt Angela.

Betty, varm och blossande efter promenaden, kom fram över golvet.

— Vi ropade på dig, Hans, sade hon glatt. Men du har en ful vana att aldrig lyssna till ditt eget namn. Då promenerade vi hit efter dig. Nu är ju hela familjen samlad. Jag hade brev från Sven, fortsatte hon.

— Nej, hade du?

Hans lyste upp. Han och Betty dyrkade Gotthard och höllo även lika varmt av Edla, men Sven var kanske ändå den, som stod deras hjärtan allra närmast. Betty tog fram ett brev ur fickan och vecklade upp det, viss om att alla ville höra.

— Här står det. Jaha . . . Nej här!

— Mamma hoppar alltid över långa sidor, då hon skall läsa upp ett brev från Sven, retades Gotthard. Det är kärleksförklaringarna. Hon kan inte läsa dem högt, precis som om hon vore hans fästmö.

— Tyst du!

Betty rodnade. Det var sant. Hon älskade sin

äldste sons brev, måhända ännu hetare nu, efter hans giftermål, då han skrev alltmera sällan. Hon undrade ibland, om hans hustru Bess läste hans epistlar. Då kunde hon bli avundsjuk.

— *"Vi ha hittat en liten modern våning åt oss. Petras gamla våning är underbar, men vi kunna väl ej jämt taga den i anspråk"*, läste Betty. *"Nu skall mamma veta..."* Jaha, hm. Jaha! Vet ni, avbröt Betty sig. Bess väntar en liten. Är inte det härligt? Jag blir farmor.

Betty satt där med strålande ögon. Hon såg själv ut som en ung mor. Hennes särskilda dröm om evigheteten skulle gå i uppfyllelse. Hon såg sig redan som stammoder för en stor släkt, som skulle uppfylla jorden. Betty von Pahlen skulle leva kvar i dessa nya unga. Hennes verksamma ande kunde icke slockna. Den skulle dela sig i värmande strålar, vilkas ljus skulle fortsätta att lysa ännu efter det hon länge sedan var död.

Hans, som hade hört den stora nyheten förut, satt och knäppte helt sorgmodigt med fingrarna.

Ett nytt barn att ha bekymmer för, tänkte han. Hur skall det reda sig? Arma barn, om det blir likt mig!

Men Petra gratulerade ivrigt Betty. Inom henne sved dock åter en brännande känsla av att hon stod utanför ringen. De älskade, de famnades, de födde barn. Petras famn var tom. Hennes händer skulle velat sluta sig om och värmas av ett nytt litet liv. Men Betty, som ju ej kunde ana Petras tankar, ropade med värme:

— Gift er allesammans, och laga att ni få barn. Livet har inte något bättre att bjuda oss människor.

Gotthard hade ur lådan letat fram det gamla läggspelet. Angelas ljusa och hans mörka huvud lutade sig över det.

— Nu är mamma i tagen, viskade han till Angela. Nu måste vi skaffa oss barn varenda en.

— Du fuskar, Gotthard, avvärjde Angela. Jag såg det! Du flyttade den där under tummen.

Gotthard suckade.

— Jag lärde mig det vid universitetet, sade han melankoliskt. Alla de studenter jag kände spelade kort. Kortspel är avskyvärt tråkigt. Jag fuskade bara för att det skulle bli litet liv i det hela. De trodde jag gjorde det för att vinna. Alldeles som de fuskade med åsikter för att komma fram. Jag har aldrig mött någon förståelse.

— Nej, jag kan tro det, log Angela. Du blev förstås utsparkad från universitetet. Och så kommer du hit och gnäller.

— Om jag vinner, får jag kyssa dig då? frågade Gotthard.

— Hu nej! Du är för ung. Bara ett par år äldre än jag själv. Då väntar jag hellre.

Angela flyttade om ett par bitar.

— Så ja, nu är det bättre.

— För dig, ja! Vart skall nu jag taga vägen?

De grubblade med rynkade ögonbryn över spelet.

Betty sade:

— Ja, Petra, du kanske flyttar tillbaka till din våning i Stockholm på nyåret?

— Jag vet inte, svarade Petra.

På nyåret kommer kanske Thomas till Stockholm, tänkte hon. Kan jag fara dit just då?

Ack, om hon vågat förtro sig åt Betty! Nej, det kunde hon inte. Blott hans namn var det ju henne omöjligt att få över sina läppar.

Där sutto de, medan deras tankar flögo åt olika håll som flyende fåglar: Hans', tunga av bekymmer, ville störta till jorden, Bettys sköto jublande fart till en efterlängtd snar framtid, då hon skulle sluta ett litet barnbarn i sina armar, Petras flackade oroligt och sökande bort över en kontinent för att finna rätt på Thomas Meller. Endast Gotthards tanke dröjde i salongen, snuddande vid Angelas kind och hackande med en snabb, hungrig fågelnäbb mot hennes röda mun.

Han var inte alls förälskad i Angela. Hon var bara just nu närmast honom. Och hans sinnen voro nu alltid vakna, åtråfyllt spända mot varje ung kvinnokropp som kunde tillfredsställa dem.

— Ni måste komma till oss och äta middag, sade Betty. Om det bara funnes några fler att bjuda.

Betty kände att hon ville ha fest omkring sig.

Petra satt och tänkte.

— Varför bjuda ni inte arrendatorns? sade hon slutligen. De skulle vara så tacksamma.

Hans såg hastigt upp. Vad var nu det för ett plöts-

ligt förslag efter så många år? Betty undrade ett litet ögonblick.

— Adèle är inte uppmuntrande, sade hon så. Men du tycker visst om arrendatorn?

Gotthard kom utan att veta det till Petras hjälp.

— Han är utmärkt, Tord Holmström, sade Gotthard och tittade upp från läggspelet. Jag tycker han ser ut som en verklig gentleman.

— Som du då, insköt Angela spydigt.

— Jo visst, kära ni. Nog kan jag be dem, sade Betty. Och kanske den där predikanten med?

Hon reste sig för att gå. Petra fick en varm kram.

— Säg till dem du, sade Betty. Lägg ihop spelet, barn.

När de gingo nedför sandgången, dröjde Petra ett tag ute på trappan. Varför hade hon föreslagit Betty att bjuda Tord Holmström? Ville hon se honom tillsammans med andra? Det skulle kanske bli ett ömkligt misslyckande.

— Petra, ropade Angela.

— Ja, jag kommer, svarade Petra.

Och hon låste dörren efter sig och gick in.

— Varför ville du att arrendatorns skulle bjudas? frågade Angela, medan hon sköt in spelet i lådan.

— Jag vet inte, svarade Petra litet förvirrad.

XI.

Betty gick smågnolande runt det festligt dukade middagsbordet. Hon rättade på en silvergaffel och strök över den glänsande duken. Hennes tankar voro inte hos gästerna som väntades, hon tänkte på Sven och hans hustru.

Det är på femte månaden nu, sade hon sig glatt. Måtte Bess bara vara försiktig. Inte äta något dumt eller ligga för mycket. Sådana där ungdomar äro så oförståndiga. Barnet vilar minsann inte så tryggt som man tror under sin moders bröst.

Och Betty lade handen över sin egen svällande modersbarm. Det föreföll henne ibland, som om hon själv bar på detta nya liv. Ack, hon skulle velat förnimma tyngden igen, höra dess rörelser, känna ett litet oroligt hjärta picka och klappa under sitt eget. Naturens stora under var förbehållet kvinnorna. De borde vara mycket lyckliga. Och jag — jag är verkligen lycklig, tänkte Betty ånyo.

Hans kom in.

— Är du inte klädd än? De komma strax, anmärkte han.

Betty förde handen genom sitt rufsiga hår. Hon stack med en litet skuldmedveten min fram en fot, på vilken en röd toffel dinglade.

— Jag hade så när glömt det, sade hon. Jag får skynda mig då.

Hon strök honom över håret.

— Farfar, sade hon med ett leende.

— Du gör mig gammal, sade Hans tungt. Det låter som om livet vore slut. Farfar och farmor. I solnedgången.

— O nej, sade Betty. Nu börjar det tvärtom på nytt. Här skall komma små barn igen och springa med lätta steg och skrika — skrika.

Hon höll båda händerna om sitt svallande hår och skrattade med tindrande ögon.

— Skynda dig nu, sade Hans.

— Ja visst.

Hans gick in i sitt rum. Han tände en cigarrett och blev stående framför den öppna brasan. Han såg för sig Bettys glindrande ögon. Hur kunde hon alltid glädja sig? Han kände sig gammal, torr, urkramad som en använd citron.

Gotthard kom in helt stillsamt. Han stannade framför spegeln och knöt omsorgsfullt en brokig halsduk med små figurer på, som liknade ilskna drakar. Hans vände sig om och gick över mattan. Bakom Gotthards unga, litet självelåtna ansikte såg han i glaset sitt eget närma sig. Det var en gåtfull mask av en medelålders herre, med trötta ögonlock över melankoliskt blickande ögon och hår som vitnade vid tinningen. Det borrhade inom honom:

Detta är jag och min unge son.

Löven hängde vissnade kvar på familjeträdet,

medan nya skott ständigt sköto fram. Hars son, gossen som stod här, skulle en dag med svidande hjärta uppleva detsamma, känna samma ångest inför ett åldrat ansikte tätt bakom ett ungt och blomstrande. En rad av ansikten, vilka speglade sig i tidens vatten, som obarmhärtigt gled vidare, till sist ut-suddande dem alla bland en lek av vidgade ringar.

— Är det bra nu? sade Gotthard och vände sig om.

— Du är mycket chic, svarade Hans ironiskt.

— Det är sista modet, sade Gotthard. Det är så här — litet demoniskt.

Jaså du vill vara demonisk, tänkte Hans. För vem? För Angela naturligtvis.

— God dag, här äro vi, hördes Angelas röst borta vid tröskeln.

Hon var klädd i något ljusblått, som himlen. För första gången tyckte Hans att hon föreföll riktigt fullvuxen. Petra kom in. Hon hade en stillsam behaglig gång. Det såg knappast ut, som om hon rörde sig.

De äro på något sätt nya för mig, tänkte Hans, då han hälsade på dem.

Petra hade en spets om halsen, en gammal spets, lätt elfenbensfärgad av ålder, och hennes hud stod så vit mot den. Och så kom Adèle. Hon var mycket uringad i en vit sidenklänning, som hon en gång för länge sedan sytt åt sig och sörjt över att hon ej haft tillfälle att begagna här på landet. Hennes lilla torra gestalt liknade en vålnad i den.

Hans tog ofrivilligt ett steg tillbaka. Petra, som stannat borta vid brasan såg på honom och Adèle, och smålog åt dem. När nu kolportören dök upp väldig och rödblommig i en svart kaftanlik rock av prästerligt snitt, som satt alldeles för trångt, kände Petra med en viss oro att hon bar ansvaret för att ha släppt detta sällskap på den stackars Hans. Och Betty var naturligtvis efter sin vana försenad. Petra kände icke heller riktigt igen arrendatorn, där han höll sig litet ifrån de andra i en mörk kavajkostym. När Hans och Tord Holmström blevo stående bredvid varandra, jämförde Petra dem ofrivilligt med varandra. Hennes bror och hennes — vad? Arrendator? Ja, var Tord något mer för henne?

Hon sköt undan tanken. Men hon glädde sig ändå åt att han liksom växte in i denna omgivning. Han såg lantlig och bredaxlad ut bredvid hennes spenslige bror, men icke grotesk som kolportören. Gott-hard hade rätt: han såg ut som en verklig gentleman. Petra nästan hånlog åt att hennes och Gott-hards syn på folk tycktes flyta ihop. Hade hon då icke kommit längre i sitt bedömande av människor än att hon kunde hålla till godo med ett ord som gentleman? Den lille klockarsonen, som om söndagarna vid sin fars hand gick hem från kyrkan med klockornas dova krigsklang ringande för öronen, hade vuxit upp och blivit en verklig gentleman!

Petra hade velat uttrycka det på något bättre sätt.

Inom henne bredde en blomma ut sina sammetsblad, som om hjärtat på nytt känt en vår nalkas.

Äntligen kom Betty. Hennes strålande leende ville strax föra dem alla tillsammans. Det var inte lätt. Adèle stod i en konstlad pose med den ena bara armen vilande mot en stol.

Vilken mager ynklig arm, tänkte Betty nästan medlidsamt.

Arrendatorn höll sig blygt på avstånd. Kolportören kallade Gotthard till dennes utsägliga förnöjelse för "unge man". Hans knäppte nervöst med fingrarna.

Betty stod mittpå mattan och såg sig omkring. Hon undrade hur det skulle avlöpa.

De gingo ut i matsalen och slogo sig ned vid det festliga bordet. Agda hade för flera år sedan rest och var nu i Stockholm. En nätt ny flicka, som hette Rut, passade upp och serverade en rykande och doftande soppa. Adèle lyfte skeden högt och smakade på den med tillgjort kritisk min. Kolportören vid hennes sida drog ett djupt andetag och glufsade i sig soppan med andakt, liksom understrykande att den var "en Guds gåva". Efteråt torkade han sin fuktigt drypande mun och såg sig glatt omkring. Så kom han ihåg att han glömt att läsa sin bordsbön. Inför anblicken av de många blanka gafflarna och de brutna servetterna hade han för en gång försummat Herren. Han lyfte litet tveksamt på sin tunga kropp. Kanske han kunde resa sig nu

och bedja? Men så sjönk han generad ned på stolen igen.

Under hela måltiden sedan upprepade han då och då denna manöver: lyfte litet på sig och sjönk åter tillbaka. Betty undrade inom sig vad det var med honom. Hon försökte prata med arrendatorn, som satt mellan henne och Petra. Men hon uppfångade strax hans blick, när han betraktade Petras rod-nande ansikte.

Han är förälskad i Petra, tänkte Betty då, för-tjust att äntligen tycka sig spåra en mening med att Petra velat bjuda honom till dem.

Adèle konverserade med Hans. Hon lutade sig fram över honom, sökande hans blick med sina lystna ögon. Hon ville väcka beundran för sin toalett, för sina nakna armar. Men hon fann bara hans medömkan. Med halvt öra lyssnade han till hennes livliga prat, medan han från andra sidan bordet nåddes av Gotthards friska muntra stämma. Gotthard talade med Angela om de olympiska spelen uppe i Stockholm under den gångna sommaren. Hans hörde honom beskriva någon idrottsprestation, som väckt hans beundran.

Plötsligt blev Hans helt blek om kinderna. Han kände en sprängande smärta i vänstra armen. Den där smärtan hade överraskat honom flera gånger förut under hösten, och dessemellan hade han hela tiden känt en växande molande värk. Han visste inte vad det var — kanske reumatism, tänkte han, och Betty hade givit honom massage på armen. Han

bet samman tänderna och försökte behärska sig för att inte skrika högt. Han ville ju inte stöta sina gäster genom att gå från bordet. Han ansträngde sig för att höra på Adèle. Han ville dricka vin. Han bad Rut slå i mera. Han kunde ju skåla med sin förskräckliga granne! Hans höjde glasets och böjde artigt huvudet mot Adèle. Över glasets rand betraktade han Adèle med uppspärrade ögon.

Ja, hon liknade sannerligen en vålnad i sin vita klänning. Hennes bleka ögon, den vassa magra hakan, det torra, blacka håret som var åtstruket över pannan. Hon förkroppsligade hans plåga. Hon var plågan själv, där hon satt och log ett hemlighetsfullt hopknipet leende mot honom. Med ett klirrande föll glasets ur hans hand ned på bordduken. Det röda vinet stänkte omkring, och Adèle drog sig med ett förargat utrop tillbaka. Hon hade fått vin på sin fina dräkt.

Betty reste sig mödosamt.

— Hans, vad är det? ropade hon till förskräckt.

— Jag är visst sjuk, svarade Hans tungt.

Rut, som just bar in efterrätten, öppnade dörren för honom. Betty ursäktade sig hastigt och sprang efter honom ut.

Nu hördes från Adèle:

— O min nya klänning, klagade hon med utspärrade fingrar, som om hon ej vågade röra vid den. Den blev nedstänkt. Alltid har jag otur också! Varför skulle jag just sitta bredvid?

Gotthard kom över till hennes sida med ett saltkar i handen.

— Man skall strö salt på, sade han vist. Det hjälper.

Han lutade sig över henne och gnodde in fläckarna med saltet. Hon log smickrad över hans uppmärksamhet. Hon frågade inte efter Hans' sjukdom. Men de andra sutto där förstämnda och talade lågt med varandra.

— Har du märkt något förut? frågade Petra Gotthard.

— Nej, svarade Gotthard kort. Pappa ser alltid likadan ut.

Det stack till i Petra. Ja, Hans såg alltid sådan ut: liten, spenslig, melankolisk. En sjukdom skulle bryta ned honom strax, trodde hon.

Adèle såg begärligt på efterrätten. Petra bjöd henne att taga för sig. Det var bara Adèle och kolportören som åto med god aptit.

Petra reste sig. De andra stego också upp. Kolportören böjde sig framåt med blundande ögon. Han hade litet blancmanger kvar kring munnen. Han läste bordsbönen mumlande. Adèle tittade missnöjd på sin klänning. De gingo in i vardagsrummet. Betty hade ännu inte kommit ned.

Tord Holmström lutade sig över Petras stol.

— Så tråkigt att frökens bror blev sjuk, sade han.

Petra såg upp. Det var uppriktigt medlidande i hans röst.

— Kanske det ej är så farligt, sade hon, mest för att lugna sig själv.

Hans ögon betraktade henne så oavbrutet. Hon sjönk in mot den mjuka stolskarmen. Han slog sig ned i en stol på andra sidan brasan. De andra samtalade i bortre ändan av rummet. De hörde Adèles gälla och nervösa röst.

Petra hade inte något behov av att undfly Tord. Hon kände sig lugn i hans närvaro.

— Så mycket böcker här finns, sade han och betraktade helt nyfiket de fyllda bokhyllorna inne i Hans' rum. Jag skulle vilja läsa. Jag har aldrig tid till det nu. Förr läste jag allt jag kom över.

Tycker han att han är oss underlägsen? tänkte då Petra snabbt. Det behöver han inte göra.

— Varför skulle ni läsa så mycket? sade Petra milt. Ni lever ju med i själva naturen på ett helt annat sätt än vi. Och det som är av värde i böckerna är egentligen bara det, som lär oss något om naturen. Där ser ni direkt mycket, som vi andra få nöja oss att läsa om.

— Ibland kanske; sade han.

Och han tänkte på hur Petra suttit på den kullfallna trädstammen vid hans sida.

Betty stod i dörren. Hon hade blivit nästan kritvit om kinderna. Hennes hår föll ned i pannan och skyvde ögonen.

— Jag tyckte det var klokast att Hans fick lägga sig, sade hon och kom långsamt fram till Petra. Jag

vet inte vad det är med honom. Han borde resa upp till Stockholm och rådfråga en läkare.

— Det är bäst vi gå, sade Petra. Du behöver se om Hans.

Betty försökte le.

— Det var en misslyckad bjudning, mumlade hon.

— Ja, verkligen, sade Adèle misslynt till Josef.

När de kommo ut i parken, svepte Adèle frysande om sig kappan och skyndade före de andra med kolportören och Angela. Arrendatorn och Petra kommo långsamt efter. Betty hade i förvirringen glömt att beställa fram vagnen.

Petra och Tord Holmström gingo en bit tysta bredvid varandra. Tord snuddade ibland vid hennes kappärm. En ljuvlig parfym slog då emot honom.

— Adèle kommer att gräla om fläckarna på sin klänning hela kvällen, sade han plötsligt.

Petra smålog.

— Ja, hon blev ond, sade hon.

— Skulle fröken bry sig om en sådan bagatell? frågade arrendatorn.

— Kanske. O ja, utbrast Petra uppsluppet. Ni må tro jag skulle ställa till en scen med er, om ni vore min man.

Hon vände sig i detsamma mot honom. De hade kommit till slutet av parken. En lykta kastade sitt darrande osäkra ljus över hans ansikte. Petra blev förskräckt att se hur blek Tord var.

— Vad är det? frågade hon i en viskning. Har jag sårat er?

Han betraktade henne med ett förtvivlat försök att småle.

— Inte alls, svarade han.

Men hon hade sagt "Om ni vore min man". För hans ögon hade en syn trollats fram: han och Petra gående arm i arm uppför trappan till sovrummen på Eka efter hemkomsten från en bjudning.

Han började promenera hastigt framåt. Petra hade svårt att följa honom.

— Gå inte så fort, bad hon andfådd.

Då saktade han sina steg. Vid vägkanten stodo träden som mörka skuggor. Han tyckte att de voro alldeles ensamma, lämnade åt sig själva i natten. Han brann av en längtan att draga henne intill sig och känna hennes arm i sin. Och som om hon anat denna hans önskan, lade hon sakta sin arm i hans. Han blev häpen, ödmjukt tacksam, som för en oväntad gåva.

— Så kallt det är i afton, sade Petra.

— Jag är varm, sade han kort.

Han vågade icke vidröra handen som vilade på hans arm. Den brände genom tyget på hans rock. Han försökte uppfånga uttrycket i hennes ansikte. Men det var för mörkt att se. Utan att tala vidare fortsatte de att gå framåt vägen. Denna vandring i mörkret förde dem närmare varandra. De sökte gå i takt. Petra rättade snart sina steg efter hans. De hörde ljudet av sina egna fotsteg. Utan att veta hur det gått till kände de sina händer mot varandra.

Tords hand darrade vid beröringen av Petras. Sval och len vilade den mot hans.

Han önskade att de aldrig skulle komma fram. De skulle vandra bort i natten, två skuggor slutna intill varandra, hämtande värme av den lätta smekningen från varandras händer. Men nu såg han ljus från Eka. De tre andra skymtade framför dem. Så försvunno de in genom grinden.

När de kommo upp till byggnaden, hade de andra redan gått in. Arrendatorn öppnade porten för Petra.

De blinkade förvirrat mot lampan i förstugan. Så räckte de varandra handen till god natt. Händerna som redan kände igen varandra, smögo sig åter in i ett hemligt famntag.

Inne i sitt rum tände Petra ljus och betraktade dröjande sina händer. Hon lyfte dem mot sina heta kinder. Så blev hon länge stående och stirrade ut genom den mörka fönsterrutan, som sökte hon ännu någon där utanför.

XII.

Betty kom en afton någon tid efter middagen på Ekered, då Hans blivit sjuk, gående till Eka. Hon ville träffa Petra. Hon steg in i huset och ropade redan i förstugan högt:

— Petra — Angela!

Men ingen svarade. Betty gick långsamt ur rum i rum. Men huset tycktes tomt och övergivet.

När Betty kom ut på trappan igen, såg hon att det lyste ur arrendatorbostadens fönster. Mörka skuggor syntes mot rutorna. Där funnos tydligen människor.

— Vad kunna de nu ha för sig? mumlade Betty och vandrade över gården.

Hon öppnade dörren och steg in. Där hon stod i den skumma förstugan, hörde hon en röst därinifrån, som talade högt och entonigt. Hon kände igen rösten. Det måste vara Josef, kolportören. Betty öppnade försiktigt till matsalen och stannade på tröskeln. Salen var fylld av folk, som sutto på stolar, vilka voro ställda i rader som i ett bönehus. Betty stängde dörren och sjönk ned på närmaste stol. Ingen hade märkt henne. Jaså, det här var Adèles matsal. Ett besynnerligt ställe att komma till. Kolportören stod

där framme vid en orgel. Över de nedböjda huvudena såg hon hans rödblommiga strålande barnansikte.

— Och därför måste ni komma till Gud, hörde Betty honom säga med stark innerlighet. Gud rannsakar era hjärtan. Han ser i dem det, som icke jag kan se. Högmod, lystnad, köttsliga begär. Utplåna dem, trampa på dem. Era hjärtan skola då bli genomskinliga som glas, vari Guds öga kan spegla sig.

Hur kunna de bli genomskinliga, om de arma först skola trampa på sina hjärtan? tänkte den sunda Betty.

Hon hade en religion: sin familj, sina barn. Hennes evighetstanke sträckte sig genom blivande släktled. Upp till skinande saligheters himmel hade hon svårt att nå. Betty såg en skymt av Angelas bortvända ansikte.

Gör detta intryck på henne? undrade hon tyst.

Adèle hade äntligen lyckats få ihop dessa människor. Hon såg sig stolt omkring, där hon satt litet ifrån de andra nära predikanten, en hedersplats, som hon själv valt. Arrendatorn var icke med. Adèle hade på sitt hätska sätt sagt åt honom att komma in, men han föredrog att sköta sina sysslor utomhus.

Betty såg på Petra. Hon satt på en stol vid ena väggen, och bredvid henne nickade den rysliga gumman Teresa, som Adèle brukade ha till hjälp. Med krokiga händer plockade hon i sitt förkläde, som om hon bit för bit plockade till sig predikantens ord.

Plötsligt fylldes salen av Josefs vackra röst. Han

sjöng spelande på orgeln. Det var en av hans käcka älsklingsånger, och de andras röster föllo ojämnt och hest in i den raska takten.

Klockan slår.
 Tiden går.
 Snart din brudgum för dörren står.
 Blott i lampan är olja klar,
 tron, som allt i sin Jesus har,
 han ock hämtar en gång sin brud
 från det främmande land till Gud.
 Klockan slår.
 Tiden går.
 Klockan slår.
 Tiden går.

Betty rörde sig oroligt på sin stol. Kunde denna lilla trevliga urmakartrall skänka hugsvalelse åt dessa människor? tänkte Benno Levins dotter, alltid misstrogen mot det, som icke växte fast i verkligheten. De sjöngo väl sällan. Det kunde nog höras. Men då uppfångade Betty en skymt av ett ansikte. Det var den unga flickans, som nyligen hade fått ett barn. Hon log strålande, som om hon just nu sett rätt in i himlen. En jordisk brudgum hade övergivit henne, nu räckte Jesus, hennes himmelske brudgum, tröstande fram sina händer. Några gummor suckade saligt, vridande om sina vita näsdukar. Salen tycktes redan svälla av mystisk extas.

Vad det blir saligt bära
 sin brudekrona skön
 och sjunga Herrens ära
 och få sin nådelön!

Att höra änglars fröjdeljud,
 då de lovsjunga evigt Gud.
 Vad det blir saligt bära
 sin brudekrona skön!
 Att vara själv Guds son så när
 och skåda honom som han är.
 Vad det blir saligt bära
 sin brudekrona skön!

Så sjönk sången bort som vågen mot en skrovlig strand. Josef bad. Huvudena böjdes. Bara Adèle satt där upprätt med triumferande ansikte och ögon som lyste.

Betty träffade Petra och Angela vid dörren, när de gingo ut. Hon såg litet oroligt på Angela. Hon hade ett svärmiskt uttryck i ögonen, som inte Betty tyckte om. Vad var det med den där kolportören, som tycktes tända alla? Betty frågade Petra, när de gingo över gården.

— Jag tror att han hjälper många, sade Petra tankfullt. Det är så många som vilja tänka på något annat, inte bara på det strävsamma arbetet.

— Kanske, sade Betty.

Men Angela gick tyst.

Betty hade i dag fått brev från Jacob Levin. Hon berättade det, när de kommo in. Han skrev om en ung löjtnantsfru av god familj, en patient till honom, Dora Macson. Hon behövde vistas på landet en tid. Och nu föreslog han Betty att bjuda henne till sig.

— Jag har träffat henne flera gånger, sade Betty. Jag är rädd att Jacob har en böjelse för henne.

Tycker du att jag skall be henne? Hon föreföll som en liten hygglig själ. Men hon var alldeles för söt. Gotthard blir naturligtvis förälskad i henne!

Petra skrattade.

— Vad skulle nu det göra? svarade hon. Du behöver många omkring dig, Betty. Bjud du henne till dig.

— Jag får väl göra det. Kanske det piggar upp Hans också. Han är så nere. Han far upp till Stockholm om några dagar för att undersökas av läkare.

De sutto kvar i salongen och pratade.

Angela hade smugit sig upp på sitt rum. På henne hade dessa bönestunder hos Adèle gjort ett starkt intryck. Här på landet hände ingenting. Hon kände sig ensam. Mörkret som stod svart utanför fönstren om kvällarna tryckte henne. Hon var ännu så ung. Hon längtade obestämt efter något att fylla sitt hjärta med.

Denna sång, dessa böner, vart stego de? Fanns det väl en Gud som lyddes ned mot jorden, förbarmade sig över dessa öppna munnar, som hungrigt gapade som fågelungars näbbar? Nästan samma extas, som grep de andra, fyllde också Angela. Trots att hon såg Josefs löjligheter och till och med pinades av dem, tyckte hon att han ändå var ett slags helig man. På något vis tillhörde han det högas sfär. Hans röst fick en mäktig klang för hennes öron. Han tvingade henne att tro som han, att se som han. Hon blickade in i sig själv och fann sina tankar och känslor små

och futtiga. Man blev så liten inför Gud, vars väldighet sträckte sig över himmel och jord.

Angela såg sig omkring. Hon hade inte tänt ljus. Spegeln blänkte litet. Det var en silverstake på hyllan som lyste i glaset. Den såg nästan ut som en stjärna. Men på himlen funnos i kväll inga stjärnor. Angela föll sakta på knä. Hon stirrade på den glänsande fläcken i spegeln. Hon ville älska, omfattas av någons armar, slutas i någons famn. Hon trodde att det var mot Gud hon sträckte sig. Men det var väl hennes unga kropp som sökte en man. Stjärnan i spegeln tycktes henne nu som ett mildt blickande öga.

— Ack Gud, bad hon blygt. Hjälp mig! Tag mig!

Hon darrade litet, där hon låg, och hon slöt tungt ögonlocken. Och då var Gud där. Han fyllde rummet med sin andedräkt. Det viskade omkring henne. Skuggorna flydde mot väggarna, vilsna sökande sig undan. Allt blev med ens så stilla.

Angela såg framför sig en äng. Den var övermålad med blå blommor, glänsande av dagdroppar. Varje blommas kalk lyste som ett öga. Orörliga speglade de himlens blå och de vita farande skyarna. Sådan ville Angela vara. Ett strålande öga som mötte Guds blick. Men över ängen slingrade sig plötsligt starka trädrötter som ormar. De ville kväva blommorna som ödmjukt böjde sig undan. Det var säkert Guds vrede! Han släppte den lös över jorden, och man måste böja sig för den. Den gjorde ont. Den tuktade.

Angela drog häftigt efter andan. Hon vred sig

sakta, där hon låg på sina knän. Det var vällust i hennes fruktan — en sötma på hennes läppar.

— Ack Gud, tag mig — bad hon igen.

Och hon tyckte sig lyftas upp i en stark famn. Hennes huvud böjdes på den fina halsen. Hon sjönk in i en hänryckning, som kom blodet att rusa genom hennes ådror. Och så med ens var hon lätt och drömde sig flyga genom en rymd, som bländade henne med sitt vita ljus.

Det är himlen, tänkte hon lycklig.

Då ropade någon på henne. Det var Petra som ropade, och snabbt, alltför snabbt, kom Angela tillbaka till jorden. Hon gick nedför trappan med blanka ögon.

Betty stod där nere och ville taga god natt.

— Adjö, Angela, sade hon.

— Adjö, sade Angela.

Hon tyckte att hennes egen röst kom långt bortifrån.

Hon sprang strax upp till sitt rum igen. Men nu var det icke detsamma. Redan hade extasen flytt. Rummet, som nyss darrat och lyfts genom oändliga rymder, tycktes tungt, orörligt som jorden själv.

Angela tände lampan. Uppe i taket lyste en rund skinande fläck från lampglaset. Skuggorna i vråarna och under möblerna kröpo ända fram till Angelas plats. När hon vände sig om, såg hon sin egen skugga svart och oformlig sträcka sig över väggen. Hon såg sorgset på den. Hon tyckte det var hennes jordbundna själ, som ville hålla fast henne.

Nu hörde hon Petra gå i rummet bredvid. Hon klädde av sig. Hennes kläder frasade sakta. Nu drog hon ned rullgardinen. Och Angela kände med ens en sådan trygghet. Förr brukade Petra stoppa om henne täcket om kvällarna. Det var så skönt. Hon hade inte vågat röra sig sedan, utan legat alldeles stilla med täcket om ryggen. Det värmdes. Det var gott.

Efter sin svindlande färd nyss var Angela matt som efter en kroppslig ansträngning. I sin tur klädde hon av sig, i det hon drömmande fingrade på knappar och band.

I spegeln såg hon en skymt av sin vita kropp, innan hon satte på sig nattlinnet. Den tycktes henne främmande, avlägsen. En näckros borta i ett glimmande vatten.

Och hon lade trött sitt huvud mot kudden. Gud var ej där. Allt var tomt, svalt, tanklöst skönt. Och hon drog kudden i sin famn och somnade med ett litet leende.

XIII.

Samma kväll som bönemötet pågått låg Adèle på knä i Josefs rum. Hon höll på att tända brasan. När hon stått i begrepp att klä av sig, hade hon kommit att tänka på att hon inte eldat uppe hos Josef. Det var sent, men det gjorde ingenting. Brasan kunde ju brinna ut under natten.

Hon svepte om sig en penjoar och blev ett ögonblick stående mitt på gångmattan. Hon visste ju att brasan bara var en förevändning för att komma in till Josef i hans rum. Skulle han förstå det? Å nej. I sådana saker var han dum.

När hon kom upp, hade ingen funnits i rummet. Det var en missräkning. Men hon gjorde sig ingen brådska. Josef satt naturligtvis ännu kvar nere i salen. Kanske läste han i bibeln. Hon log för sig själv. Såg han då icke att hon älskade honom, att hon ville honom väl?

Hon gick runt i hans rum, sedan hon tänt brasan. Där var en svag doft av skosmörja och hårvatten. Hon inandades den med vidgade näsborrar. Hon slätade över hans kudde — hennes kudde egentligen som hon lånat honom. Vad gav han henne i stället? Bibelspråk, psalmverser, andliga slagdängor, som

hon måste sjunga, fast hon inte hade någon röst, böner att sända upp till en himmel, som för henne var tom. Hon hade ingen användning för alla dessa ord, allt detta ovidkommande. Hon ville bara åt honom själv. Hon längtade efter en blick av trånad från honom. Hon drömde därom. Hennes torra sköte ville åter brinna. Kanske var det också hennes sinne för romanaktiga scener som lurade. Tänk! Hennes man, en älskare, hon själv: en triangel. Ett spel med förstulna handtryckningar under frukostbordet, hemlighetsfulla möten, den försmådde äkta mannen, den lycklige älskaren. Här på landet i ensamheten och mörkret var en sådan roman just vad Adèle behövde.

Hennes ögon började glänsa, då hon tänkte på detta. Hon måste trolla, göra om denne barnslige, troende man till något annat, än han var eller ville vara. Det skulle rycka ned honom från hans höjd, göra honom till en helt vanlig köttslig människa. Det skulle späka honom, stuka hans högmod. Ja, han skulle få se!

Nu kom han i trappan. Hon skyndade sig till kakelugnen och hukade sig ned, som om hon vore ivrigt sysselsatt att få elden att brinna, fastän det redan brann friskt.

Josef öppnade dörren. Han ryggade litet tillbaka och skulle velat stänga den igen vid åsynen av kvinnan i sin tunna penjoar, som böljade omkring henne, där hon satt framför brasan.

— Jag skall strax gå, sade Adèle. Jag tänkte bara ni ville ha litet värme.

— Tack, sade han vänligt och steg generad in. Han stannade bakom henne, men hon satt stilla kvar. Plötsligt, innan hon själv riktigt begrep vad hon gjorde, stack hon fram handen och makade på ett vedträ. Hon gav till ett skrik och vitnade av smärta.

— Jag brände mig, ropade hon till och höll ut sin hand, som blivit eldröd av svedan.

Hon hade velat bränna sig för att väcka hans uppmärksamhet. Nu blev hon ond över sitt eget tilltag. Det bultade i handen och sved våldsamt. Hon reste sig vacklande. Han var mycket deltagande.

— Vad skall jag göra? mumlade han ledsen och betraktade hennes hand.

— Jag går ner, sade hon och drog sig mot dörren. Men han hade redan tagit ett par steg emot henne.
— Låt mig se! sade han ivrigt.

Hon gav honom motvilligt handen. Han förde henne varsamt med till tvättstället och stack ned den i det fyllda handfatet.

— Det gör gott, sade han tafatt.
— Ja — tack.

Hon stod där till synes ödmjuk med böjt huvud. Så tog hon upp sin hand och torkade av den på hans handduk.

— Nu är det bättre redan, log hon.

Han kände sig lättad. Och han hoppades hon skulle gå nu. Men hon gick inte. Genom det tunna

tyget såg han hennes nakna armar. Det var något oblygt i denna dräkt, som stötte honom. Varför gick hon inte?

Adèle smög sig fram till sängen och strök med smekande händer över det vita tyget, som föll ned från sänghimlen.

— Ligger ni gott? frågade hon hest.

— Tackar, som frågar, svarade han kort.

Plötsligt lutade hon kinden mot kudden med en kattlik rörelse.

— Den är min, jollrade hon, jag vill ligga mot den.

Han visste inte, vad han skulle svara på detta infall.

Hon betraktade honom på sned med sina ljusa ögon, som tycktes utan liv.

— Kom hit, sade hon.

— Ni borde gå, mumlade han, men han närmade sig ändå sängen.

Han var rädd för henne. Det var något i hennes magra gestalt, som fångslade honom mot hans bättre vetande. Han sökte fly kvinnorna. De voro ändå alltid omkring honom, för hans vackra rösts skull och för hans till hjärtat gående predikningars skull. Det hade nog hänt att de sammanblandat sin kärlek till Gud med kärlek till honom själv. Det var orätt, en svår och gruvlig synd. Han levde omgiven av kvinnors saliga suckar och deras tårfyllda ögon som skulle lyftas mot himlen, men ändå bara nådde honom. Medan han betraktade Adèle, flög blyxt-

snabbt genom hans hjärna ett minne av en annan kvinna, som han hade träffat, innan han blivit pånyttfödd. Det var en kvinna från gatan, som suttit hopkrupen på hans säng som Adèle nu. Hennes ansikte hade varit som en fågels, och ur detta ansikte hade ett par ögon, som han aldrig kunnat glömma, blickat emot honom. De voro fyllda av blek sorg och grumliga av grändernas beska visdom. Genom henne hade han lärt känna en kärlek, som han sedan med bävan förkastade som horisk skörlevnad.

Han böjde sig över Adèle, stödjande sina knogar mot sängkanten.

— Ni skulle sova nu, sade han, och han hade ingen aning om hur feg hans röst lät.

Men Adèle uppfattade det snabbt. Hon reste sig upp och smög sig intill honom. Han förmådde icke draga sig tillbaka. Inom sig visste han ju att han redan begärt henne. Han såg på hennes nedböjda huvud, som strök sig mot hans bröst. I hennes blacka, färglösa hår syntes redan bleka grå strimmor. De rörde honom på något sätt. Älskade hon honom? Just nu brydde han sig ej så mycket om att veta det.

Han böjde sig djupare ned, och hennes torra hår rörde vid hans kind. Nu retade honom detta torra kvinnohår. Det var som om hon redan vore död. Men hennes kropp darrade som en levande kropp. Den frestade honom under penjoarens hölje. Vad gömde den på för njutning åt honom?

Adèle kastade huvudet tillbaka. Sakta flyttade

hon sina händer och lade dem om hans nacke. Hennes läppar, brännande heta, berörde hans.

— Det är inte rätt, viskade Josef.

Han tänkte på hennes man, som han lämnat där nere vid salsbordet. Men han besvarade ändå hennes kyssar. Nu hade hon honom helt i sina armar. Hennes ögon tätt intill hans fingo en vindande blick, som om hon varit rusig. Hon drog honom ned till sig, och han tumlade bredvid henne i himmelsängen. Där han så låg, ville han dra för dessa eländiga gardiner, som i fina veck tycktes sväva omkring dem. Han skulle velat ha de mörka flygande höstmolnen på himlen där ute att dölja sig i för Guds ansikte.

Hans fingrar trevade tafatt bland hennes kläder. Han kom åt hennes hud, brännande också den som hennes läppar.

— Är jag icke len och vacker? ropade hon, ända in i detta älskande sig själv.

Och hon hjälpte honom med ivriga händer, vägledande hans, längtande efter att han skulle få se den bild hennes spegel så mångfaldiga gånger visat henne.

Men han reste sig plötsligt och gick fram och släckte lampan. Från platsen, där han stod, såg han brasan kasta ett rött flackande sken över hennes kropp. Kläderna lågo strödda, hopknycklade, omkring henne. Den vita penjoaren hade sjunkit ihop på golvet som en avflådd yttre hud.

Han stirrade på en mörk skugga som långsamt

fyllde hennes sköte. Hon var icke längre Adèle, arrendatorns hustru med de bleka ögonen och den hopknipna munnen. För honom var hon bara detta mystiska gåtfulla kön, som bländade med vita lemmar. En bölja i ett oändligt gungande hav som slog upp emot honom och ville draga honom med sig ned.

Brasan flammade upp, skenet kröp samman, försvann med ens från bädden och kastade sig nu över honom. Han ryggade tillbaka, som om han blivit blottad. I mörkret där borta under sänghimlen kunde han skyla sig och sin synd. Och han smög sig tillbaka till bädden. Han ville icke taga henne, icke synda så svårt, bara känna värmen från denna vita varelse.

Adèle hade redan tröttnat. Hon låg stilla, nästan känslolös, med slutna ögon. Men denna stilla kropp väckte på nytt hans begär. Han pressade sina läppar i groppen mellan hennes bröst. Då slog hon upp ögonen och skrattade ett lågt, bubblande skratt, som kom liksom djupt nerifrån, som en duvas kutter.

— Mera! sade hon.

Och detta enda ord höll på att göra honom galen. Han tyckte att hennes mun öppnade sig oval som en gummiring, som kunde tänjas ut i det oändliga, ett dunkelt hål som vidgade sig för hans kyssar och fångade hans läppar, sugande pressande sig omkring dem, stönande som i kramp.

— Mera! Mera!

Och han hörde sig själv ropa detta enda ord, som om det varit ett lidelsens hemliga lösensord, som

hade makt att förlänga njutningen och göra den oerhörd.

Och i en sista våldsamt ansträngning att icke röra henne och med en hastig ångerfull bön till Gud, som av gammal vana, föll han ändå för frestelsen och tog henne, också han stönande som om båda skulle krossas under hans tyngd.

Så blev allt dödstyst, stilla, mörkt. Hans tankar rörde sig icke. Han somnade med ens in vid hennes sida, med sitt blonda hår i en rufsig nedhängande kalufs och de barnablomstrande kinderna heta.

Men Adèle tog sig förvirrad över pannan. För första gången hade hon i famntagat känt något som liknade vällust. Aldrig hade hon erfarit detta. Hon hade avundats andra kvinnor och tyckt sig underlägsen dem, därför att hon trodde att de ägde kännedom om denna njutningens hemlighet. Vid mannens extas sjönk hon alltid samman som en död, utan förnimmelse av något annat än leda och en önskan att det skulle vara över.

Hon sträckte darrande sina händer över sin kropp. Den tycktes henne en annan än nyss förut. Den hade märken efter en ny mans händer. Hon tyckte att hon blommade. Hennes sommar var kanske äntligen nära. För henne var denna svaga förnimmelse av famntagets lustfyllda utlösning av en oerhörd betydelse. Hon som levde i en förstämnd värld av hetsad och besviken drift, som velat piska sitt sköte och sina länder till att hinna fram till njutningen, men ständigt sjunkit tillbaka i misslyckande, utäcklat

speglade sig i sin sterila egoism och kännande sig som sin egen otillfredsställda älskarinna, hade äntligen mött en, som visade sig starkare än hon själv. Hon hade inte anat att Josef skulle kunna åstadkomma detta. Hon jublade, som om hennes fångna kropp äntligen blivit löst från band, som knutit sig omkring den. Hennes överretade hjärna framkallade tusen bilder, hennes fantasi frossade i hittills oanade möjligheter.

Hon borde gå ned till sitt rum nu, men hon förmodde inte. Sängens värme, närvaron av den sovande mannen, tycktes henne som något så härligt. Hon lade handen under sitt huvud, men drog den hastigt tillbaka. Hon hade glömt brännskadan. Nu smärtade handen igen. Det hettade och stack. Hon slickade på handen, som ett djur slickar sin skadade tass. Men hennes andedräkt var het. Det gjorde mera ont bara. Då smög hon sin onda hand mot Josefs ansikte. Hon lät den vila där med ett leende. Han skulle bota henne. Hon visste det nu. Så somnade hon.

Josef sov icke länge. Han vaknade plötsligt och kände tyngden av Adèles hand mot sin kind. Han visste inte, vad det var. Han låg stilla, eftersinnande. Så tog han uppåt kinden och fick tag i handen. Han sköt undan den och vände sig om. En pust från Adèles öppna mun blåste honom i ansiktet. Då kom han ihåg alltsammans. Han kved till dovt. Detta var ju gräsligt.

Han vilade tätt intill denna kvinna, och han

älskade henne inte ens. Han gruvade sig för henne. Han var tacksam för mörkret, som dolde dem båda, för sänghimlen som skyddade dem. Han försökte bedja, en ömklig bön, men han kunde inte. Han hade bolat med en oförvitlig mans brottsliga hustru i mannens eget hus. Skulle hon stanna här evigt i den nersölade bädden och morgonen droppa sin grå dager över dem? Så djupt hade han aldrig fallit. Hans tankar sysselsatte sig hätskt och utan avvändande med hur han skulle få den onda kvinnan därifrån. Trappan skulle knarra, hon skulle kunna snubbla i mörkret och hennes man komma utspringande. En skymflig upptäckt skulle göra slut på alltsammans, också på hans rykte.

Med ens såg Josef för sig den svartklädda gumman med den tandlösa tuggande munnen. Hon skulle gå från gård till gård, mellan sina torra käkar skulle hon oupphörligt mala Adèles namn och hans. Stiftelsen, som så förtroendefullt skickat ut honom på landsbygden och sörjde för hans timliga, sedan den i flera år haft utgifter för honom i missionsskolan på Efraimslund, skulle icke längre vilja veta av honom.

Adèle vaknade med en mätt suck. Han reste sig över henne.

— Gå nu, flåsade han. Det är ännu natt.

Hon makade sig skrattande ur sängen. Han hörde hur hon klädde på sig igen. Han skyndade sig över golvet och öppnade dörren. Den knarrade svagt. Hon gick över tröskeln. De sade ingenting till varandra.

De vågade inte tala. Han lyssnade till hennes försiktigt hasande steg i trappan. Så går en kvinna från mötet med sin älskare, när huset är mörkt och sover och icke får väckas. Nu hörde han en dörr stängas. Det blev tyst.

Då slöt han långsamt dörren och trevade sig tillbaka till sängen. Han tyckte att den ännu var fylld av henne. Hennes orenhets kudde! I plötsligt raseri tryckte han den samman och slungade den ur bädden. Han hörde den med en dov duns falla ned borta i ett hörn av rummet.

XIV.

Sköterskan, en trumpen livgardist i ljusblå klänning med vitt förkläde och mössa på huvudet, öppnade dörren för Hans ut till förstugan. Så stängdes låset med en skarp knäppning, som lät som ett muskötskott.

Hans stod stilla där ute, ännu med hatten i handen. Från trappfönstret föll en bred solstrimma, regnbågsfärgad av de kulörta små rutorna över trappans steg. Hans stirrade på den med litet dimmiga ögon. Han måste besluta sig för att gå ned, men fötterna kändes så tunga. Nyss hade han varit inne hos en av Stockholms skickligaste kirurger, en fryntlig korpulent man med ett fett leende, som liksom slutpolerade den förut blanka ansiktsytan. För ett par dagar sedan hade Hans röntgenfotograferats. Och nu hade han varit uppe för att få sitt svar.

Professorn hade sagt... Det surrade i Hans' huvud ännu av hans ord. Han hade sagt... Hans tog sig över pannan. Det var namnet på ett djur, ja visst. Över ett trappsteg lekte en röd fläck, krympte, förstorades igen, blev alldeles stilla. Kräfta, hade professorn sagt. Hans hade sarkom, populärt uttryckt ett slags kräftartad svulst, hade

han förklarar med ett överseende leende, i armen. Man borde utan dröjsmål ge sig på att karva med kniven, och sedan, om det kom tillbaka, vilket var antagligt, kunde man ju möjligen också försöka med röntgen. Hans måste genast komma upp till Stockholm för operation och behandling. Han hade svarat, att han ej gärna ville lämna Ekered på hösten. Men professorn hade på inga villkor velat vara med om att skjuta upp till nyåret.

— Då vore det lämpligare att vända sig till en begravningsbyrå direkt än att besvära vetenskapen, hade den store kirurgen antytt, halvt humoristiskt, halvt lätt förtretat.

Hans hade gjort en fråga, en desperat fråga:

— Hur länge till kan jag i bästa fall leva, med operation och behandling?

Och professorn hade åter lett sitt glatta, fryntliga leende och svarat:

— Å, godsägaren kan nog leva länge än . . .

Hans började långsamt gå nedför trappan. "Han kunde nog leva länge än — länge än." Så obestämt. Varje trappsteg han satte sin fot på tycktes återstudsas orden som en boll. "Nog". . . "Länge än, länge än." Det betydde väl, att han under alla omständigheter inte hade långt kvar. Kanske inte flera månader än det fanns trappsteg. Han räknade långsamt:

— Ett, två, tre.

Nej, han ville inte fortsätta att räkna de få trappstegen. Men om han komme hem till Betty och sade att han "nog" kunde leva "länge än", skulle hon

protestera. Ett liv menar man är så oändligt. Att mäta ut det i dagar och veckor tycker man är orimligt, nästan som att vilja mäta upp sandkornen i timglasets. Men han visste ju att det vilddjur, som förr eller senare skulle dräpa honom, redan hade anlänt. Det var som i sagorna. Djuret hade till och med rätt sig bostad i hans egen kropp. Och det skulle säkerligen icke låta tala med sig, detta vilddjur, som bit för bit skulle sluka honom... Vad kunde han offra för att bli fri från det? I sagorna offrade folket varje år en av sina döttrar. För honom fanns intet botoffer. Han hade bara sig själv. Liten och spenslig var han förut. Nu skulle han försvinna. Vart? Inte var det svårt att göra slut på honom.

Hans stod i porten till överläkarens hus och kisade mot solljuset: en liten man i åtknäppt rock och med en käpp dinglande vid handen. Människorna, som gingo förbi, kastade en likgiltig blick på honom. Han såg på dem igen, som om han sett människor för första gången. De voro där, de levde. De hade händerna fulla av paket och skyndade förbi så ivrigt, som om det gällt en kapplöpning. De hade väl också något mål: ett väntande hem, arbete, pengar att förtjäna. De hade inte den bittersta tanke på att dö. Solen lyste också så vackert i dag. Himlen var klarblå, som den sällan är på senhösten. Alla moln voro borta.

Hans spatserade nedåt gatan. Han skulle möta Sven. De hade avtalat att äta lunch ute tillsammans.

Han stannade framför en blomsterbutik. Innan-

för fönstret var ett sådant överflöd på blommor, en hel trädgård prunkande av färger. En bukett röda rosor höjde sig i ett glas. Vad de måste dofta! Hans älskade blommor. Han gick in i butiken. En fuktig värme, som utandades blommornas doft fyllde rummet. Stackars Hans kände sig yr i huvudet. När den unga flickan steg fram bakom ett grönt förhänge, satt han som bedövad på en stol och betraktade drömmande blommorna.

— Behagas det något? frågade flickan i butiken.

Hon hade en mild barnröst. Hans riktade blicken mot henne. Vad hon var ung! Han lade märke till kindens mjuka rundning, den släta pannan, ögonen, stora, mörka, som ett par penséer. Han steg upp. Han hade velat svara: jag önskar din ungdom. Men han sade icke något sådant. Han tog en bukett violer. Det var mörkblå höstvioler.

— Jag ville bara ha de här, sade han stillsamt.

Han kunde ju ge dem till Bess. Flickan lindade in dem i silkespapper. I detsamma ringde telefonen. När hon ropade hallå och fick svar från någon osynlig där i andra ändan av tråden, rodnade hon över hela ansiktet av glädje. Det måste vara hennes älskade, som ringde. Hon talade kort, affärsmässigt, men i hennes röda mun blevo orden till ett chiffer, till en sällsam, stor hemlighet.

Nu ringde hon av och tog ännu leende emot pengarna, som Hans räckte henne för violerna. Hans stod helt stilla i ljuset från detta leende. Det var något hon, den unga flickan, just nu upplevde i sitt

hjärta. Skyggt som en kleptomani stal han glansen från detta hennes leende, som så tydligt var ämnat för en annan. Han liksom stoppade på sig det med en ficktjuvs smygande handrörelser. "Länge än . . ." Hur länge skulle han få glädja sig åt leendet på människornas läppar? Sedan skulle han dö ut i en natt, där alla leenden slocknat. Han uppfångade en undrande blick från penséögonen. Ja visst. Hon tyckte väl han var konstig, som stod kvar, fastän han betalat. Med en tafatt rörelse lyfte han sin hatt och gick.

Utanför. Ja, han hade redan kommit utanför livet. Allt vad han hädanefter toge del av skulle vara en stöld av en redan död mans händer. Han hade blivit uppsagd utan vidare. Livet hade givit honom en helt kort uppsägningstid.

Med vemodigt blickande ögon såg han sig omkring. Livet ja! Det var så här. Runtomkring honom fanns det ju. Människorna, som ilade förbi honom, voro fyllda av det. De tuggade och svalde för att få ned mera — mera. Glupska som storätande jättar, rafsade de åt sig livet i väldiga bitar. Det blev inte över något åt honom. Så slog det honom plötsligt med förlamande visshet: han måste lämna Betty. I höstens dödsskuggor, som han redan tyckte sig se fladdra omkring sig, flöt hennes kära vänliga ansikte allt längre bort. Hon skulle icke kunna följa med honom. Hon hörde så säkert hemma i livet. Han hade velat ha henne med sig över i det okända. Hur skulle han kunna vara utan henne?

I nästa stund tyckte han sig se henne igen. Det var Sven, som kom emot honom. Han var så lik Betty. Han talade också som hon med en djup röst. De gingo tillsammans in i restaurangen och slogo sig ned vid ett bord. Hans lade buketten i silkespapper bredvid sig.

— Har du köpt blommor, pappa? frågade Sven muntert.

— Ja, sade Hans.

Medan Sven granskade menyn, satte Hans händerna under hakan och såg noga på honom. Det var så besynnerligt, tyckte han i dag, att denne unge man var hans son. En vacker ung man med framtiden i sina händer. Han skulle snart själv ha en son eller en dotter, bara om några månader. Livet slungade med hetsig hast upp människor på denna underliga ö, som kallades jorden. De klängde sig fast överallt, på utskjutande klippor, i skrevor, varhelst det fanns ett fäste. Somliga miste fästet och föllo ned i djupet. Deras skrik ekade i klipporna och blandade sig med klättrarnas skratt och röster. De kunde ju icke få rum alla. Kanske var det just hans kommande sonson, som måste ha plats och därför stötte ned honom?

Sven såg upp och betraktade sin far med klara ögon.

— Är du ledsen? frågade han.

— Nej, visst inte. Jag undrade bara, om du var lycklig.

Sven log triumferande:

— Jag är snart färdig med min examen. Jag har också fått höra om en utmärkt anställning, som jag skulle kunna få sedan. Visst är jag belåten.

Under hela måltiden dryftade de nu Svens framtidsutsikter. Hans kunde inte förmå sig att tala om sitt besök hos professorn. Sven visste ju att han skulle gå dit någon dag. Han kunde ju själv fråga. Men Sven tänkte inte på det just nu.

Medan han talade så ivrigt, tänkte Hans på en liten pys, som en gång suttit på hans knä och lyssnat till sagor. "Varför är det så?" hade han frågat. Han ville alltid veta allt, Sven. Det var som om han misstänkt, att dessa historier inte vore sanning. Nu tycktes han leva i en ny saga, och han frågade inte längre varför och varför. Inte heller såg han, hur hans pappa alltmer sjönk samman på stolen framför honom.

Skall jag säga honom det? tänkte Hans. Att jag skall dö.

Men ord äro så besynnerliga. De låta inte alltid fånga sig. Tvärsöver lunchbordet skulle han säga sin unge son, att han icke kunde leva mycket längre. Han betraktade det glödande unga ansiktet, dessa händer som lyfte sig och grepo i luften, formande framtiden, på samma sätt som Bettys händer brukade göra. Han ville vara glad med Sven. Han uppfylldes med ens av en stark längtan att göra andra glada.

— Vi gå på teatern i kväll, sade Hans. Jag skall skaffa biljetter.

Sven tackade. De följdes åt nedför den mattbelagda trappan. Sven tog hastigt adjö och gick.

Hans stod kvar och såg efter honom. Så fort han gick! Så högt han bar sitt huvud! En ung man gick åt ett håll, en medelålders trött man släpade stegen efter sig åt ett annat.

Nu stod Hans i kön utanför biljettluckan. Sven hade nämnt ett teaterstycke man borde se. Sven kunde väl i alla fall ha frågat, om han varit hos professorn, stack det till i Hans. Det var ju förden-skull han kommit hit.

Här stod man i en lång rad. Längst framme vid luckan hördes med jämna mellanrum biljettförsäljerskans entoniga röst:

— Vilken plats?

Somliga läste tidningar för att på så sätt förkorta väntetiden. En ung herre framför Hans, som gott kunde vara en bodbetjänt som för en stund tagit sig ledigt från disken, trampade otåligt med fötterna mot golvet. När han vände sig om och tittade nedåt kön, såg Hans två förväntansfulla bruna ögon upplysa hans regelbundna, men ändå simpla drag.

Penséögonens fästman, tänkte Hans då.

Kanske hon lett, flickan i butiken, därför att denne spoling bjudit henne på teatern. De skulle sitta hela aftonen högt uppe på någon av raderna, framåtlutade för att kunna uppfånga vad som försiggick på scenen, med blossande kinder och den enas händer i den andras.

Kön rörde sig ibland långsamt framåt. Hans hade

god tid att tänka. I morgon skulle han fara tillbaka hem. Kunde han berätta för någon, vad diagnosen hade blivit hos professorn? Vore det inte bättre att bära det ensam? Trösta kunde ändå ingen. Inte heller hjälpa.

Hans såg sig på nytt omkring. Vad buro väl dessa tysta människor på för hemligheter? Den gamla damen där med det rynkiga ansiktet, som såg så bistert framför sig genom pincenén — kunde också hon ha en sorg, som fick henne att ligga vaken om nätterna? Och den där, som såg ut som en duktig affärsman med en näsa, som vädrade omkring sig. Fanns det väl någon lucka i hans liv, som han sökte rädda sig ifrån? Ja, de voro nog inte så säkra, som de föreföllo, dessa människor. De skylde sina kroppars skavanker med kläder och fällde ned ögonlocken, för att man ej skulle märka deras sjäalars vånda.

Nu var den unge bodbetjanten framme vid luckan. Hans hörde honom be om två biljetter på andra radens sida. O de stackarna, vad de skulle se illa. Så dum hon var, den där flickan med penséögonen! Hon borde i stället ha gått med honom. Han skulle givit henne en bra plats, och på nytt skulle han själv vid hennes sida fått uppleva sin första ungdoms spänning, när ridån gled upp.

Hans köpte trött sina biljetter och gick därifrån. Han hörde snabba steg bakom sig och vände sig om. Det var den unge bodbetjanten.

— Min herre glömde blommorna, sade han med hövlig yrkesförbindlighet.

Ja visst, intet tvivel: ett bodbiträde. Så betjänar man en kund: min herre, en hastig bock, var så artig.

Skulle penséögonen stå ut länge med det där?

Men då Hans med ett tack tog blommorna ur hans hand, märkte han en hastig granskande blick i den andres ögon, en blick av ringaktning. Å, dylika kunde nog bedöma folk. Såg han genast att Hans icke var något bevänt med, en utdömd, en bortkastad, en herr Ingenting? Säkert. Hans log ett melankoliskt litet leende och fortsatte ut.

Hela staden strålade i dag. Solen brann i fönstren utmed gatan. Om icke parkernas träd stått kala och svarta, skulle man trott det vara sommar. Hans promenerade omkring utan mål. Skulle hans dagar bli så här nu? Ingenting att se fram emot — en ångestfull sugande känsla av att ett bråddjup väntade vid dagens slut. Han fick icke tänka på det. Han måste vara modig.

Men han, som hämtat sin styrka och tröst från Betty, kände sig vimmelkantig. Och ändå hade han ju de sista månaderna haft en aning om att döden var nära. Men att ana en sak var alls icke detsamma som att veta. Alla skola vi dö en gång, var ett uttryck som så ofta begagnades. Ja visst. Alla! Men icke just jag. Om också andra dö, så måste jag leva. Döden kan ingen fatta. Den finns runtomkring oss. Men den är ofattbar.

Och när Hans gick i dessa tankar, stod han plötsligt på en kyrkogård. Han var nära Svens hem. Det

var ju Johannes' gamla kyrkogård, som han så ofta gått över. En skara barn lekte mitt bland gravarna. Deras glada röster slogo högt mot skyn. Alltid skulle de leka just på kyrkogårdar!

En liten flicka snavade framför hans fötter och började skrika. Han lyfte upp henne. Hennes ansikte var fyllt av sand. Ögonen skimrade bland smuts och tårar. Två stora ögon, som sågo på Hans. Hon stretade för att komma lös ur hans armar. Han släppte henne med en suck. Därvid föll hans blom-bukett ur papperet ned i sanden. Den lilla tog violerna.

— Du får dem, mumlade Hans.

Då sken hon upp. Borta i sandhögen planterade hon violerna i en rad. Hon fick en hel rabatt av dem. Hennes knubbiga händer arbetade så ivrigt. I morgon skulle hon återvända hit och vattna dem.

Hans stod och såg på henne och från henne på violerna. Blommorna började redan sloka. De kunde ju inte trivas i sand. De skulle ha blommat i en vas på middagsbordet. Nå, nu gjorde de i alla fall en liten flickunge yr av glädje.

Hans gick uppför trapporna till Petras våning, där Sven och Bess nu bodde. När han ringde, kom Bess själv och öppnade. Hon frågade genast:

— Har pappa varit hos professorn?

Hans stod med bortvänt ansikte och tog av sig rocken. Nu smärtade armen igen.

— Ja, svarade han lågt. Det var inte något särskilt.

— Det var då för väl!

Hennes röst ljöd glad och munter. Hennes tillstånd syntes redan på henne. Hon hade hängt en färggrann schal över axlarna. Den dolde hennes fröjdefulla hemlighet under sina utslagna blommor.

Hans stod och såg på henne från dunklet i tamburen. Hon hade ett starkt judiskt utseende. Bess Rosenrauch ja! Efter Betty Levin skulle det komma en Bess Rosenrauch. Bess skulle bli tung och yppig som Betty. De svarta ögonen voro runda, stora, med en litet förvånad blick. Håret föll omkring kinderna svart och krusigt.

Hans gled förbi henne in i sitt rum. Den lögn han nyss uttalat hade hon strax trott — därför att hon ville tro den naturligtvis. Det var så mycket behagligare att tänka sig att allt var som det borde.

Hans slog sig ned vid fönstret. Här var han så högt uppe. Staden låg där nedanför glimmande av oroligt ljus. Men nu när han hade himlen framför sig, kunde han se hur horisonten långt borta var täckt av en krans av moln. De hotade det blå, drogo ihop sig, tätnade. Den där molnkransen gömde på nattens mörker. Snart skulle den draga slöjor över hela himlen.

Och Hans blev länge sittande där, seende ut över staden med trötta ögon.

Det tog aldrig slut på denna dag, som börjat med besöket hos professorn. Hans skulle sedan komma att länge minnas den här dagen, början på en oändlighet av långa dagar, som likt den där molnkransen

där borta vid horisonten långsamt drogo sig samman över en förut blå himmel.

Nu satt han på teatern mellan Sven och Bess.

Han hörde den unga kvinnan röra sig bredvid honom. En doft av parfym kom svepande från hennes granna schal, som hon bar över klänningen också här på teatern. Svens skjortbröst blänkte vitt i mörkret på hans andra sida. Två lyckliga unga människor, som han bjudit på teatern.

Ridån hade gått upp. Och se, nu kände sig Hans med ens för första gången på många timmar befriad, lättad från tankar. Äntligen fick han se andra leva, lida, älska framför hans ögon, och han hade bara att sitta stilla på sin plats, lyssnande till deras röster. Det var verkligt och ändå inte verkligt, ett efterapande av livet. När ridån gick ned, skulle de agerande återtaga sina vanliga miner, gäspa, sträcka på sig, kyssa vem de ville. Och ändå, som de nu spelade, glömde man att de spelade. Hjältinnan kunde utanför teatern icke vara någon annan än denna tragiska mask med ögon, där tårarna tycktes frysa, hjälten bar sitt livsöde utanför scenen på samma sätt som nu. Kunde de väl vara annorlunda?

Och Hans började undra, om icke också han nu fått sig en roll tilldelad, som han redan börjat spela. Skulle han kunna det inför Betty? Och då visste han med ens, att det kunde han inte. Hon skulle läsa dödsängesten i hans hjärta.

Men han ville inte tänka. Han hörde Bess sucka av beundran. Han lutade sig litet fram och såg tårar

glänsa i hennes ögon, riktiga tårar, icke som de på scenen. Ja, kanske stycket var alltför sorgligt för henne, som väntade ett barn. Han ville viska till henne att detta icke var livet, att det riktiga livet var mycket ljusare, utan skuggor. Men han satt tyst.

Ute i foajén gingo festklädda människor omkring bland väggar av marmor och guld. Hans kastade en blick upp mot barriären, där huvuden tittade fram. Det var de som sutto uppe på raderna. Ett tag tyckte han sig skymta penséögonen. Hon var kanske där, flickan från blomsterbutiken. Hon hade väl gråtit som Bess nyss och tryckt sin följeslagares hand.

Och med grym hätskhet visste Hans plötsligt, att han avundades alla som hörde livet till. Han avundades Bess och Sven, men allra mest flickan med penséögonen och bodbetjanten. Han ville rycka till sig deras ungdom, och liksom skådespelarna på scenen stego in i andras personer, ville Hans tala med de ungas röster, le med deras röda läppar. Bara icke vara den sjuke halvgamle Hans von Pahlen, som nu gick och väntade på döden med ett gnagande odjur inom sig. Ack, varför kunde han det inte: kasta sig ut ur sig själv in i en annan och lämna sitt eget jag som en skrumpnad tom hud bakom sig?

Och åter inne i dunklet på parketten lyssnade Hans von Pahlen till skådespelarna med en iver, som ville han lära sig deras läxa utantill. Men han kunde inte träda ut ur sig själv. I luften kände han penséögonens blick riktad på sig. Vad var det hos

den där unga flickan som så gripit honom? I den milda glansen från hennes ögon hade han sett sig själv: en liten vanlig medelålders herre, som nyss fått veta, att han skulle dö. Han kände att han bort begagna livet, som skänkts honom på så kort tid, bättre.

En fånge, som skall föras till avrättsplatsen, sägs det, får först ett präktigt mål mat. Det är allt som återstår honom av livets goda. För sista gången äter han. Också Hans ville nu att någon skulle fråga honom om hans önskan. Han skulle önska — hans ögonbryn rynkades där han satt mellan sin son och svärdotter — han skulle önska flickan med pensé-ögonen. Han hade aldrig varit Betty otrogen. Men nu genomströmmades han av en lust att för sista gången få älska, att för sista gången få trycka en ung flicka i sina armar. Det var väl detta han känt inne i blomsterbutiken. Han trodde att det skulle förvandla honom, kanske bota honom. Men han förnam det hopplösa i sin önskan. Den var orimlig. Han visste ju det. Fullt upp av mat, mer än han ville ha, skulle stå honom till buds in i det sista, precis som för fången. Vin att dricka, läckra doftande rätter att mätta gommen med. Men flickan med pensé-ögonen skulle vandra bort tätt tryckt intill sin bodbetjänt.

När Hans och hans sällskap kommo ut från teatern, stod Edla och väntade på dem. Hon hade inte haft tid att gå på teatern för seminariets skull.

Alltid var hon så strängt upptagen. Nu tog hon Hans under armen.

Hans tittade upp på sin dotter. Hon var lång och mager med närsynta ljusa ögon, nästan helt olik gossarna, fast också hon mer och mer mörkhårig.

Där han mellan barnen vandrade bort från teatern, kände han sig en smula försagd. Detta var hans barn, en familj, som han själv skapat. Borde han icke vara nöjd då? De voro duktiga, med framtiden för sig, hans barn. Betty trodde att de skulle erövrå världen. Den närsynta Edla med sina hastiga nervösa rörelser, den vackre Sven, som så ömt tog hand om sin tjocka Bess, som väntade en liten om några månader. Och bakom dem tyckte han sig skymta den obeslutsamme poetiske Gotthard, som skrev verser. Förvirrad mönstrade han alla dessa skepnader som med ens ett ögonblick syntes honom främmande, likgiltiga, nästan fientliga. De visste ingenting om honom, men de trodde sig veta allt. För dem var han bara deras snälla hyggliga pappa, som ibland tog dem med på nöjen.

Och Hans promenerade hemåt mellan sina barn, uppför gatan där lyktorna bildade en glänsande pärlrad. Skuggor dök fram och försvunno under lyktornas ljus, fotsteg ljödo mot gatans stenläggning, åkardroskor och bilar rullade förbi, en klocka slog silverklingande slag, som darrade ut i luften högt över hustaken.

Och Hans' ögon spejade ängsligt ut i mörkret. Allt detta som gled förbi honom och bort, som skym-

tade och försvann och trampade på lätta eller hårda fötter, blev för hans fantasi till en flicka, som sprang undan i natten. Hon flydde hans utsträckta armar, och hennes bortdöende fotsteg gjorde ont i hjärtat på Hans. Det var livet med alla drömmar och förhoppningar som försvann. Och han kunde icke fånga det med sina trötta händer.

XV.

Dagen efter det Hans återvänt från Stockholm, steg Petra in i förstugan på Ekered. Hon hade kommit för att få nyheter om Hans.

Hon stannade förvånad. Så många ytterplagg där hängde! Så kom hon ihåg att fru Dora Macson åtföljd av Jacob Levin skulle komma samtidigt med Hans. Petra hängde upp sin kappa bredvid en brun dampäls, som hade ett underbart skimrande foder av siden med stora blommor. En liten kokett sammetshatt med ägrett låg på hyllan ovanför den. Pälsen, doftande av parfym, gav Petra en föreställning om ett ljuvt kvinnligt väsen.

Petra gick in i salen. Där fanns icke någon människa. Salongen var också tom. Då sprang Petra upp för trappan till övre våningen. Hon öppnade dörren till Bettys rum. Men Betty var inte där. Allesammans måtte gått ut på en promenad. Petra stod stilla vid fönstret ett ögonblick. Dörren till ett annat rum var lämnad på glänt. Petra vände sig hastigt om, men så hejdade hon sig. Hon hörde Jacob Levins röst, som hon så väl kände igen. Jacob sade:

— Dora liten, nu måste du bli riktigt kry här. Jag är glad att kunna lämna dig åt Betty.

Petra hörde en röst mumla något till svar. Hon ville stiga in i rummet. Det vore otrevligt, om hon bleve åhörare till ett samtal icke avsett för hennes öron. Då sade Jacob det enda lilla ordet:

— Älskade!

Petra gick tyst ut ur rummet och flydde nedför trappan. "Älskade", ekade det i hennes öron. Hon tänkte taga sin kappa och gå, men hennes blick föll ånyo på pälsen. Hon borrhade plötsligt in sitt heta ansikte i den. Vad rätt hade den där okända Dora att taga emot det ordet från Jacobs läppar? "Älskade!" Hade hon kommit hit med sin man och sin älskare? Vad Hans skulle känt sig betryckt i deras sällskap under järnvägsresan! Ack, atmosfären omkring äventyr var ingenting för honom, den gode Hans!

Men Petra skulle ha velat höra det där ordet! Någon skulle talat till henne med den där ömma tonen, som hon nyss hört i Jacobs röst, någon skulle säga: "Älskade." Alltsedan hon gått hem den mörka kvällen med sin hand i Tords, hade hon längtat efter ett sådant ord. Det var så orimligt att begära, att Tord skulle säga det till henne. Men hon hade den kvällen känt det skälva i luften omkring dem.

Adèle! Ja, Adèle fanns, ingen kunde fösa undan henne. Men var hon inte bara ett spöke, en ond ande? Petra kunde icke säga sig själv, att man måste ha hänsyn för Adèle. Adèle förstörde ju bara Tords liv. De levde inte tillsammans som man och

hustru. Petra trodde åtminstone inte att de gjorde det.

Med smekande hand for hon över den mjuka doftande pälsen. Hon tyckte sig förstå att den lilla kvinna, som ägde det där pälsverket, måste vara god och mjuk och härlig att älska. Petra kastade en blick på sin egen kappa. Den hängde där rak och korrekt och svart. Inga blommor, storbladiga och yviga, regnade över den.

Och åter önskade sig Petra vara en annan än den hon var, önskade sig vara ett litet behagligt väsen som trippade fram på alltför höga klackar, svept i päls och med ett drömmande hemlighetsfullt leende under florets förföriska pärlnät.

Petra hade inte hört någon komma nedför trappan. Hon såg plötsligt upp. En ung dam betraktade henne förvånat. Och Petra rätade upp sig och tog ett par steg tillbaka. Vad skulle den andra tro?

Hon var blond, ljus, spröd med blå vackra ögon och en mun som var så röd. Kanske såg hon just ut så, som Petra för ett ögonblick sedan föreställt sig henne och önskat sig själv vara.

Petra brast ut i ett tvunget skratt.

— Ni överraskade mig, fru Macson, sade hon som ett försök till förklaring. Jag blev så betagen i er pälskappa.

Den röda munnen log, men Petra såg att Dora ännu var förvånad. Det var ej underligt. Där hade Petra stått och faktiskt smekt kappan. Nu kom Jacob.

— God dag, Petra, hälsade han glatt. Det var bra roligt att få se dig igen.

Han presenterade formellt Dora för Petra.

— Dora är min tacksammaste patient, fortsatte han, och hans mörka ansikte lyste.

Petra, som ej sett Jacob Levin på länge, fann att han blivit magrare. Hans ansikte, så karakteristiskt med den utspringande näsan och de svarta ögonen, hade ett sammanbitet uttryck av liv och energi.

De gingo in i salongen tillsammans. Jacob pratade. Dora sade ej mycket. Med ens märkte Petra att en skugga for över hennes ansikte och att hon fick ett lyssnande uttryck. Det hördes röster i förstugan. Strax därpå steg löjtnant Osborn Macson in i salongen tillsammans med Betty. Och när Petra nu såg honom, förstod hon, varför Dora till sist ovillkorligen måste dragas till en man som Jacob Levin. Löjtnant Macson gav sin hustru en välvillig nick och hälsade med självmedveten artighet på Petra, som han föreställdes för. Liten, rödbrusig, en smula fetlagd, spatserade han över golvet, som om hans inträde i rummet varit av stor vikt och betydelse. Han var uppblåst, fylld av sig själv, det kunde man strax begripa. När han talade, smattrade hans röst. Det lät som när änder lyfta i vassen och i en skock flyga bort.

— Vi, fru von Pahlen och jag, ha gått och talat om idrottens betydelse, sade han genast han slagit sig ned. Det är ett mycket intressant ämne. För närvarande är jag anlitad som gymnastiklärare i en

gosskola och i ett par flickläroverk, och har det varit mig både en ära och ett nöje att ställa mig till disposition för dessa uppgifter.

Likt en föredragshållare harklade han sig och fortfor:

— Det är en njutning att exercera dessa unga kroppar, rätta tiden just, innan de fastna i fett och musklerna styvna. Man måste skjutsa litet med poj-karna förstås. De äro lata. När jag tagit min kalla avrivning på morgonen — sade du något, Dora? — jag tar alltid en kall avrivning på morgonen, rusar jag ned till gymnastiklokalen. Då vill jag ha mina gossar där pigga och nytra. Se de ledsna ut, vankas det smörj. Pojkar skola genompryglas — det är det enda raka.

Jacob inföll misslynt:

— Däri är jag av en annan åsikt. Stryk är icke nyttigt. Finare konstruerade naturer få nästan alltid men av det för livet. De bli dödsskrämda. Det upp-ammnar hat också. Jag skulle vilja se dina elever. För resten strider det mot lagen. Och det är väl inte meningen att en skolas lärare böra få uppfostra lär-jungarna till hatfulla medborgare, som hysa miss-aktning för lagarna.

Löjtnant Macson stirrade högdraget på Jacob. Visste han att Jacob var hans rival? Säkert måste han väl ana det, även om han ej låtsade om det.

— Det där är läkarpjosk, avbröt han Jacob be-stämt. Tänk på mig. Hade jag inte fått smisk i min gröna ungdom, skulle aldrig min kropp blivit härdad.

Och hade jag haft respekt för varje liten lagparagraf och pappersstadga, skulle jag aldrig ha blivit härdad till själen. Det är tack vare den fysiska och psykiska härdningen jag och mina kamrater nog skulle ha segrat i både femkamp och tiokamp vid sommarens olympiska lekar, om det inte hade varit för ett amerikanskt rödskinn. Men den förbannade mohikanen var nu med säkerhet professionell. Vi militärer äro förstås också professionella hårdhudingar och snabblöpare. I gymnastiktävlingarna vill jag i alla fall tro att jag redde mig med glans med mina flickor och gossar. Om de inte voro så förfärligt graciösa och estetiska, så voro de desto kraftigare och mera germanska. Nå, för att återvända till ämnet så är det tack vare samma fysiska och psykiska härdning jag och mitt parti komma att segra i vad allvarigare är, politiken. Det skall den humanitäre gråkappeexcellensen och sure vattendrickaren Staaff snart få se. Ha ni hört att han på sina politiska middagar bara låter servera pomril? Tack, på de middagarna kan han inte vänta mig. Nej, vad det gäller är att växa till män, måttfullt nyktra, starka och hänsynslösa män. Se på tyskarna! Och se på mig!

Petra stirrade förvånad på den självbelätne föredragshållaren.

Kunde verkligen den där fetknoppen personligen eller med någon elev ha uppträtt i femkamp? Och skulle det där ljushuvudet segra i politiken? Otroligt. Men löjtnant Osborn Macson tycktes helt upp-

fyllt av sina nyvunna halva och kommande hela segrar. Säkert hade Dora och Jacob fått till livs alla detaljer och alla planer därom tusen gånger.

— Jag tror också prygel sätter fart i fosterlands-kärleken, sade han, sedan han fått vidlyftigare utbreda sig om sina triumfer vid de olympiska spelen. En flock pojkar, som fått stryk, bilda icke en stryk-rädd trupp. De bli utmärkta soldater, som vant sig vid att få stryk.

— Det finns andra yrken än soldatens, sade Jacob småleende.

— Ja, tyvärr, utbrast Macson. Pillertrillare och bläcksuddare, och de som sköta kniven bättre än svärdet.

— Jag hoppas det aldrig blir krig, sade Betty varmt.

Macson såg medlidsamt på henne.

— Vad skola då alla våra krigare göra? sade han nästan patetiskt. Vi uppfostras för kriget. Och om det en dag brister löst, rycka vi fram. Ni kvinnor kunna sitta lugna. Det finns fullt upp av garvade ryggar, som skola veta att försvara er.

Ack du lille genompryglade skrodör, tänkte Petra ironiskt, du kan ju inte ens nu taga vara på din egen hustru!

Betty satt och såg ut genom fönstret. Hans gick där av och an på sandgången. Han hade varit så tystlåten, sedan han kom hem från Stockholm. Han hade bara sagt, att det inte var något att tala om. Petra frågade henne i detsamma, hur det gått för

Hans. Och Betty kunde inte svara annat än med Hans' egna ord: att det ej var någonting.

Då kom Jacob fram och satte sig bredvid Betty. Han visste om Hans sjukdom. Hans hade själv berättat det för honom. Och han hade undrat över att inte Betty velat tala med honom, Jacob, som både var läkare och hennes egen bror, om detta. Han kunde ju inte ana att hon alls ingenting visste.

— Och Hans? sade Jacob nu till Betty. Blev du mycket orolig? Det kan ju mycket väl tänkas att med operation och behandling . . .

Betty spratt till.

— Jacob, vad säger du? utbrast hon häftigt. Hans har ej låtsat om något.

Jacob blev röd i ansiktet av förskräckelse. Han hade icke trott Hans om något sådant. Att tänka sig att han kunnat hålla något hemligt för Betty!

— Kom med mig, Betty, sade han allvarsamt.

De gingo tillsammans upp i Bettys rum. Nu talade Jacob om vad han visste. Systemen satt bara tyst och darrade. Det hade kommit så plötsligt över henne detta. Hennes stora svarta ögon sågo först miss-tänksamt på Jacob, som om hon trott att han ej talade sanning. Sedan slocknade den livliga blicken i hennes ögon. Och med en plötslig impulsiv rörelse, så lik Betty, kastade hon sig intill Jacob och brast i gråt.

Brodern vaggade henne av och an i sina armar. Han såg strävt och bistert framför sig. Bettys lyckliga äktenskap! Det hade nästan blivit ett ordspråk i familjen. Och Jacob måste tänka på sina egna be-

kymmer, då han hörde hennes gråt. Det snörde samman om hans strupe, och han längtade själv efter att kunna gråta.

Där nere spatserade den där kapunen till löjtnant omkring och skröt om sina segrar. Han ville osa krutrök och krig, och om aftnarna luktade han bara punsch i alla fall. Så ömkliga alltid de människor voro, som gingo omkring stoltserande med att vara riktigt duktiga och kavata! Tappra voro bara de enkla och anspråkslösa. Också Hans hade velat vara en hjälte, men han hade ej braverat inför sin hustru, utan föresatt sig att icke blotta sig för Betty. Och nu hade Jacob förstört det för honom! Men Betty och Hans, de hade ändå varandra. De skulle snart söka tröst i varandras ord och blickar. Han själv däremot, ja han hade ju Dora — eller hade han inte? Men detta dubbla förhållande, dels till Sally, dels till Dora, denna kurragömmalek slet på hans nerver, som helt borde tagas i bruk för arbetet. Detta hans älskade arbete, bakom vilket både äran och rikedomen vinkade! Nu hade han en lång järnvägsresa framför sig tillsammans med Doras man, den idioten.

— Vad skall jag göra med denna Dora? Det blir en bekymmersam tid, avbröt Betty hans tankar.

Hon stod framför honom med ansiktet blankt av tårarna.

— Dora kan förströ er, rycka upp er, sade Jacob. Hon är så full av liv.

Betty log sorgset.

— Kanske det, Jacob, sade hon eftergivande. Gå nu, fortsatte hon. Jag måste vara ensam.

Och när Jacob lydde henne och sakta stängde dörren bakom sig, kastade Betty en sorgsen blick ut genom fönstret. Där gick Hans ännu. Stackars lille Hans, vad han måste ha längtat efter henne! Betty gav honom i smyg en slängkyss. Så grät hon på nytt. För första gången syntes henne livet hopplöst.

Jacob följde Petra hem. De togo genvägen över skogen. Jacob hade berättat henne om Hans' sjukdom. De voro båda ledsna.

— Vad tyckte du om Dora? sade Jacob slutligen för att tala om något annat, mindre sorgligt.

— Å, hon var förtjusande, sade Petra vänligt. Hon överraskade mig med att stå gömd i hennes päls. Jag fick en sentimental önskan att själv bo i den, att själv vara en sådan där liten intagande kvinna.

— Du, Petra? sade Jacob förvånad. Du skall inte vara annorlunda! Jag har alltid beundrat dig. Du är så lugn, så god. Den som får dig borde vara avundsvärd.

Han såg sig omkring:

— Tycker du det är kallt? Kunna vi sätta oss här kanske?

Jacob bredde ut sin kappa över en sten. Petra satte sig. Jacob lutade sig tätt intill henne.

— Du är sådan att man vill tala förtroligt med dig, sade Jacob leende. Förstår du? Jag håller av Dora.

"Älskade!" tänkte Petra för sig själv. Det visste jag ju förut.

— Var snäll mot henne, bad Jacob. Hon har haft så tråkigt. Det var en liten nyfödd, som dog i somras. Och du såg ju hennes man. Han var präktig eller hur?

— Ja visst. En riktig kungens soldat, sade Petra.

— De ha en moral, som sannerligen kan kallas praktisk, dessa herrar, sade Jacob och ryckte på axlarna. Tror du inte han begriper att Dora och jag tycka om varandra? Mycket mer än det, han till och med utnyttjar det. Han lånar pengar av mig, förstår du. Är inte det fiffigt? På det sättet låter han mig betala för det och tvingar mig rentav att räkna efter vad det hela kan vara värt. Det blir inte mycket romantik kvar åt oss till slut, när varje samvaro följs av en växelomsättning. Jag kommer att knuffa av honom från tåget, när ingen ser oss. Puff. Och där ligger han med näsan i vädret ute på ett övergivet fält med all sin skrävlande soldatfilosofi, som bara är fräckhet, falsk bokföring och affär.

Petra satt och tänkte på hur Jacob hela tiden undvek att säga henne något bestämt om hans och Doras förhållande. Han sade "tycka om", och han måste mena "älska". Men sådant bekänner man kanske inte. Petra tittade på Jacob från sidan. Han, som var den framgångsrike och driftige läkaren med ögonen öppna för alla fördelar och allt som kunde vara vinstgivande, hade ett så vekt uttryck i ansiktet. Säkert var detta med Dora hans roman. Om-

given av sin familj och med en duktig hustru vid sin sida, med händerna upptagna av ett arbete, som från ungdomen jämte pengarna hade varit hans stora intresse i livet, kunde han ändå rycka sig lös och jaga efter en blå blomma ute på fälten.

Nu hörde Petra steg närma sig. Arrendatorn gick förbi. Han hälsade stelt och fortsatte in i skogen.

— Det var ett bra utseende på den mannen, mumlade Jacob.

— Tycker du? Det är arrendatorn på Eka.

Petra kände sig med ens så glad. Jacob hade berömt Tord.

Jacob rynkade ögonbrynen.

— Å, Adèle Holmströms man, sade han.

Han tänkte på hur Adèle en gång i hans mottagningsrum nära på överfallit honom för att tillråna sig kärlek.

Jacob tog farväl av Petra.

— Du ser ut som om du gömde på en hemlighet, sade han skämtsamt, när han vände sig om för att gå.

Petra stod leende kvar och såg honom försvinna mellan träden. När hon vände sig om, upptäckte hon arrendatorn ett stycke längre bort. Han var barhuvad och slet i en torr albuske som för att riva upp den från marken.

XVI.

Petra kom långsamt fram till platsen, där arrendatorn stod. Han tittade inte ens upp, fortsatte bara att slita i den torra busken.

— Vad håller ni på med? frågade Petra sakt.

— Jag gör rent i skogen, sade Tord buttert. Sådant här otyg står bara i vägen för det som skall växa.

Petra satte sig på en nedfallen trädstam. Krack! Nu fick arrendatorn upp busken och vacklade så när baklänges. Han kom fram till Petra och slog sig ned bredvid henne.

— Vem var den där herrn fröken var med? frågade han kort.

— Min svägerskas bror, en läkare från Stockholm, svarade Petra vänligt.

Var han ond över något?

Tord sprang upp.

— Kom så gå vi, sade han.

Petra reste sig lydigt. Några steg längre fram snodde en ny stig, och de slogo in på den.

— Är den där — den där läkaren kär i fröken? kom det från Tord.

Petra såg fundersamt på honom. Skulle han verkligen vara svartsjuk?

— O nej, svarade hon uppriktigt. Det är han visst inte.

— Han satt så nära fröken, mumlade Tord, nu ond på sig själv att han blottat sina tankar.

Han gick tätt intill Petra.

— Minns fröken den där promenaden hem från Ekered? sade han, alltjämt med låg röst. Jag fick känna frökens hand mot min. Jag kan inte glömma det.

Petra rodnade. Han borde inte påmint henne så här.

— Jag minns, sade hon enkelt.

— Ja, jag får förstås inte heller glömma att jag är klockarens son och allmoge och att fröken tillhör en helt annan klass, sade Tord och lyfte trotsigt på huvudet. Jag misstydde klockornas klang den gången. Jag trodde de manade till krig och erövring. Jag kunde ju också misstyda frökens handtryckning, inbilla mig att det låg något mer i den än fröken ville visa.

Petra sade ingenting. Hon visste ju inte vad hon skulle säga.

— Vet fröken, hur jag haft det de här dagarna? utbröt arrendatorn häftigt. Jag sitter där hemma vid matbordet mellan Adèle och hennes predikant. De försöka knappast dölja sina blickar för mig längre. För allt i världen, jag unnar henne visst predikanten. Men det ligger något otäckt i att det är, som om det försigginge mitt framför ögonen på mig. Det kommer mig att känna mig skamsen.

— Å, säg inte så, bad Petra bevekande. Vad det än är, har ni ju ingen del däri.

— Nej visst. Men det retar mig, att de tro mig så beskedlig. Om jag hölle av Adèle, skulle jag väl rycka henne till mig igen. Men det är ju alldeles slut oss emellan för länge sedan. Det är så länge sedan jag brydde mig om henne.

Petra gick tyst. Hon darrade litet. Plötsligt stannade de båda två. De sågo på varandra. I skogen var det så stilla.

— Om jag finge . . . sade Tord.

— Vad då?

— Å, det kan jag inte säga. Det är inte så lätt att uttrycka.

Han höll upp händerna.

— Mina händer skulle kunna säga det, sade han gossaktigt.

Petra sträckte tveksamt fram sina händer mot honom. Han tog dem varsamt i sina.

Så stod kanske Jacob med Dora nyss, tänkte Petra. De älskade varandra. Varför skulle icke jag också få älska?

— Du darrar, sade Petra.

Hon visste knappast att hon kallat honom du.

— Vad säga mina händer? viskade han.

Petra log litet. Hon tog ett steg framåt.

Han släppte sakta hennes händer. Var det möjligt? Det han drömt om så många nätter skulle bli verklighet. Petra von Pahlen! Hade hon tagit det första steget? Skulle hon gå självmant i hans famn?

Han betraktade girigt hennes mun. Skulle han kyssa den? Han vågade inte! Han blev ju yngling igen av att se henne så. En tafatt gosse som ingenting vågade. Han glömde inte var han befann sig. På Ekas ägor. Hon var härskarinna här. Men med ens föll blygheten av honom. Han gick tätt inpå henne och tog henne i sina armar. Nu darrade hon.

— Låt mig kyssa dig, mumlade han, halvkvävd av rörelse.

Hon gav honom sin mun. Han kysste den ömt, med slutna läppar.

En lätt smekning som inte kunde göra henne illa.

Men Petra ville att han skulle göra henne illa! Hon ville än en gång känna kärlekens bittra sveda. Hon gled intill honom på ett famlande sätt, med blundande ögon. Då kysste han henne igen. Icke ömt som nyss. Hans mun borrhade sig in i hennes. Han pressade henne så hårt intill sig, att hon gav till ett litet rop och öppnade ögonen.

— Gjorde det ont? frågade han flämtande.

— Ja, mumlade hon. Du gör ont inne i mig. Det är underbart.

Deras armar föllo utmed sidorna. De betraktade varandra med glänsande ögon. I det ögonblicket såg han åter Petras och Angelas likhet med varandra. Det var en helt ung flicka som stod framför honom. Hatten hade fallit av henne. Håret, som eljes låg så slätt och ordentligt, hade blåst fram över hennes

blossande ansikte. Munnen var halvöppen, röd med en rad av vita små tänder som blänkte.

Petra tog upp sin hatt och började gå framåt stigen. Han följde tyst i hennes fotspår. Med blicken slukade han hennes gestalt. Den var honom icke främmande, icke avlägsen som nyss, innan han känt den tätt tryckt intill sig. Höfternas lätta kurvor under den svarta kappan, nackens böjning, en slinga av det kastanjebruna håret, som fladdrade emot honom... Allt detta hade han fått röra vid med smekande händer. Förstod hon att han redan ägde henne? Var det därför hon så snabbt ilade framåt?

Men Petra hade ingen tanke på att fly undan honom. Hon hörde honom strax bakom sig. Vände hon sig nu om, skulle hon åter se den där blicken, som brände henne. Han älskade henne! Och hon? Tog hon miste nu för tredje gången i sitt liv? Hennes förstånd frågade redan, medan hon så ilade framåt, varthän detta skulle leda. Han var gift. Och gift med Adèle. Men Petra hade ingen känsla av att hon stal en man från en annan kvinna. Adèle var icke värd honom, och han brydde sig icke längre om henne. Inte heller tycktes hon bry sig ett spår om honom. Hade då icke Petra rätt att denna gång leva helt i nuet, utan sidotankar och bekymmer? Nyss när han kysste henne, hade hon glömt allt annat. Ack, att de kunde fortsätta att gå så här, långt bort till någon okänd ort, en plats där ingen hade reda på dem och där de kunde leva bara för varandra.

Och Petra var redan beredd att rymma bort från Eka, från den trånga krets av människor, vari hon levde, till något nytt och obekant land.

Men så stannade hon och blev stående, blickande in i skogens dunkel med mörka ögon. Angela! Angela väntade henne där på Eka. Angela, som inte kunde, kanske inte heller borde ana något.

— Vi måste gå tillbaka, sade Petra lågt.

— Ja visst, ljud arrendatorns lugna röst.

Hon såg på honom. Han hade alltså inte känt samma lust som hon att rymma sin väg? Trodde han då, att de kunde dölja sin kärlek bland de andra? Att inga vaksamma ögon skulle upptäcka dem?

Tord närmade sig henne. Hon blev het bara vid tanken att han på nytt skulle taga henne i sin famn.

— Jag vågar inte, sade han blygt leende.

Petra tänkte att det var detta hans skygga leende, som intagit henne. Ansiktet, så allvarsamt oftast numera, nästan strängt, förvandlades i ett ögonblick, när han log: en sällsam förvandling, så att han blev en helt annan människa.

På nytt gled hon då intill honom. Hennes hjärta slog så våldsamt. Åter kände hon då hans mun pressa sig in i hennes, hårt kyssande, nästan bitande den. Hans kyssar genomträngde henne. De fyllde henne med ett unders bävande glädje. I den kalla nakna skogen, där de stodo tätt omfamnande varandra, tyckte hon att en doft av röda rosor slog ut. Hade våren och sommaren kommit på denna korta stund?

De gingo hemåt igen. Vid grinden till Eka stan-

nade Petra ett ögonblick. Den bruna gården skymtade mellan träden. Den väntade på henne. Och där vid sidan lyste den röda arrendatorsbostaden. Det var bara några steg mellan de två husen. Men varken Tord eller Petra skulle lätt kunna gå de stegen för att få träffa varandra.

Och med en liten suck såg sig Petra tillbaka om mot skogen, som för en stund dolt dem båda.

XVII.

— Så tyst du är, Petra.

Angela såg upp från sitt handarbete. Det var på eftermiddagen, och de sutto i salen vid bordet med lampan lysande mellan sig. Petra ryckte till. Hon hade suttit och drömt.

— Jag såg dig och arrendatorn i skogen i dag, fortsatte Angela.

Petra blev iskall av rädsla. Hon vände ett vitt ansikte mot Angela.

— Ni gingo så fort, så jag brydde mig inte om att följa efter er, sade Angela.

Petra suckade litet.

— Brydde du dig inte om det? upprepade hon lamt.

— Jag tycker också om arrendatorn, anmärkte Angela. Det är något så vänligt hos honom. Tycker du inte?

Jo, Petra tyckte också att han var vänlig.

Angelas ord ljödo så främmande för hennes öron. De kommo långt bortifrån. Angela satt där bredvid henne: en ung flicka med sitt handarbete. Hon visste ingenting om Petra! Hon hade också varit så tyst dessa dagar, Angela. Petra hade nog förstått

mer och mer, att predikantens ord gjort ett starkt intryck på henne.

Här gå vi omkring varandra, tänkte Petra hjälplöst. Och vi veta ingenting om varandra.

Någon öppnade i detsamma dörren. Det var Josef Wahlbom. Han stod tveksamt på tröskeln med ögonen oroligt blinkande mot ljuset.

— Förlåt att jag stör, sade han brådskande. Det står inte rätt till med fru Holmström. Hon är försvunnen sedan i morse. Jag vet inte vad jag skall göra.

— Inte kan det ha hänt henne något? sade Petra och reste sig.

Hon märkte att han var upphetsad och ängslig. Han såg verkligen ut som en man med dåligt samvete. Hans eljes så blomstrande kinder hade blivit bleka. Den fylliga munnen hade en bitter grimas. Petra tyckte synd om honom.

— Vi måste väl leta efter henne, sade Petra. Tror ni att hon sprungit bort?

Han lyfte händerna.

— Jag har bett Gud att han skall säga till henne att återvända till sitt hem, suckade han. Ibland har hon varit så besynnerlig. Hon blev visst ond över något nu. Och så slängde hon igen dörren med en skräll och sprang. Jag väntade. Jag tänkte hon snart skulle vara tillbaka. Hon brukar bara skrämma en så där. Och så plötsligt kommer hon där på vägen helt ödmjukt.

— Var är arrendatorn? frågade Petra hastigt.

Och i detsamma hon sade det, visste hon ju att hon bara frågade efter honom, därför att hon brann av längtan att få se honom på nytt.

Han steg in, medan de samtalande. Han kom direkt från ladugården i höga stövlar och med smutsiga händer efter att ha hjälpt drängarna.

— Är Adèle borta? sade han oroligt. Hon är kanske i skogen. Det har hänt så många gånger förr. Blev hon ond över något?

Predikanten vred nervöst sina feta stora händer.

— Ja, viskade han. Hon blev nog ond. Jag tror jag sade något som sårade henne.

— Vad då? frågade Tord snabbt.

Predikantens blick, som riktades mot Tord, var fylld av ovisshet. Kunde han väl säga till den äkta mannen att han allvarligt bett Adèle inte smyga sig upp till honom i kväll?

Hans liv hade blivit så tungt av vedermöda. Han fick aldrig vara ensam med Herren längre. Adèles hesa röst ljöd ständigt för hans öron. Han hörde den också nu, där han stod framför hennes man.

— Vi gå väl ut och leta, sade Petra åter.

— Ja, men då måste fröken sätta på sig väl. Det är kallt ute.

Tords röst lät mycket bestämd. Han hade varit nära att säga du till Petra. Redan tyckte Petra att hon och Tord uppförde en pendangkومي till den, som Adèle och predikanten spelade.

Alla fyra möttes efter en stund ute på gårdsplanen. Arrendatorn hade lyktor med sig.

— Jag hade egentligen velat be några av gårdsfolket också, sade han. Men det skulle ju väcka uppseende. Jag tycker inte om att fröknarna deltaga i den här spaningen. Det är redan nästan mörkt.

Ingen såg Petras sorgsna leende, då hon tog sin lykta ur Tords hand. "Fröknarna!" Han, som så frimodigt duat henne bara för några timmar sedan.

Tord höll upp sin lykta och såg uppmärksamt på Angela och Petra. Nu när ljuset, osäkert fladdrande, träffade deras ansikten, märkte han ånyo, hur lika de voro varandra.

— Ni äro väl inte rädda? frågade han, ännu tveksam om han skulle låta dem gå med.

— O, nej då.

Det var Angelas röst.

— Ja, då gå vi då. Vi få ropa, om vi komma för långt från varandra.

Petras och Tords ögon möttes. Så gingo de ifrån varandra. Fyra människor försvunno ut i skogen med lysande lyktor i sina händer.

Efter dagens upplevelse föreföll denna vandring på skogens stigar Petra så fantastisk. Lyktan lyste upp vägen framför henne. Den spred ett vitt glänsande sken över stenar och barr och mossa. Men utanför denna ring av ljus stod mörkret svartare än eljes: en tät mur som reste sig framför henne bara en bit bort. När hon höjde lyktan och ljuset träffade muren, blev det på nytt ett hål i den, så att hon kunde gå vidare.

Hon tänkte inte så mycket på själva denna Adèle,

som hon ju ändå sökte. Det slog henne bara som något besynnerligt, att hon nu var ute och letade efter hustrun till den man hon kysst. En ond fe försvinner ibland eller förvandlas åter till sin rätta skepnad, ett djur i skogen eller ett kärr på mossen. Kanske hade det gått så med Adèle? Hade hon inte länge nog hållit Tord fast i kärret?

Petra svängde med sin lykta, och dess ljus hoppade blixtnabbt över stenarna och blev till en vit boll som rullade framför hennes fötter. Hon följde efter den så fort hon orkade gå. Blodet rann snabbt genom hennes ådror, hjärtat bultade med häftiga slag. Hennes ensamhet var fylld av tankar. Tord hade kysst henne. Hon kände ännu sina läppar hetta efter kyssarna.

Då mindes hon att Thomas Meller kanske skulle komma hem på nyåret. Nu var det november. Höstens riktiga månad! Snart skulle snön komma. De skulle vakna en morgon och finna marken vit och mjuk av snön.

Thomas. Tage. Tord. Tre män . . . Var det kärlek till dem som drivit henne i deras armar? Var hon inte förälskad i kärleken själv, i den bedrägliga drömmen om två väsens uppgående i varandra? När hon träffat Thomas, hade hon ännu varit så alltför ung. Hon hade litat så på honom. Trott att han aldrig skulle övergiva henne. Hon bar alltjämt minnet av Thomas inom sig. Det såret ville visst aldrig läkas. Hon kunde knappast mer komma ihåg hur han sett ut. Hans drag hade suddats bort av

tiden. Men han hade väckt denna längtan efter kärleken inom henne. Hon var icke säker på att det icke var minnet av Thomas' omfamningar, som sedan drev henne i de andras armar. Jo, det måste vara så. Brevet om att Thomas skulle komma tillbaka hade på nytt snärtat till hennes längtan och fått den att vrida sig inom henne. Därav hennes oro denna tid. Med klappande hjärta sökte Petra se in i sig själv. Hon måste få någon förklaring.

Den upplevelse hon haft som så ung flicka sökte hon ju ständigt återkalla. Hon tyckte sig vandra i en kretsgång, med ivriga och ändå trötta steg gick hon runt en sjuttonåring som med vårens och försommarens glöd kysste en man under kastanjen därhemma på föräldragården. Hon längtade efter den sjuttonåriga Petra von Pahlen, hon, som älskat Thomas Meller. Under de år som gått hade träden växt sig täta och höga runt den där underbara trädgården. Och nu bad hon männen om hjälp att kunna tränga tillbaka in dit. Med Tage Ehrencreutz hade hon varit nära att svinga sig över staketet. Men så hade träden åter slutit sig samman, sedan deras grenar redan rivit hennes händer blodiga. Denna dag hade hon på nytt sett en skymt av trädgården. En doft av rosor hade med vinden förts till henne inne i den höstliga skogen. Hon älskade. Men vem? Eller vad? Hennes själ och hennes kropp ville hän mot rosornas friskhet och sötma, bort från den gula sjuka likluktande hösten. Det värkte inom henne. Det var sant, som hon sagt Tord, att han

gjorde ont inne i henne. Men åter tänkte Petra på Thomas och sedan på Tage. Hon hade skymtat samma blick i Tords ögon som förut i Tages och en gång för länge sedan i Thomas'. Hennes sinnen hade denna höst börjat svida, och så hade hon mött arrendatorn. Hon hade ju sett honom alla dessa år på gården. Hans gestalt var henne så välkänd. Aldrig hade hon längtat efter honom. Och nu! Skulle detta åter bli en av dessa upplevelser som inte kunde leda till något? Tanken att det var henne omöjligt att gifta sig med arrendatorn stod plötsligt för henne.

Lyktan darrade till i Petras hand. Kvickt kilade då lyktskenet uppför en trädstam, flaxande likt en sårad fågel som förgäves söker fly undan och dölja sig. Nej, de kunde ju inte gifta sig. Men varför skulle hennes begrepp om kärlek vara så trånga? Varför skulle hon inte äntligen kunna fritt ge sig åt en man, utan obehöriga skrupler fritt unna sig själv en man? Det bjöd henne nog emot, men inte som förut, redan fann hon att det var henne en njutning att tänka därpå, och inom sig önskade hon att han skulle tvinga henne till detta. Med en sällsam lust skälvde hon vid denna blotta tanke, frös som i frossa. Skuggorna av träden, mörkret som omgav henne ströko sig efter hennes kropp och ville famna henne. En kall smekning, fylld av något bistert och ödesbestämt.

— Man ger sig inte in i något sådant, viskade hon ändå till sig själv, hackande tänderna.

Hon såg en lykta skymta långt borta och skyndade vidare.

Det var arrendatorns lykta Petra sett. Men hon hann icke upp honom. Han gick med stora steg och höll stadigt i lyktan. Dess ljus flödade ut framför hans fötter. Det darrade icke som Petras fladdrande ljusboll. Stammarnas rötter blevo synliga, där de bredde ut sig som ormar. Skrumpet lingonris och mossa fingo en plötslig blixtnlik belysning. Arrendatorn gick bara på.

Han visste inte varför han just nu tänkte på sin mor. Upplevelsen med Petra låg hettande i hans hjärta, men hans mors ögon flackade framför honom och påskyndade hans steg. Ville hon honom någonting just i afton? Var fanns hon nu? Hans sunda blod hade väl ingenting med hennes svårmodiga hamn att skaffa. Det var besynnerligt att en sådan mor fött honom. Hon hade blivit skrämmd till vanvett eller hade givit sig till att grubbla. Han undrade om han också skulle bli sådan, om han bleve skrämmd eller började grunda.

Här i skogen kommo lätt dessa tankar, som icke tålde dagsljuset. Hon hade haft en svans av barn efter sig. De härmade henne, apade sig riktigt. Tord blev ännu röd av vrede, när han tänkte därpå. Kanske Petra i dag hade trott att han blivit sinnessvag som sin mor! Han tog sig över pannan. Å nej! Men varför inte? Var det kanske ändå moderns blod inom honom, som pockade på en kvinna som just Petra? Var det inte alls, som han hade trott, en flykt i

stället just undan det förvirrade, undan Adèle och den sjuka luften i stugan?

Också hans stackars mor hade ju jagat efter något. Kanske ville hon bort till nya ängder och heta upplevelser. Någon drömmens sagoprins hade kanske vinkat åt henne. När han nu såg upp, tyckte han att hennes oroliga virriga ögon betraktade honom.

Han stönade till. Han letade ju efter Adèle, denna kvinna, som han flydde och nu nära nog hatade. Han hade ursprungligen trott att han dragits till den irrande hysteriska flickan av just detta som syntes honom sällsamt och främmande och som han tyckte sig aldrig förut ha mött. Var det ändå icke, när allt kom omkring, tvärtom så att han känt sig hemligen bunden vid henne, därför att han hos henne hade återfunnit det ångestfulla och jagande hos modern? Var det inte en slående likhet mellan Adèle och hans mor, något verkligt vanvettigt också hos Adèle? Sin mor hade han inte kunnat trösta, men när han träffat Adèle första gången, hade han fått torka hennes tårar.

Nu trodde han sig åter skymta sin mors ögon. Han tyckte att de pålade honom en plikt: plikten att söka och finna Adèle. Ingen man lämnar sin kvinna värlös kvar ute i skogen om natten. Men han sökte ju henne, fastän fötterna under denna marsch började kännas tunga som bly.

Han hörde någon komma efter sig. Någon gick med lufsande steg som en björn, pustande, stån-

kande. Tord vände sig om. Det var Josef. Han stannade framför Tord och torkade svetten från sin panna med en rutig näsduk.

Tord tyckte att han såg så komisk ut, att han måste le litet.

— Wahlbom är visst trött, sade han föraktfullt.

— O ja, pustade predikanten med jämmerlig röst. Det är för gruvligt här inne i skogen. Jag stötte också mitt knä mot en stubbe. Man ser ju inte framför sig. Har Holmström inte funnit sin hustru ännu?

— Nej, då skulle jag ha henne här, svarade Tord kort. Vad sade Wahlbom då åt henne egentligen, eftersom hon blev så ond?

Det stockade sig i halsen på Josef. Han kunde inte upprepa sina ord.

— Holmström vet ju, hurdan hon är, suckade han hjälplöst. Innan man vet ordet av, har man sårat henne.

— Ja, sade Tord. Men jag trodde att Wahlbom hade en särskild förmåga att inte såra henne.

Det var en klang i Tords röst, som kom predikanten att rycka till. Han höll upp sin lykta framför sitt ansikte, som ville han fullt belysa det, för att Tord skulle begripa hur oskyldig han var.

I det vita skenet från den höjda lyktan såg det ut, som om han smetat ned hela ansiktet med mjöl. En bagare som ett ögonblick lyfter sitt ansikte från degkaret ser väl ut just så.

Han har bakat in sin Gud själv i degen, tänkte Tord med ett hätskt begär att förlöjliga honom.

Han fortsatte raskt framåt. Predikanten skumpade tätt i hans fotspår. Han stirrade på arrendatorns rygg med rädda ögon.

Ack, ack, ack, så Adèle också kunde ställa till det, tänkte han missbelåten. Alla skulle misstänka honom nu. Det var för bedrövligt.

Han var icke van att vanka omkring på detta sätt i en mörk skog. Oupphörligt snubblade han. En gång var han nära att krossa lyktan mot en sten. När arrendatorn stannade, stannade också Josef på ett par stegs avstånd ifrån honom, som en ödmjuk betjänt. Tord lyfte ibland på granarnas grenar för att se efter, om Adèle kunde gömt sig där. Han ropade också "Adèle!" med hög röst.

Och varje gång han ropade Adèles namn ryckte Josef till och lyktan skakade i hans hand. Hans dåliga samvete värkte inom honom som en böld fylld av var. Dagarna voro för honom icke lugna som förut. Överallt stötte han numera på Adèle. Kom han i den mörka trappan, kunde han plötsligt snudda mot hennes kropp. Hon stod där och väntade på honom. Om aftnarna öppnade han sin dörr med förskräckelse, rädd att han skulle ånyo finna henne på sängen med ansiktet blekt av åtrå. Hon var hänsynslös mot honom i sin kärlek. Det var ett under bara, att arrendatorn inte ännu upptäckt dem. Josef kände just nu en syndig önskan, att de ej skulle finna henne. Och ändå längtade han efter hennes

omättliga, kättjefulla kropp. Ständigt väckte den detta lömska, dova begär på nytt hos honom. Hon besatt en sällsam förmåga att egga honom, så att han till sist icke mer visste vad han gjorde.

Och han fortsatte snubblande och stånkande att kliva efter Tord på den hala fuktiga skogsstigen.

Vid ett tillfälle gick Angela över vägen. Hon stannade ett ögonblick och talade med Tord. Hon såg skrämnd ut och frös litet. Tord ville hon skulle gå hem igen. Men det hade hon ingen lust till.

— Tag då åtminstone min rock, bad Tord och var redan i färd med att kasta den av sig. Men då skakade hon bara leende på huvudet och skyndade ifrån dem.

Medan Angela vandrade där i skogen, strök ett minne förbi hennes syn. Likt en fladdrande flädermus lade det en sekund sina grå vingar över hennes ögonlock. Hade hon inte en gång förut strövat omkring så här i en skog letande efter någon? Då hade det varit en sommarafton. En dunkel afton, då träd och gräs doftade. Himlen hade lyst av ett sken, som en guldskål hade den välvt sig över grantopparna. Det var på hushållsskolan. Det var, när de sökt efter den underliga Bell von Wenden, lärarinnan som hade ett gyllene hår, som påminde om himlen den kvällen. När de funnit henne, hade hon varit medvetlös och hennes läppar hade lett ett besynnerligt leende. Då hade flickorna tagit henne på sina händer och långsamt burit henne ned till hushållsskolan.

En gång hade Bell kysst Angela. Angela kunde aldrig glömma det. Hon hade ryst för den kyssen, mera än om en man hade berört hennes mun. En kvinna kunde älska en annan kvinna, hade Bell sagt. Kanske var det sant, på ett ohyggligt sätt sant. Angela hade sedan tänkt att kärleken var som en fisk, som var instängd i ett stort nät och flämtande sökte sig ut genom alla maskor.

Angela strök över sin mun vid minnet. Ingen man hade ännu kysst henne, sade hon till sig själv. Bara den där Bell, som stungit henne med sina heta läppar.

Angela såg sig omkring. Hon blev rädd för de svarta träden, för ljudet av sina egna fotsteg på skogsstigen. Det var också så svart överallt. Hon trodde att Adèle plötsligt skulle resa sig upp från någon undangömd plats och slå sina armar omkring henne. Då skulle hon kyssa hennes mun, liksom Bell gjort den gången. Också Adèle hade så tunna smala läppar.

Angela skyndade framåt med lyktan i sin hand. Skogen gav henne så besynnerliga tankar. Hon försökte, medan hon gick, att bedja till Gud. Men han flydde undan liksom lyktskenet. Då föreställde hon sig att ljuset från lyktan var ett par änglavingar, som sänkte sig mot marken. Då blev det strax bättre. En liten himmelens ängel trippade framför henne och log belåtet. Vad log den åt? Angela försökte hinna före för att kunna se in i ängelns an-

sikte. Men det var ju omöjligt. Då stod hon stilla och såg hur lyktan formade en ljus gestalt på stigen.

Nu måste Angela le åt sig själv. Hon visste ju att ängeln bara var ett sken. Ingen hade väl någonsin sett en ängel. Men den fanns kanske överallt, där det lyste och glimmade. I stjärnorna, i solen, i en liten ynkelig lykta lik den som Angela nu höll upplyft i handen.

Angela levde dessa dagar i ett slags hänryckning. Predikanten hade sagt att man skulle söka Gud. Och Angela sökte Gud i denna ensamhet på landet. Hennes hjärta brann inom henne. Men ibland tyckte hon att, hur hon än sökte, stötte hon ständigt emot väggar. Jorden var ett hus som hade ett tak över sig, så att man ej kunde se rätt in i himlen. Varför skulle himlen vara dold? Var den då så skön, att ett mänskligt öga inte tålde glansen där inne? En gång skulle hon få träda in genom himmelens port. Och jorden under henne skulle kanske då falla sönder som ett korthus. Hon hisnade vid tanken att det funnes någon så mäktig att han kunde skapa om eller förstöra efter behag alla världar han regerade över. När Gud nu blickade ned på jorden, kunde verkligen hans öga urskilja Angela, som strövade omkring här under träden? Det var så sällsamt. Men hon kände ju att han betraktade henne.

Måste han då inte le åt hennes tvivel ibland? Ty mitt i all hänryckning kunde Angela ännu gripas av tvivel.

Sådana stunder tyckte hon att predikanten var

en helt vanlig klumpig människa, som stod där och skrek fram ord. Det lät nästan som när en ko råmar. Då mindes hon hur hennes väninna Stanny velat plocka sönder Gud i små bitar för henne. Och hon såg också hur Adèle med lystna och hungriga ögon smög sig upp vid predikantens sida. Allt blev så fult, futtigt och smått. Små känslor, låga begär. En värld av djur som stötte huvudena mot varandra så att det ekade ihåligt.

Angela stannade. Nu hörde hon en röst som ropade. Hon sprang genast åt det håll, varifrån ljudet kom. De stodo där allesammans runtomkring Adèle. Hon hade kommit gående rätt ur skogen emot arrendatorn och predikanten. Hon var tydligen på väg hem igen.

— Ha ni letat efter mig? sade hon bara hest, och såg sig omkring, inte ett spår förvirrad. Man brukar inte märka annars att jag är borta.

— Nu ser du i alla fall att vi märkte det, svarade arrendatorn.

Hon knuffade undan honom och gick fram till Josef. Och i det hon lade bägge händerna på hans axlar, sade hon:

— Det är er skuld att jag sprang min väg. Tala nu om vad det var ni sade. Eljes förstå de ju ingenting.

Petra flyttade sig litet oroligt, där hon stod. Hon begrep genast att Josef var i en svår klämma. Han hade sagt något, som han ej kunde upprepa för

Tord, och nu ville Adèle tvinga honom att tala om det.

Josef stirrade häpen på henne, som om han inte hört rätt.

— Vad skulle jag säga? stammade han.

Adèle ryckte på axlarna.

— Ni eländige stackare, så feg ni är! Så här sade ni . . .

Hon såg ut, som om hon tänkte börja på en mening, men plötsligt besinnade hon sig.

— Det var något om Gud, och hon fingrade på hans ömmaste punkt. Jo, nu minns jag. Gud ser oss överallt, sade ni, och nu gråter han.

Josef ryckte till. Hon härmade hans röst på ett elakt sätt, och hon ljög icke. Hur ofta hade han icke talat om Guds förebrående tårar?

— Och det sårade dig så? sade arrendatorn, mot sin vilja medlidsam.

— Ja, Gud grät över mig förstås. Jag är inte god nog. Och då sätter han sig till att lipa.

— Tyst.

Josef höjde med värdighet sina händer.

— Ni får inte tala så där.

Då skrek Adèle:

— Jag talar hur jag vill. Skall jag tiga jämt för att er förrädiska tunga slinker i väg så fort?

Angela såg på henne. Hon fann uppträdet otäckt. Hela tiden lyste Adèles ögon. Men plötsligt brast Adèle i gråt. Hon närmade sig Tord, snyftande med händerna för ansiktet.

— Älskade! Jag har ju bara dig, hörde de henne mumla.

Och hon strök sig upp mot hans axel.

Petra ryckte till vid ordet "Älskade!" Tord såg på Petra och sade:

— Nu gå vi hem. Det är kusligt här ute i skogen i kväll.

Då gav Adèle till ett litet skratt.

— Trodde du mig inte? sade hon hånfullt, och hon började före de andra gå nedåt stigen.

Tord och Petra gingo bredvid varandra.

— Spelade hon hela tiden? viskade Petra.

— Jag vet inte. Det vet hon inte själv. Men det kommer på ett ut.

Och Tords röst lät oändligt trött och likgiltig. Han fattade Petras arm.

— Tro aldrig på vad Adèle säger, sade han lågt. För länge sedan har jag slutat bry mig om hennes påhitt.

Ville han redan nu skydda henne för de ord Adèle en gång kunde slunga ut mot henne?

— En sådan underlig dag, kom det från Petra.

Han stannade. I skenet från lyktan såg hon att han log litet bittert.

— Tycker du? sade han. Har den bara gjort dig ledsen?

Och när han nu kallade henne du igen med den där ömma rösten, blev Petra lättare till mods.

— Nej, glad också, mycket, viskade hon. Träden runtomkring skulle kunna tala om det.

— Å, de äro så tysta, log han.

— Nej, lyssna!

Träden hade börjat susa. En nattvind kom farande. Och det viskade och mumlade inne i skogen. Nu när de kommit närmare Eka, hörde de också sjön slå mot stranden, entonigt sjungande.

De ryckte båda till vid att en port hårt slogs till. Det var Adèle som rusat in i arrendatorbostaden och smällt igen dörren efter sig.

— God natt!

Tord höll Petras hand i sin och försökte urskilja blicken i hennes ögon.

Petra räckte honom tyst sin lykta. Hon stod och såg honom gå bort bärande de båda lyktorna. En svart gestalt som försvann in i porten.

XVIII.

Tre timmars resa på tåget från Ekhult låg en liten stad, vars namn också började på Ek. Någon gång under hösten brukade Petra göra en tur ditin för att förnya sina förråd, kanske köpa ett par kökskärl eller något annat som behövdes. Det var besvärligt därför att man måste ligga över natten på hotellet och ej kunde återvända förrän dagen därpå.

Petra hade på aftonen dagen innan hon skulle fara gjort i ordning sina saker, då hon kom att tänka på att hon borde fråga Adèle, om hon ville ha något, som Petra kunde köpa åt henne.

Petra gick hastigt över gården och in i arrendatorbostaden. I salen med orgeln fann hon Tord, Adèle och predikanten. Då Petra steg in, sutto de runt bordet och drucko kaffe. För en främmande såg det helt rart och idylliskt ut, med predikanten som en kär gäst mellan det vänliga värdfolket. Men Petra märkte på Tords min att han var nedstämd. Han reste sig hastigt vid hennes inträde. Hans leende flög välkomnande emot henne.

— Ja, nu ler du, sade Adèle. Men med oss sitter du här så trumpen och tvär.

Petra började tala, avbrytande Adèles anmärkningar. Hon pinades av dem.

— Jag skall fara till staden i morgon, sade hon. Jag undrade . . . om det var något jag kunde hjälpa Adèle med.

— Ingenting, som inte min man kan göra, avspisade Adèle vasst. Tord far ju in till staden i morgon han också. Visste du kanske inte det?

Ett ögonblick bleknade Petra. Tord och hon hade icke planerat denna resa. Hon visste inte alls att Tord hade tänkt fara. Om nu Adèle började miss-tänka dem båda . . .

Adèle såg på Petra, ironiskt leende.

— Jag tror för min lilla del att Tord är kär i dig, Petra, sade hon plötsligt.

Petra betraktade ängsligt Adèle. Nej, hon menade inte allvar. Det var ett skämt hon framkastade, utan att förstå att det kunde gömma en sanning.

Arrendatorn kom till undsättning.

— Visst är jag förälskad i fröken von Pahlen, sade han leende.

Han stödde sina vitnande knogar mot bordskanten och såg rätt på Petra.

— Det var det oförskämdaste jag hört, skrek Adèle vilt uppsluppet. Där hör du ju själv. Han erkänner det till och med öppet.

— Ack, låt mig nu vara, värjde sig Petra med gråten i halsen. Då är det alltså inte något ärende . . .

Adèle tog en vetebulle från bordet, klöv den försiktigt och bredde smör på båda hälfterna. Den ena hälften började hon själv mumsa på, den andra räckte hon till predikanten, som med en generad

sidoblick på Petra tog emot den. Adèle bragte också honom att rodna. Det kom Petras känsla av blygsel att försvinna.

— God natt då, sade hon hastigt.

När hon gick tillbaka över gården, tänkte hon på Adèle och Josef. Där hade de suttit och ätit på var sin bullhalva, båda med ett uttryck i sina ansikten, som Petra tyckte med ens blottade deras brottslighet.

Men hon ville inte tänka på dem mera. Tord och hon skulle resa på tåget tillsammans! Morgondagen låg framför henne som en blank silverslant som någon, kanske Adèle med särskild beräkning, stuckit i handen på henne.

Dagen därpå var Petra vid Ekhults station i god tid. Hon bar en liten kappsäck i handen. Hon var klädd helt i blått, och kring hatten som skuggade hennes ögon satt ett blått flor knutet. Hon gick ett par slag fram och tillbaka framför stationshuset. Solen sken i dag. Bergen borta vid horisonten, som man på så länge ej kunnat se för dimma och moln, framträdde nu klart i trånande bågiga linjer. Petra lät blicken dröja vid dem. Hon längtade att vara där borta. Långt på andra sidan bergen, vid havet . . . Hon skulle lyssna till vad vågorna sade henne. De skulle berätta om hennes liv. Om hennes barndom och hennes framtid. Om hennes mor och hennes kärlek till männen. De skulle droppa visa ord i hennes öron.

Stationsinspektoren kom nu ut, och då han fick syn på Petra, förde han handen till mössan.

— Vackert väder i dag, sade han med en beundrande blick på Petra.

— Ja, så vackert, svarade Petra med klar, glad röst.

Skulle inte Tord komma? Kanske Adèle i sista stunden ställt till med någon scen för att hindra honom att resa på samma tåg som Petra. Det måste vara som att leva vid brädden av en vulkan att alltid ha Adèle i närheten.

Men där kom han ju.

Det första han sade, då han skakade hand med henne var:

— Vackert väder i dag.

Samma ord som låtit så alldagliga i stationsinspektorens mun fingo, när Tord sade dem med låg röst, Petras hjärta att klappa.

— Ja, så vackert, svarade hon också nu.

Men hon sade det på ett annat sätt än nyss. Hon menade något med dem. Det var deras dag, hennes och Tords. Den måste ju vara vacker.

Nu kom tåget brusande. Ur kupéfönstren tittade främmande ansikten ut. Människorna därinnanför skönjde bara en liten station, påminnande om andra i de smäländska bygderna, och en fin dam och en lantligt utseende man och en stationsinspektör på perrongen framför stationshuset. De anade icke sambandet mellan mannen och damen, som reste in till staden. Deras egna hjärtan voro kanske fyllda av liknande upplevelser som Petras och Tords, där de sutto i kupéerna trött blickande framför sig.

Tord och Petra fingo var sin fönsterplats mitt emot varandra. Petra såg stationen och det lilla samhället glida bort. Det sista hon varnade var stationsinspektorens mössa med rött band, som tronade ovanpå alltsammans som en attrapp på en krokan. Men så tänkte hon att det omöjligt kunde vara hans uniformsmössa hon sett så högt i luften, utan att det måste ha varit tornet på något litet högfärdigt hus, som velat stiga närmare skyarna än alla de andra husen. Och hon log åt sina egna sinnens förvirring.

Tord hade placerat hennes väska uppe på hyllan. Tredje klass, som de reste i, var fylld med folk. De voro rädda för att tala, rädda för att de andra kunde lyssna på dem.

— Där borta ligger Eka, mumlade Petra och pekade.

De kunde inte urskilja byggnaderna. Men de sågo båda dit bort och tänkte på samma sak: att nu foro de ifrån Eka. I morgon skulle de vända tillbaka, men morgondagen var så långt avlägsen.

— Har du det bra? frågade Tord.

Hon ryckte till litet, då han sade du till henne. Men så lugnade hon sig. Här funnos ju bara främmande människor.

Åratal efteråt skulle Petra minnas denna korta resa på tåget tillsammans med Tord. Lukten av folket i kupéerna, hjulens rullande under dem, röken som blåste förbi kupéfönstren och drog en grå hinna över den blå himlen. Bonden vid hennes sida, en senig brun gestalt, som tog fram smörgåsar ur ett

paket och tuggade dem med sega oförtrutna käkrörelser, kvinnan mittemot henne, som satt som förstenad med sorgsna ögon och insjunkna kinder och med händerna, som voro stämplade av hennes armod, i knäet. Och så, tindrande genom alltsammans, Tords lysande blick oavvänt fästad på hennes ansikte. Ja, hon skulle minnas denna resa som en kort färd mellan två stationer i livet, en episod som aldrig skulle kunna drunkna och sjunka undan. Tord böjde sig fram, snuddande vid hennes knän.

— Nu resa vi ut i världen, viskade han leende.

— Ja, sade Petra. Långt bort!

De hade icke haft tillfälle att träffas ensamma alltsedan den där dagen i skogen. Petra kände, hur Tord betraktade hennes mun, som han kysst så ömt. Nu lågo flera timmar framför dem, då de skulle få vara med varandra. En dag ur evigheten som skänkts dem av en god ande — eller kanske av en ond.

— Så underligt, att du också skulle resa i dag, utbröt Petra.

— Ja, det var en lycklig slump.

Det var banala ord, men hon tyckte att både "lycklig" och "slump" skeno av betydelse och högtid.

De behövde inte tala så mycket. De lutade sig ibland litet framåt och sågo ut på landskapet som strömmade förbi. Deras händer, deras knän snuddade vid varandra. Då darrade de till, fyllda av en ljuv berusning som förvirrade dem. Landskapet utanför fönstret, skogarna, de ändlösa myrarna, de

röda stugorna som ängsligt flockade sig samman, stationerna som lokomotivet pustande och skrikande stannade vid, insjöarna, där en eka gungade på vattnet, några foror med skakande magra hästryggar framför, en pojke som viftande satt uppflugnen på en gärdesgård. Allt speglade sig i deras ögon, flöt samman med morgonens dröm om en sällsam lycka för dem ensamma.

När de närmade sig den lilla staden, reste de sig och betraktade strålande varandra. Arrendatorn lyfte ned Petras kappsäck och tog sin egen. De skulle tillsammans gå till hotellet och beställa rum och lämna kappsäckarna där.

Han höll henne i handen då hon hoppade ned på perrongen, och de gävo sig in i en lång rad avstigna tågpassagerare, som klampade på framför och bakom dem, tryckande sig i trängseln mot deras kläder.

XIX.

Petra hade redan varit en mängd ärenden och stod nu och väntade på Tord i ett hörn av stora torget. Man kunde väl se vilka som kommo, ty det fanns icke mycket människor ute på de breda gatorna. En åldrig dam i stor gredelin hatt promenerade förbi med sin hund, ett litet gult missfoster till bulldogg. Han stannade stretande i kopplet vid lyktstolparna och lyfte grimaserande ett gammalt vresigt pedantansikte mot sin härskarinna. I rådhusets fönster syntes en allvarlig äldre herre med pincené lutad över ett papper. En ung flicka med en korg på armen kom brådskande med smällande klackar över kullerstenarna och öppnade dörren till en kryddbod.

Hängande på sina kryckor, haltade plötsligt en svartklädd dvärg till krympling fram på trottoaren, styrande kosan rätt på Petra. Varje gång han satte ned kryckorna i gatan klirrade det till på ett ihåligt sätt, som om en grav ruvat under trottoaren. Petra stirrade förskräckt på hans stora klotrunda huvud, som bar en flottglänsande grön hatt och som nedtill avslutades av en vanskapt uppsvälld strumahals. Armarna dinglade tunna och magra ned över kryckstavarna, och han såg ond ut som en som kan tugga

fradga i ett anfall av epileptisk ilska. Tord kom gående bakom honom, men Petra var så upptagen av krymplingen att hon inte såg honom, förrän han stod alldeles inpå henne.

— O, är det du? utropade Petra. Se på den vanföre där.

Tord betraktade också krymplingen.

— Jag skall ge honom en slant, sade han hastigt.

Tord sprang efter honom och stack till honom ett mynt. Men krymplingen ville inte taga emot det. Han skakade bara på huvudet och fortsatte att som en lytt korp hoppa framåt.

— Han ville inte ha min slant, sade Tord, när han kom tillbaka till Petra.

— Så besynnerlig han var! Han såg så ond ut.

— Kom, så gå vi.

De gingo framåt en lång gata. Husen, små och envånings, tycktes sända hätska blickar efter dem genom fönstrens skvallerspeglar. Petra kände dessa blickar. Hon tyckte det var Adèle som iakttog dem. Och hon påskyndade sina steg.

— Hur kan en sådan leva? sade hon, talande om krymplingen.

— Jag vet inte, sade Tord. Som alla andra.

Och Petra tyckte han lät så hjärtlöst likgiltig för den stackars gnomen.

De gingo in på ett konditori som skyltade med en stor blank kringla. Där var tomt på folk. Fröken bakom disken, grann som en figur av karamell och med runda ögon som hade något av bränt sockers

ljusbruna smältande färgton, visade dem in i ett litet rum med en förgylld spegel och röda schaggstolar. Där var en kvav ljum luft, som om den förlidna sommaren smugit sig in mellan väggarna och somnat där som en avdomnad fluga.

Petra satte sig i soffan och såg sig leende omkring. Rummet erinrade henne om hennes barndomsstad. I hennes barndomsstad hade det även funnits ett konditori som detta, där skolflickorna slukade bakelser.

De sutto så, att de voro dolda från disken. För första gången på dagen voro de för sig själva.

Tord tryckte Petra intill sig.

— Jag har längtat, sade han blott, litet tafatt.

Petra tog långsamt av sig hatten. I spegeln mitt emot såg hon dem båda. En bild av en enkel man och en kvinna, vid närmare påseende ganska enkel hon också, som bägge voro alltför heta om kinderna. Hon granskade Tord och sig själv, liksom en utomstående människa gör. Hon föreställde sig rentav att hon skulle stiga in i rummet och finna detta par i soffan. Då skulle hon säkert smyga sin väg igen, rädd att störa ett trohjärtat älskande par, ty så sågo de ju ut.

Men om Tord också kastade en blick i spegeln, varnade han ändå bara Petra där. Med förtjusning märkte han, hur hon rodnade. Han snuddade med sin mun vid hennes hår, och hon ryckte strax till, som om hon fruktat att någon spionerade på dem.

— Älskar du mig ännu? viskade han.

Hon lade sin hand på hans. De sutto tysta. Fröken Karamell kom inbalanserande med en bricka. Kopparna sjöngo mot varandra, då hon satte brickan på marmorbordet.

— Var så goda, sade hon med en tunn röst, som klingade sprött gammal och underligt överklig.

Så försvann hon igen. Men Tord tog Petra i sina armar och kysste henne. Petra mötte hans mun med halvöppna läppar. Hon kände hans händer omkring sig.

Nu kommer det snart liv i spegelbilden, tänkte hon, halvt drömmande.

Och när hon kastade en skygg blick åt spegeln, vridande sig lätt i Tords famn, tyckte hon att glaset krusade sig som en glittrande vattenyta.

— Älskar du mig verkligen? frågade hon också och hörde själv hur enfaldigt det lät.

Men hon ville höra det igen.

Han mumlade tätt in mot henne:

— Älskade!

Då ansåg hon sig böra vara nöjd. Hon strök över hans nacke med lätta händer. Kaffet kallnade i deras koppar. De glömde det. Slutligen tog Petra en bulle från kakfatet, bröt den mitt itu och räckte Tord den ena halvan. Men när hon i glaset såg, hur de sutto där och tuggade på var sin bullhalva, mindes hon Adèle och predikanten. På samma sätt hade de mumsat på var sin hälft. Då inbillade hon sig att hon omedvetet hade brutit brödet i syfte att hon och Tord fullkomligt skulle härma Adèle och kol-

portören. Ty det var väl ett nödvändigt sakrament och en symbol för kärleken, detta ideliga delande, detta behov att sluka lika mycket, detta att den ena ej skulle giva och taga mer än den andra?

Jag vill bara ge, tänkte Petra då hänfört, och ångrade att hon redan ätit upp sin del.

De voro åter tysta. Med en viss ångest märkte hon då, att de tycktes ha så litet att tala om. Kanske Tord verkligen var blyg för henne. Förut hade han dock berättat för henne om sin barndom och därtill knutit allehanda reflexioner, som visade att han hade tänkt åtskilligt och läst också. Eller var det bara så, att deras förflutna flöt undan för det närvarande, som så helt upptog dem?

Petra hörde någon tala ute i butiken. Hon lutade sig fram och fick syn på den fasansfulle dvärgkrymplingen, som kommit in. Han stod framför disken, och hans huvud nådde nätt och jämnt upp till den. Hon hörde honom med pipig röst begära skadade kakor. Hon kunde inte urskilja upppasserskan, men hon såg att den lille vanskapte fick en stor flottig påse i sin hand. Hans ansikte förvreds till något som liknade ett sardoniskt leende. De tjocka och läderartade läpparna skildes åt och blottade en gul bet till tand. Han såg då ut som en grinande hund. Så linkade han bort, och dörren skrällde efter honom.

— Vad var det? frågade Tord.

Petra ryste.

— Det var den där krymplingen igen, viskade hon.

Hans skugga skymtade, förstorad och svälld mot fönstret. Hon tyckte, att han kikade in på dem med stygga ögon.

— Bry dig inte om honom, sade Tord tryggt. Världen är fylld av otäckheter, av förkrympta vanskaplingar och rinnande ögon och elaka och oknytt. De komma inte oss vid ändå. Vi älska ju varandra. Kärleken bygger en skyddande mur omkring människor. Innanför den skola de hålla sig och inte titta över muren.

— Kärleken gör oss visst själviska, sade Petra tveksamt.

Hon tyckte inte om att han talade så där.

— Ack du, suckade Tord. Ha vi inte rätt till det kanske? Till att vara själviska en enda gång i livet. Det är inte så ofta det bjuds oss. Kanske blir det bara i dag. Tänkte vi på andra, kunde vi inte sitta här nu. Jag skulle naturligtvis tåligt låta Adèle spruta etter över mig, eller tyst åse hennes ömma blickar på predikanten. Men i dag flyr jag i stället. Och jag tror inte att det är feighet.

— Du har det svårt, sade Petra.

Hon undrade ett ögonblick, om det var för att han hade det så olidligt hemma, som han förälskat sig i henne. Men hon sköt det åter undan. Kunde hon då aldrig glädja sig helt utan bitankar? Förnuftet slog oupphörligt ned i henne, dämpande hennes glädje.

— Skall du stanna på Eka länge? frågade Tord plötsligt.

Petra flyttade sig litet ifrån honom och såg in i hans ögon. De sutto så en lång stund. Slutligen sade Petra:

— Jag far nog till Stockholm på nyåret.

Alltså var det bara till dess de skulle få vara tillsammans. Eka skulle stå tomt igen, med neddragna rullgardiner som slutna ögon.

— Tror du verkligen det? sade arrendatorn. Jag låter dig inte fara kanske.

Men när han sade det, kände han sin maktlöshet. Hon hörde till en annan värld än han. Åter kände han det tungt. Hon kunde fara och komma som hon behagade. Hans plats var på Eka. Där skulle han stanna år ut och år in.

— Blev du ledsen?

Petra stödde armbågarna mot bordet och såg framför sig. Nej, hon kunde inte dröja på Eka i evighet. Hon måste tänka på Angela också. En så ung flicka! Inte kunde hon alltid gå på landet.

— Då måste vi begagna denna höst väl, sade Tord hastigt. Den tar snart slut. Petra, det lider mot jul...

— Ja, ja.

Petra smög sig åter intill honom. Tänkte hon på Thomas Meller? Innerst i hennes hjärta viskade något, att han skulle komma tillbaka på nyåret. Hon kände sig trolös. Mot vem? Det visste hon ju inte. Kanske mot sig själv och sina egna minnen.

Tord kysste henne. Hon darrade litet.

— Du gråter, viskade Tord.

Hon lyfte sitt ansikte mot honom, och hennes ögon stodo fulla med tårar.

— Hösten är en besynnerlig tid, sade hon. Sommaren vissnar. Bladen blåsa av träden, och fåglarna flyga missnöjda till länder, där det är varmt. Bara vi bli kvar. Förr har jag alltid tyckt att det var så ödsligt om hösten på Eka. Men de här dagarna har det bland dimmorna och skuggorna blänkt som av en sol. Det var nästan som vår. Hela luften var som en blå stor blomma, i vars kalk jag kunde krypa in. Tycker du jag är sentimental? Jag är inte så ung längre heller. Fastän du kommer mig att känna mig ung. Nej, jag är inte ung. En gång när jag var aderton år, var det en man som älskade mig. Han for långt bort till ett annat land. Han blev bara borta.

— Då har du kysst andra före mig, sade Tord, med ens på sin vakt.

— Ja två, sade Petra uppriktigt.

Han undrade, om han vågade fråga henne om det varit mer än kyssar. Det plågade honom att tänka sig att någon ägt henne. Nej, då skulle hon vara på ett annat sätt. Hon föreföll så oberörd, ja oskuldsfull.

Men ändå. Han visste så litet om henne. Han sade:

— Och de andra... de fingo inte mer än kyssar — ingenting mer?

Först förstod hon inte meningen med hans fråga. Men så fattade hon hastigt.

— Nej, sade hon, Var inte det nog — och för mycket?

— Ack, förlåt mig, mumlade han och tog hennes hand och kysste den.

Men Petras kinder hettade. Varför frågade han? Det var som om han tagit ett skört glas i sina händer och plötsligt kastat det i golvet. Var nu detta så viktigt för honom? Tänkte han själv...

Hon reste sig och knäppte igen sin kapp.

— Vi gå väl nu, sade hon.

Och de betalade och gingo ut. Solen hade dolts i moln. Åter gingo de framåt gatan. Den tog slut, och där lågo några fattiga grå kåkar bland bergknallar. Barn lekte med en barkbåt vid en smutsig rännil, som kom silande liksom direkt ur berget. Från ett öppet fönster hördes rösterna av en man och en kvinna som grälade.

— Jag har ännu en person jag måste träffa, sade Tord och tittade på klockan. Kom, så gå vi tillbaka.

Framför en guldsmedsbutik stannade Tord. Där lågo blixtrande ringar i etuin. Han önskade att han fått ge Petra en sådan ring. Den skulle sedan alltid påminna henne om honom. Men han fick ju inte... Ändå öppnade han dörren och steg in. Petra följde honom litet förvånad. På glasdisken lågo några småsaker att ha på klockkedjan. Där fanns en liten vit elefant av elfenben. Den köpte nu Tord åt Petra.

— Den bringar lycka, säger man, sade ägaren till boden och såg smilande från Petra till Tord.

— Sätt den då strax på klockkedjan, ivrade Tord.

Och Petra måste åter knäppa upp sin blå kappa och fästa den lilla tingesten, som bringade lycka, på klockkedjan.

— Så rart av dig, sade Petra glad, när de kommo ut igen.

— Nu kommer lyckan. Det skola vi snart få se, svarade Tord leende.

De skildes åt utanför butiken.

XX.

Tord hade följt med Petra in på hennes hotellrum, sedan de ätit en sen middag tillsammans nere i matsalen.

— Jag vill se att du fått det bra, hade han sagt som ursäkt för att han gick med henne in.

Det var ett litet enkelt rum med lavoar och stoppade möbler och en järnsäng med blanka sängstolpar och runda kulor av mässing. En blommig matta strödde sin giftiga färgprakt över golvet.

Tord och Petra stodo mitt i rummet och sågo på varandra. I det skarpa elektriska ljuset från taklampan fingo deras kinder en sällsam blekhet, ja de voro vita i ansiktet som om de varit rädda.

— Ja, nu ser du mitt rum, sade Petra och försökte skratta.

Hon skämdes på något sätt för den bäddade sängen och dess kuddar, som voro svällande och inbjudande.

— Får jag stanna en stund? frågade Tord.

Och utan att vänta på svar drog han nu Petra med sig till soffan, som var lagom för två. I denna ovana omgivning kände Petra sig främmande. Hon tyckte också att Tord var henne främmande i sin

mörka kostym och stjärkrage med halsduk. Hans arbetskläder och stövlar passade honom bättre. Hon slätade på sin klänning, där hon satt. Tord tyckte att hon med denna handrörelse över knäna ville dölja sig för honom. Och han flyttade sig närmare henne. Också på honom invercade detta rum med sin stora säng. För första gången hade han Petra alldeles för sig själv. Rummet liksom lockade honom till frestande och djärva tankar. Han ville se Petra lägga sig till vila där i sängen i tunn nattdräkt med spetsar. Hennes huvud skulle se ut som en fin blomma mot kudden. Och den där svaga parfymen i hennes kläder skulle sprida sig i rummet som ett lätt moln. Han skulle släcka denna förskräckliga lampa i taket, som så vardagligt sken på allt, och mörkret skulle hölja dem i mjuk svart sammet.

Han kunde omöjligt giva uttryck åt dessa tankar, och därför kysste han henne. Det var en annan kyss än den på konditoriet på förmiddagen, då de när som helst kunde vänta att fröken Karamell skulle stiga in till dem. Det var en hård, orimlig kyss med läppar som ville bitas och göra illa. Efteråt betraktade de varandra med blanka ögon. Tord fingrade på Petras blus. Han ville ha upp en knapp. Den var av ljus pärlemo. Den kändes kall som is mot hans heta fumliga hand.

— Så hjälp mig då, mumlade han blek.

— Ack, du får inte.

Hon stred om denna knapp, som om det gällt en viktig sak. Slutligen slets den ur och föll med ett

klingande ljud till golvet. Det lät som om en silverslant fallit. Den där lyckliga dagen Petra först i går fått som en silverslant i sin hand . . .

Genom öppningen i blusen skymtade hennes hud fram, ett vitt bröst som gungade, när hon flämtande drog efter andan.

Då knäppte Tord dristigt upp en knapp till. Han såg inte Petras ögon, som blivit svarta. Han ville in till dessa bröst med deras lena fina frökenhud.

Han lade sin kind och sin hand emot dem och slöt ögonen. Petra satt stilla. Hon betraktade förvirrad det främmande hotellrummet. Andra människor hade varit där ännu föregående kväll. Vad hade de gjort här? Kanske ett älskande par, som vilat i varandras armar. Blodet dunkade i hennes öron, det var ett skimmer för hennes ögon. Hon lade sakta sin hand på det ljusa huvudet. Det var som att sluta ett barn i sin famn. Så måste det kännas första gången det lilla nyfödda barnet sökte sig in mot ens barm. En ljum underlig värme, hår som kittlade. Och så denna lätta tyngd av en annan kropp mot ens egen.

Tord viskade:

— Petra!

Och med ens förjagade han barnet ur hennes tankar. Hon blygdes för sin öppna blus, som han skrynklade ned. Hon ville resa sig, men han pressade henne bara längre in mot soffan. Hans händer smekte över hennes knän och den åtstramade kjolen.

Från hans händer kommo strömmar av värme över till henne. Och hon kände en svidande åtrå, som hon aldrig fått stilla, en längtan att giva sig hän åt mannen, som ville äga henne. Hon glömde sin öppna, skrynkliga blus, och hon glömde sin blygsel nyss. Var det kärleken: att glömma kläder och skam, allt oväsentligt, och naken och skälvande trycka sig in i en öppen famn?

— Petra, sade Tord igen, och hon kände inte igen hans röst.

Den var hes, viskande, med en underton av en stor glädje.

Ett ögonblick trodde de båda att det nu skulle ske. Sängen väntade dem med sina kuddar. De voro ensamma, lämnade åt varandra på ett hotellrum i natten.

Men när Tord reste sig för att bära Petra till sängen, steg också hon hastigt upp. De stodo där vacklande mot soffan. Lampan lyste Petra i ansiktet. Hon skuggade med handen för ögonen, som när man, bländad av solen, söker se något långt borta. Och då kom hon att tänka på bergen hon sett på morgonen. Hur hon längtat till havet bakom dem, långt bort. Och även nu greps hon av samma längtan tillbaka och samma längtan framåt.

Ingenstädes hade hon ro, inte ens i en älskad mans famn. Och hon förstod med ens att hon inte kunde tillhöra honom. Skulle hon då icke bli en annan med märket av hans kropp för alltid inbränt i sin? Hon kunde det inte. Med en liten avbedjande

rörelse gjorde hon sig fri från honom och gick ett par steg över golvet.

Han blev stående där vid soffan, omtumlad och yr i huvudet. Han kunde inte fatta att hon gick. Han såg på sina händer, som nyss hållit henne så fast. Voro de icke starka nog? Han var ju känd för sin styrka. Dessa händer hade lyftat lass av hö som ingen annan förmått flytta på ens, de hade styrt hästarna över åkrarna och med ett kraftgrepp vänt plogen i leran på åkern om vårarna: ett tungt och svårt göra. Nu ville de icke längre hjälpa honom. En liten fin kvinna som Petra kunde de icke bära.

De föllo slappa efter hans sidor. Med ett stönande sjönk han ned i soffan och stödde armbågarna mot bordet. Han stirrade på henne, där hon stod mitt på golvet. Petra von Pahlen, som sagt att hon älskade honom! Hennes blus var skrynklig och ännu halvöppen, så att hennes båda bröst skymtade fram. Hon var sig icke lik. Håret hade lossnat och föll i en slinga ned över ena axeln. Den glänste guldfärgad, fastän hennes hår eljes brukade ha en kastanjebrun ton.

Och han föreställde sig att denna slinga av guld som väl bara var en reflex av ljuset, något helt och hållet överkligt, var en kedja som höll henne fästad vid någon annan, vid några andra, vilka hon tillhörde mera och på ett innerligare sätt än hon tillhörde honom.

Hon skulle aldrig bli hans. Han hade drömt därom under vakna nätter och längtande dagar. Det hade

hållit honom uppe en lång tid. Det att äga Petra skulle ha försonat honom med minnet av hans mor och med livet med Adèle. Där stod hon nu så nära honom och ändå så långt borta med sin öppnade blus, som bar vittne om att deras kärlekskamp hade avblåsts lika fort som den börjat.

Men Petra gick till fönstret. Hon ställde sig att stirra ut i mörkret. Kanske hon vände honom ryggen för att få ordna sin blus.

Då fick hon syn på något, som för ett ögonblick fick henne att glömma rummet bakom henne. På andra sidan den smala hotellgården bildade en fönsterruta en skarpt lysande gul kvadrat. Det var som en tavla, målad mot en svart vägg. Och tavlan hade liv. Den hade figurer som i ett mystiskt drömspel. För tredje gången den dagen såg Petra krymplingen med det klotrunda huvudet och den styggt grinande minen. Ansiktet tycktes så nära henne. Det tycktes henne vara större och förfärligare än ute på gatan. Han hade inte längre hatten på sig. Men han stödde sig mot kryckorna, och Petra inbillade sig att hon hörde, hur de slog i golvet. Han såg upp till en lång mager kvinna, som lutade sig över honom. Hon hade en skarp profil och ett kolsvart hår, som vilt föll omkring henne. Han lyfte ena kryckan och hötte åt henne, grimaserande och tugande med de torra läderläpparna. Och den magra kvinnan talade. Vad sade de väl till varandra? Det var ett häftigt ordbyte, kanske grälade de. Men plötsligt såg Petra krymplingen kasta kryckorna och

klänga sig fast vid kvinnan. Det var kramp i hans rörelser. Också kvinnan snodde sina armar om honom. Han trevade mot hennes blus med förvridna händer och kloliknande fingrar. Han försökte slita upp den. Och båda tumlade i ett vidrigt famntag bakåt in mot rummet och uppslukades. Så slocknade kvadraten på väggen.

Petra rullade med skälvande händer ned gardinen för sitt fönster. Kärlek, krymplingars, grinande djurs och förvridna människors kärlek. Alla sökte de en ångande famn att drunkna i, hetsade av samma brutala begär efter lycka.

Och Petra tyckte att hennes och Tords kärlek blev ful. Den måste döljas i ett hotellrum som detta, hade icke hem någonstades. Och Tord satt där ännu i soffan och väntade på henne.

Nu steg han upp och kom fram till henne.

— Jag går väl då, sade han trött och sorgset.

Och Petra kände medlidande med honom, med sig själv och hela världen.

— Ett ögonblick bara trodde jag att vi två skulle sova tillsammans denna natt, fortsatte han enkelt. Vi skulle somnat in i varandras armar och ännu i sömnen hört varandras andetag. Jag skulle vaknat och funnit dig hos mig. Och det hade inte varit en dröm, som så många gånger förr. En natt att minnas sedan... Men jag förstår att du inte kan det. Det är något som håller dig tillbaka. Du kan väl inte glömma dig själv och dina minnen, som man måste. Därför går jag.

Petra såg på honom tankfullt. Det lät så enkelt och så självklart det han sade. Och ändå förmådde hon det inte. En sekund skymtade hon kanske i hans ord en uppenbarelse av den goda kärlekens väsen: det att somna och vakna trygga vid varandras sida.

Han gick. Men Petra låg sedan länge vaken. Hans sista ord sjöngo för hennes öron. Att sova tillsammans! Alla dessa år hade hon somnat och vaknat ensam. Ibland hade hon brett ut sina armar i mörkret och längtat efter att ha någon att sluta i sitt sköte.

Och nu hade hon vänt sig bort från en älskad man, som äntligen bett att få somna in i hennes famn. Väntade hon då alltjämt på någon annan? På Thomas Meller? Var det minnet av honom som hindrat henne? Var det minnet av hennes mor och hennes barndom? Hennes huvudkudde blev våt av hennes tårar.

Ett par gånger smög hon sig på nakna fötter till dörren och blev stående där, frysande med fingrarna på dörrlåset. Hon skulle öppna dörren och gå in till Tord. Men modet svek henne varje gång. Ack, var hon då ingen riktig kvinna? Hon skulle ju ha tillhört honom. Hon kände ännu hans huvud mot sitt bröst. Det hettade där, som om det alltjämt vilade mot hennes hud. Han hade slitit lös en knapp ur hennes blus. Hon bet flämtande i sin hand, längtande efter att känna kroppslig smärta. Hon stod där i mörkret och bet i sin hand.

— Kom tillbaka, viskade hon.

Men han kom inte. Nattens tystnad vilade omkring henne. Ute på Eka var natten aldrig så tyst som i detta främmande hotell. Vågorna slogo mot stranden, blåsten böjde trädens kronor, ett djur skrek högt i skogen.

Aldrig hade Petra känt sig så ensam som nu. Hon hade nekat att giva sin kropp åt en annan, och hennes kropp led av det. Hon skulle bli en gammal ofruktbar kvinna, utan att någon man rört henne. Hon föreställde sig att om Tord kommit nu, just i denna stund, skulle hon tryckt sig in mot honom och låtit honom bära henne till sängen där borta. Och sedan...?

Hon upphörde att bita sig i handen och log ett litet hjälplöst leende, där hon stod lutad mot dörren i sin nattdräkt.

Vad skulle sedan ha skett med henne? Hon visste det ju endast dunkelt. Under flicktiden hade kamraterna viskat om det i förtäckta ordalag. Hon hade också läst det i böcker. Att "giva sig helt", att någon "tog" en, "ägde" en, vad var det nu egentligen? Hon försökte föreställa sig hur det var, men kunde det inte. Hon trodde bara att det var något, som gjorde mycket ont. Kanske skulle det pressa ur henne ett skrik.

Där stod hon och försökte i detalj föreställa sig en akt, som hon ej hade haft någon erfarenhet av. Och hon började gråta, emedan det innerst inne var något som viskade till henne, att hon nekat vara med om den, därför att hon anade en kroppslig

smärta. Med beskt självförakt sade hon till sig att allt hennes motstånd och alla hennes fina skrupler kanske i grunden mest varit fysisk feighet. Och hon bet sig igen i handen för att pröva hur modig hon var.

Så smög hon sig åter tillbaka i sängen. Lakanen av bomull, som hon inte var van vid, voro svala och glatta. Hon vände på sin våta huvudkudde. Hon kröp ihop, så att hon blev så liten. Fantasier och anklagelser virvlade inom henne. Hon kände sig usel.

Och hon somnade äntligen, ännu i sömnen dragande djupa snyftningar och oupphörligt vändande och vridande sig i en omedveten ansträngning att söka fylla den breda sängen med sig själv.

XXI.

En morgon, när Petra och Angela vaknade, hade den första snön kommit. Man var nu i slutet av november, och i parken och på vägarna hade det frusit.

Snön bredde sig florstunn och vit över marken. Men här och där stack den svarta jordytan fram och bildade fuktiga fläckar, som under dagens lopp alltmer förstorades likt väldiga svampar som sögo till sig snön, till dess den alldeles försvunnit.

Från arrendatorbostaden hördes orgelmusik. Hela huset tycktes darra av det dova ljudet. Josef Wahlbom hade varit på resa en tid till andra trakter, där han predikat och sjungit. När Petra och Tord morgonen efter den där natten i staden kommit tillbaka till Eka, hade de funnit Adèle ensam. Hennes ögon hade glänst och hon hade haft en rodnad på kinderna. Hon hade sett ut som en brud.

De andra kunde ju inte veta att arrendatorns frånvaro från huset berett hans hustru en natt, som ännu i veckor efteråt dansade som en stor lysande stjärna inom henne. Hon sade sig själv att hon nu hade blivit frälst och var en helt ny kvinna. Kärleken hade sent omsider fullkomligt tillfredsställt henne. Det var ett under. Hennes kropp kändes änt-

ligen lätt och fri under kläderna. Hon skulle kunnat balansera med den över avgrunder.

Och hennes förändrade sinnesstämning förde för en tid ett lugn med sig, som sänkte sig över hela huset. Hon hade bett Tord köpa hem krukväxter från staden. Dem radade hon nu upp i sina fönster, pysslade om dem, vattnade dem och pratade med dem i jollrande tonfall, som Tord aldrig förut hade hört hos henne. Hon lagade också god mat åt honom, dukade bordet med särskild omsorg och ville att han skulle trivas.

Men Tord var icke mycket tacksam. Han undvek henne. Dragande ut på allt han hade för händer och finnande på än det ena, än det andra, som borde göras, helst så långt borta som möjligt från gården, blev han borta till sent på kvällarna. Petra skymtade honom sällan. Han hade arbetat sig in i ett slags verksamhetsraseri för att kunna hålla sina tankar och känslor i styr. När Petra från sitt fönster såg honom gå över gården i tunga stövlar och med mössan neddragen över ögonen, tyckte hon att det var en mörk och bister främmande man, icke den veke, blonde Tord på hotellet, som tryckt ned henne i den lilla soffan, men icke förmått utan lov bära henne till sängen.

Ej heller Petra hade någon ro. Ofta promenerade hon över till Ekered. Där träffade hon nu alltid Dora Macson. Hon blev helt intagen av den där lilla pladdrande dockan, som likväl föreföll varken märkvärdig eller intressant. För Betty var Dora en ut-

märkt hjälp i hennes bekymmer. Hon lyste som en för sinnena tilltalande, men konstgjord blomma, tyckte Petra, när hon såg Dora sitta vid bordet mitt emot Gotthard och mellan Betty och Hans — så enkla och anspråkslösa dessa båda, och Gotthard så barnslig!

Den där dagen snön hade kommit gick Petra också till Ekered. En lång bit av vägen förföljdes hon av orgelmusiken. Hon tänkte på hur Adèle nu troligen satt vid Josefs fötter och lyssnade. Adèle, hon hade säkert inga samvetsqual, hon! Hon tog bara till sig det som fanns inom räckhåll.

Petra blev våt av snön. Det var tungt att gå. I luften virvlade ännu lätta snökorn. Det såg besynnerligt ut. Också jorden var en annan än i går. Solen lyste inte fram. Himlen var grå, prickad av den fallande snön.

En bit från Ekered mötte hon Gotthard. Han kom med stora steg. Han såg henne inte, förrän de voro alldeles inpå varandra.

— Du tycks gå i tankar, sade Petra.

Han betraktade henne dystert.

— Ja, sade han. Ni ha visst spått allesammans att jag skulle bli förälskad i Dora. Jag är det visst inte. Hon är som mjölk och honung. För ljuv för mig. Jag tycker inte om smörbakelser.

— Du behöver inte försvara dig, sade Petra. Jag ser mycket väl att du är förälskad.

— Hon bryr sig inte om mig, sade han då melankoliskt. Alltid är hon också sysselsatt med att sy.

Hon gör utsökta handarbeten. Hon komponerar dem visst själv. Blommor, orkidéer. Jag undrar, om det är hennes man, som skall ha de där kuddarna.

— Det få vi väl hoppas, sade Petra leende.

Men när hon skyndade vidare, tänkte hon på att Dora var hans morbror Jacob Levins älskade.

Petra fann Dora uppe i gästrummet. Som Gott-hard sagt, var hon omgiven av mångfärgat silke och i färd med att brodera. Hon lyfte upp sitt ansikte, då Petra kom in, och log mot henne.

— Jag vågar inte stiga upp, sade hon. Allt det här silket trasslar sig så lätt.

Hon hade små violetta tofflor med höga guld-klackar på fötterna. Också de sågo ut som blommor, violer, som tittade fram under hennes gröna klänningskjol. Petra böjde sig över hennes axel. Det steg upp en kvävande doft från hennes ljusa hår, från hela hennes lilla till synes så artificiella person.

— Så vackert, sade Petra beundrande, och hon menade lika mycket Dora som hennes broderi.

— Det var roligt, kvittrade Dora, men hennes röst lät helt metallisk, med en egendomlig silverklang.

På bordet framför sig hade hon ett fotografi av en gosse. Där han stod i sin sjömanskostym, var han så lik sin far, löjtnant Osborn Macson, att Petra måste skratta.

— Är han inte söt?

Dora tog fotografiet och kysste det lätt.

Men Petra såg att hon inte hade något fotografi av sin man i rummet. Petra slog sig ned framför henne.

— Har du hört något från Stockholm? frågade hon.

— Ja, min man skrev i dag. De ha snö där också, klingade silverrösten.

Hon makade litet på ett tjockt brev, som låg under silket på bordet. Petra kände genast igen stilen. Det var Jacob, som skrivit till henne och icke hennes man. Hon hade narrats. Av rädsla för Petra kanske. Dora uppfångade hennes blick.

— Så dum jag är, sade hon och rodnade djupt, strax tittande efter i en spegel på bordet, om det klädde henne. Du känner förstås igen Jacobs stil. Jag hade rentav glömt att det var han. Varför skulle jag inte annars ha sagt det genast?

— Det är inte så lätt att säga allt heller, sade Petra.

— Å, så du säger! Du tycks ha erfarenhet.

Dora rodnade mera. Det klädde henne. Hon var helt förtjust.

— Hur kan du hitta på att brodera så många blommor? frågade Petra.

— Jag är så poetisk, log Dora. Säkert ännu mer än Gotthard. Jag sitter just här och tänker på sommaren. Det blir en hel rabatt. Vi ha ett landställe, där vi bruka vara om somrarna. Jag har så mycket blommor där. De allra mest sällsynta växter, som eljes inte bruka trivas. I somras, sedan mitt lilla barn hade dött, var det en sådan tröst för mig att ordna med alla de dyrbara blommorna. Jag hade velat begrava den lille där ute. Men det gick ju inte.

Strax hade det kommit en skugga över hennes ansikte, när hon berättade om barnet. Petra såg det och ville tala om något annat, men Dora fortsatte, i det hon trädde på en ny tråd.

— Jag skall säga dig det, sade hon och böjde huvudet djupt ned över sitt handarbete. Jag tror att jag på något sätt lever under Guds straffdom. Han slår mig, Gud, och jag förtjänar det.

Petra satt tyst och förvånad. Vad var detta nu? Nyss kvittrade hon så silverklart om alla blomorna, som hon älskade. Nu blev metallklangen djupare.

— O, jag sitter här med många tankar, må du tro, sade Dora och lade från sig arbetet. Det är gott att få tala. Jag vet inte varför jag tror att du skulle förstå mig. Betty, hon är så upptagen av sitt eget. ”Ja ja”, säger hon och tänker strax på något annat. Ser du, hon sänkte åter rösten som för en stor hemlighet. I fjol när jag märkte att jag igen skulle ha en liten, bad jag Jacob ta bort det . . . Jag ville inte ha något mera barn. Jag hade det så tråkigt hemma. Men Jacob ville inte. Du vet inte, vilken man han är. Han nekade bestämt, Livet var heligt, man fick inte förgripa sig på det, sade han. Han hade så rätt, men jag var så upprorisk. Jag begrep väl inte bättre. Jag trodde man kunde vara självrådigt och egenmäktigt regera över liv och död. Jag ville visst själv vara Gud. Jag måste varit förryckt.

Petra såg förskräckt på henne. Den där lilla ljuva ömtåliga dockan . . . Petra fattade det inte. Dora

hade själv velat döda sitt barn, innan det kom till, och hon bekände det utan vidare, om också med samvetsagg. Voro dessa samvetsagg för resten verkliga eller bara låtsade? Det föreföll tvivelaktigt, så som hon hoppade från det ena till det andra. Men livet, det vardagliga livet, gömde då i alla fall tragedier, som hon, Petra, icke hade en aning om, och dessa livets skådespelerskor gingo omkring mittibland oss och pudret på deras kinder dolde ärr efter sår och märken efter hemliga brott.

— Men sedan, sade Dora, när barnet började växa inom mig, blev jag glad åt det. O du vet inte, hur det känns att bära på ett litet barn. Det där växande inom en suger sin näring av ens blod. Man kan gråta av glädje ibland. Man måste gå med lugna och lyckliga tankar för barnets skull. Jacob hjälpte mig. Ibland tyckte jag nästan det var han som var far till barnet. Men Petra, det var det inte, du får inte tro, att det var något oss emellan då. Men min man hade allt möjligt annat att tänka på. Han hade nyligen haft en förbindelse med en sjuttonårig flicka, som strax förut slutat skolan. Du vet ju han är gymnastiklärare i flera flickläroverk, så han råkar så många som äro minderåriga eller närapå. Det var så, att hennes anhöriga ville göra anmälan mot honom både i skolan och hos hans regementschef, och det kostade mig en massa pengar, som jag hade så svårt att skrapa ihop, att få saken nedtystad. Helt och hållet okänslig är han också för annat än pengar, punsch och små-

flickor. Det är som om han vore av tenn, som Jacob säger, en riktig tennsoldat från Tyskland med lyftade ben i marschtakt, som ibland vacklar och ramlar omkull.

Hon dröjde litet.

— Och därefter i våras när jag hade fått gossen och han andades tätt vid mitt bröst, en liten varm levande varelse med hår som en svart tofs på hjässan och sådana små små fingrar, då var jag nog trots allt fullkomligt lycklig. Men så dog han, dog ifrån mig, alldeles som jag önskat, innan han föddes. Jag var inte värdig att behålla den lille, eftersom jag själv hade velat döda honom. Jag grubblar ofta över det alltjämt. Det är så förfärligt. Jag tycker att jag utvecklades så under den tiden, förändrades så, fast jag vet inte, om det var till det bättre eller till det sämre. Jag vet inte, om jag blivit en god eller en dålig människa.

De sutto tysta. Dora tänkte på hur Jacob den gången tagit henne i sina armar. Det var då hon börjat älska honom. Av tacksamhet först, sedan av hela sitt hjärta. Men om det sade hon ingenting till Petra.

Petra satt där och kände något av hjälplöshet och osäkerhet inför denna unga kvinna, som föreföll så ömtålig och så porslinspröd, men ändå varit med om så mycket. Hon kände sig också som så många gånger förr som en utomstående, som icke begrep något av livet. Barn! Ack, hon själv skulle aldrig velat befria sig från ett litet barn. Det stack bara i

henne av svidande avund, då Dora talade om lyck-
saligheten av att bära ett barn under sitt hjärta.

Dora såg kanske något av detta röra sig i Petras
sinne. Hon böjde sig fram över sitt blomstrande
broderi och kysste Petra på kinden. Då grep Petra
efter henne, slog armarna om henne och kysste
henne tillbaka.

Så reste hon sig helt upprörd. Dora lade försik-
tigt undan sitt handarbete.

— Vill du se en ny klänning, som jag fått från
Stockholm? frågade hon i alldaglig ton.

Petra förstod sig inte på henne. Nyss levde hon
tyngd av Guds straffdom, nu tog hon upp sin siden-
dräkt ur byrålådan. Hon krängde raskt av sig sin
vardagsklänning och stod några ögonblick på höga
guldklackar och smärta ben i matt glänsande silkes-
strumpor under dessousernas fradgande böljskum,
välbehagligt mönstrande sig själv och liksom vän-
tande applåder av Petra. Så provade hon framför
spegeln den nya stassen. Vallmorött föll sidenet lätt
omkring hennes gestalt. Hon vände sig framför spe-
geln, nöp i tyget och betraktade Petra med strå-
lande ögon.

Då måste Petra le. Halvklädd hade Dora erinrat
om en förstasida i någon av dessa parisiska vecko-
tidningar, som hennes man löjtnant Macson envist
velat ha henne att bilda sig efter, i trots av att han
domderade så, när det gällde att framhäva, hur helt
hans sympatier i allt övrigt gingo mot Tyskland och
Preussen. Dora hade själv påpekat detta förhållande

med ett skratt, helt ironiskt mot hennes egen utsökta person. Klädd, var hon alldeles lik sina utsökta broderade silkesblommor. Hon växte fram i rummet med dess vita möbler och blänkande spegel, ett broderi format av flinka och skickliga fingrar, en lust för ögat, en artistiskt uträknad frestelse för kärleks-trånande sinnen.

— Är det vackert? frågade hon med barnslig iver.

— Ja, mycket, svarade Petra uppriktigt.

Gotthard stod i dörren. Han blev helt blek, då han fick se Dora i den nya klänningen.

— Så underbart, sade han och steg hastigt in utan att någon bad honom om det.

— O, du stygga gosse, skrattade Dora. Han är överallt, Petra. Alltid har jag honom i kjolarna. Han trasslar till mitt silke.

Men Petra såg nog att Dora visst inte hade något emot hans beundran.

— Jag kom bara för att säga till, att vi skulle äta lunch.

Nervöst rörde sig Gotthard av och an.

— Jag kan inte gå ner så här, skrattade Dora igen. Betty skulle tycka att jag är tokig.

— Å, kom nu bara.

Gotthard bjöd henne artigt, men alltför ivrigt armen. Petra gick långsamt efter dem i trappan. Var fanns nu någon Guds straffdom? Doras vita skuldror lyste i dunklet. Hon höjde och sänkte dem. De sågo ut som vingarna på en duva. Men det började genast leva och röra sig i glad och livs-

lysten oro runtomkring henne som i en hoppande och pickande fågelflock.

Hans var den, som allra mest sken upp, när den röda Dora kom in. Han hade eljes blivit magrare bara på två veckor. Petra betraktade honom ansatt av farhågor. Hans kostym hängde som en säck omkring honom.

Ja, det var nog väl, att de hade Dora här, tänkte Petra.

När Petra gick hem igen från Ekered, hade det slutat snöa. Snön smälte på vägen. Solen lyste plötsligt fram för första gången på länge. Men Petra kände ängslan, som om något skulle hända. Där var Hans' sjukdom. Kanske kunde han ändå bli frisk. Han såg dock inte så ut. Doras barn var dött. Hon hade själv velat det från början. Hon trodde hon kunde regera över liv och död, hade hon sagt. Ack, det var just vad man inte kunde!

En isande känsla av dödens närhet grep plötsligt Petra, så att hon stannade mitt på vägen. Vem gällde det nu? Var inte en hand redan utsträckt för att slå ned på någon av dem? Vem? Petra såg upp mot himlen. Hon tyckte att rymden var tom och att hennes eget bröst fylldes av denna tomma rymd. Hon svällde därav, var icke längre mänsklig med lemmar och hud till att begränsa hennes kropp, hon omspände hela världen, men förmådde ändå icke rymma något som fanns i den. Hon stod stilla värande av tomhetens ångest.

Då kom en ung kvinna raskt gående på vägen med

ett bylte på armen. Hon stannade framför Petra och neg. Det var den där statarflickan, vid vars förlossning Petra hade varit närvarande. Hon ropade muntert:

— Titta, här är min lilla.

Hon vecklade upp filten och Petra såg ett rosigt sovande ansikte. Den lilla hade tummen i munnen och sög på den.

— Hon ser frisk ut, sade Petra.

— Ja visst. Hon är så frisk som en nötkärna. Och så glad!

Och modern gick vidare, obekymrat vaggande i gången med barnet tätt tryckt emot sig.

Petra skyndade framåt åt sitt håll. Hon snyftade högt. Vad ville hon då? Hon ville äga ett sådant där litet barn som sög på tummen. Men hon visste att hon icke hade mod att älska.

XXII.

Det var efter lunchen en dag. Hans hade gått ut. Han hade med sig en jaktbössa, men dolde den varsam under sin rock. Den var laddad. Skulle han på jakt nu i november? Ingen såg honom gå. Han smög sig ut ur parken utmed staketet.

Han vandrade långsamt och tungt fram på en väg genom skogen. Det var en grå dag med täta moln på himlen. Han hade vaknat mycket tidigt, och medan gryningen strött sitt damm över rummet, hade han förstått att nu var det slut med honom. Betty hade velat att han skulle resa upp till Stockholm genast och börja behandlingen. Varför det? Något inom honom sade honom ändå att han var dödsdömd. Han hade trött svarat "ja, ja" till Bettys förslag. Men han tänkte inte ett ögonblick på att följa hennes uppmaningar. Nej, inte ett ögonblick. Livet hade ingenting mera att ge honom. Ridån hade redan gått ned för skådespelet, och det var bara löjligt att ännu stå kvar och vackla på det tomma scen-golvet. Han ville inte skryta med att han var modig. Långtifrån. Men nu hade han i alla fall tagit sitt gevär. Lille Hans, han strövade omkring i skogen som en jägare, och han var på jakt på sig själv.

Villebrådet var bra nära. Och ändå höll han bössan så försiktigt, för att skottet ej skulle gå av i otid.

Men fastän han tänkt få vara i fred, när han nu gav sig ut på denna ensamma jakt, för vilken inga drevkarlar behövdes, mötte han i dag en hel del folk i skogen. Han hade bara gått en bit, då han stötte på ladugårdsförmannen. Denne hejdade honom. Det var fråga om kon Audumbla som blivit sjuk och om en reparation som måste företagas i ladugården. Mannen var trög att tala, men likväl enträgen och höll på reparationen. Hans funderade, medan han granskade honom. Där var en man som stod säkert på jorden. Hans ansikte, väderbitet av sol och vind, hade trygga ögon med en stillastående blick. Hans tankar sysslade enbart med vardagens mångahandling. Helt visst var det en lycklig människa.

Hans var med om reparationen, men han uppehöll mannen ändå, bara för det lugn som strömmade ut från denna tunga kropp. Han tyckte att en doft av varm mjölk och gödsel stod omkring honom i luften. Hans skulle aldrig mer gå i ladugården. Ljudet av kornas tuggande skulle icke nå honom, deras bruna ögon skulle icke se efter honom på det där trånande sättet. När ladugårdsförmannen äntligen gjorde min av att avlägsna sig, tryckte Hans den grova näven, som räcktes honom. Det sved i hans egen hand av det kraftiga greppet. Så gingo de åt var sitt håll.

Hans fortsatte snubblande över stenarna på stigen.

Det var så halt av våta barr. Hans fötter ville bara glida tillbaka.

Var det kanske meningen att han skulle vända tillbaka hem? Men han kunde det inte. Hans beslut var ju redan fattat.

Då kom kolportören, Josef Wahlbom. Han kom med svängande armar, pustande i sin stora ulster. På sista tiden hade han ofta givit sig ut på långa promenader. För honom likaväl som för Tord hade det blivit olidligt i arrendatorbostaden. Adèle hade blivit för ansträngande också för honom. Predikanten hade nog att börja med lugnat Adèle, men hon ville att han skulle lugna henne alltför ofta.

— Goddag! hälsade han glatt och lyfte på hatten.

De stannade framför varandra. Hans ville gå förbi, men då vände Wahlbom och gjorde honom oombedd sällskap ett stycke. Hans gick tyst. Den andre pratade med sin välljudande röst, som fick själva skogens träd att darra.

— Jag går och ser mig omkring i naturen, sade han. Det är dystert denna tiden på landet. Hösten är nästan över, och det lider mot vinter.

— Ja, sade Hans, det lider mot vinter.

— Men snart blir det vår igen, sade Josef förhoppningsfullt. Och vet godsägarn vad våren är?

— Nej, sade Hans trött, ty kolportören väntade på att själv få svara.

— Det är Guds gåva till människorna, sade Wahlbom. Han vill visa oss att han lever i allt. En blommas doft är hans andedräkt. Han vill att vi skola

tänka på att vi själva som blomman, nyss ett dött frö i jorden, i en annan värld skola spricka ut och bära blad och blommor i myckenhet.

Då måste Hans dra på munnen. Han tänkte sig andarna som lövruskor, ja som majstänger vandra omkring i Herrens salighet.

— Jag brukar ibland tala i Adèles sal, sade predikanten, en syförening med små uppbyggelsestunder hoppas vi också snart få till stånd. Människorna tycka om att höra om Gud och om Återlösaren. Jag bringar dem ett budskap som tröstar dem.

— Ja, ja, sade Hans åter i sina tankar.

— Godsägarn borde också lyssna därtill, ivrade predikanten. Godsägarn är sjuk, har jag hört, desto större skäl då att låta Gud lyfta godsägarn.

— Jag tror inte Gud bryr sig om godsägarn, mumlade Hans.

Josef stannade och grep efter hans händer. Men Hans lämnade honom dem icke.

— Gud bryr sig om minsta sparv på marken, ropade han högt så att ett par fåglar, som sett på dem med klara ögon, förskräckta flydde in i snåren.

— Gör han det? upprepade Hans slött.

— Han bryr sig om oss alla. Godsägarn borde verkligen tänka på det, innan det är för sent.

— Ja, sade Hans tungt. Eftersom ni vill, kan jag ju tänka på saken ett tag.

Han önskade att predikanten nu skulle gå. Det var redan sent för Hans. Han hade sitt att passa och behövde vara ensam.

— Lova mig då att en gång komma på ett av mina möten, bad Josef enträget.

För att bli av med mannen gav Hans villigt detta löfte, som det var mycket långt ifrån att han ämnade infria. Men Josef Wahlbom lät sig ingalunda nöja därmed. Under många små bugningar och bockar dristade han sig även uttala en vördsam förhoppning att "hennes nåd" fru Betty skulle tackas deltaga i den blivande syföreningens sammankomster, ja törhända rentav tänka på en skärv till Israelsmissionen till den stundande julhögtiden, då de små nyomvända judebarnen borde få glädjas åt goda gåvor under Betlehems blinkande stjärna. Han hoppades icke vara ogrannlaga, men han ville nämna att han jämväl vore platsombud för denna gagneliga missionsverksamhet, vilket borde utgöra ytterligare ett föreningsband mellan familjen von Pahlen och Herren, vars heliga evangeliums kringspidare och kolportörer sedan över ett halvt hundra år runtom i landet hedrats med de allra förnämaste adliga herrskapers bevågenhet, mer än någonsin väntat varit. Beskedligt lovade Hans att även taga dessa ting under övervägande. Då äntligen släppte predikanten honom, och Hans hörde länge efter det han gått hans pustande och de tunga knakande stegen.

Så blev det åter tyst i skogen. Då var Hans ensam med sina tankar. Hans hjärta var som bly inom honom. Han tog upp en gren från marken och bröt den itu. Den var skör och murken. Allt ruttnade.

Den grenen skulle aldrig mera grönska, kolportören Josef månde säga vad han ville.

Hans hade ett mål denna dag. Han hade på morgonen tänkt på ett ödeshemman som låg djupt inne i skogen. En dag när han gått förbi där, hade han sett att dörren stod och slängde. Kanske hade någon luffare brutit sig in för att en natt få sova under tak. Hans hade tänkt säga till att dörren skulle lagas. Nu var han glad att han glömt av det. Han kände sympati med detta övergivna hus. Han skulle gå in i stugan och sätta sig på någon bänk, som kanske ännu stod kvar, och här i ödeshemmanet skulle döden komma till honom.

Han ökade takten. Han brydde sig inte längre om att dölja bössan. Han höll den i handen som en käck bård jägare. Nu skymtade stugan fram mellan granarna.

Ja, dörren stod öppen. Hans stannade utanför. Den låg så vackert, den övergivna stugan. En glänta var upphuggen i skogen, och man kunde se långt bort. Bergen blånade där borta. Dimmorna hade lyft. De vilade nedanför bergen i vita moln. Här hade bott människor en gång. Kanske barn hade sprungit här i gruset, och säkert hade det prunkat blommor i rabatten under fönstren. Över brunnen reste sig den höga svängeln som ett skelett, och en hink låg bredvid på sned, som om den blivit sparkad av en omild fot.

Hans steg in. Ja, här var kalt, med sönderrivna tapeter, som hängde i flak så att murbruket stack

fram, rinnande av väta. Där stod en väggfast bänk, och Hans sjönk ned på den. Han stödde hakan mot sin bössa och stirrade framför sig. Ett fönster var sönderslaget, och den råa höstluften fläktade in genom det. Hela byggnaden verkade överlämnad till förgängelsen, upplöst, murken som Hans själv. Han var lik den här stugan, tänkte han. Den passade honom. Och det var som om den hälsade honom i sin tur och bjöd honom välkommen. Han satt faktiskt där och tyckte att stugan var vänlig mot honom. Tingen omkring honom voro icke längre döda ting. En kullstjälp bleckmugg i den öppna spiseln tittade på honom med ett blankt och stort öga. Hans tittade igen och nickade. Också geväret kändes varmt mot hans hand. En känslig vän, som det kostade på att taga farväl, men som med hänsyn till det absolut oundgängliga i avresan ville vara god och fin in i det sista och på tryggaste sätt hjälpa honom över landgången. Han fingrade på en knapp i sin rock. Den dinglade löst, och när den föll till golvet, lät det som om den skrattat uppsluppet och ropat: "Kom med, gamle gosse!" Här skulle han dö, bland döda saker som levde ett skenliv. Det var inte alls besynnerligt, tyckte han i sin trötta sinnesstämning. Men han skulle först vänta litet. Ja, han skulle vänta en stund och tänka efter.

För hans minne blommade flickan med penséögonen åter upp. Han hade velat äga henne. En sista gång hade han velat veta vad det var att älska. Men hon hade glidit undan. Allt hade glidit undan.

Inte heller för Betty kunde han känna detsamma som förr. Alla voro skuggor, därför att han kommit så nära de höstliga dödsskuggornas land.

Men plötsligt lyfte han huvudet lyssnande. Han hörde steg. Lätta steg. Någon kom gående upp till stugan. Hans hukade sig ned vid fönstret. Han såg en spänstig ung kvinna komma uppför stigen. När hon kom närmare, kände han igen Dora. Hon hade en röd pälsbrämad jaquettekappa på sig och ett slags jockeymössa med utdraget brätte ned över ögonen, och hon gick i våldsamt högklackade och högskaf-tade promenadkängor av svartglänsande lack. Hon hade också ett paraply med förgyllt skaft, som gungade från hennes upplyfta hand.

Hur hade hon hittat hit? Nu stod hon utanför stugan. Hon log för sig själv och gnolade på en liten sång. Detta svaga gnolande kom också Hans att le. Här stod hon smidig och elegant mitt i vildmarken och sjöng med en liten öm och längtansfull röst: en ung kvinna ensam i skogen som inte tror att hon är sedd.

Hon gick fram till den undansparkade vattenhinken och tog på den. Hans tyckte att hon smekte den. Och hinken fick med ens ett annat utseende. Den gamla trähinken borde ha kunnat grönska, en sådan makt måste det vara i hennes hand.

Nu steg Dora utan vidare in i stugan. Hon blev häpen, då hon fick se Hans.

— Nej, är ni här? sade hon, och hennes röst, eljes så metallisk, var nu som beslöjad.

— Ja.

Hans hade åter satt sig på bänken, och nu reste han sig inte upp.

Hon visste inte, om hon skulle gå. Hans såg så besynnerlig ut, tyckte hon. Hon blev stående i dörren alltjämt svängande med sitt paraply.

— Vad skall ni med bössan? frågade hon slutligen.

— Å, ingenting. Jag tog den med mig.

— Har ni skjutit något?

Hon fortsatte att fråga med sin beslöjade röst.

— Ännu har jag inte skjutit något, sade Hans tvärt.

Så voro de tysta. Hon insåg att här var någon hemlighet, och hon kunde inte fördraga att andra än hon hade hemligheter, och sina egna brukade hon alltid snart förråda. Hon beredde sig att gå. Men då var Hans med ett par steg framme hos henne. Han tog henne lätt i armen, så att hon måste vända sig om och se på honom.

— Gå inte, bad han. Gå inte ifrån mig!

Hans ansikte var härjat, visset. Hon såg att det nu bara på ett par timmar krympt ihop. Det var en gammal trollmans ansikte, fyllt av en förtvivlad visdom. Hon lät sig föras till bänken. De sutto nu båda där på den hårda bänken, den härjade trollgubben Hans och den ljusa ljuva eleganta Dora.

— Nej, gå inte ifrån mig, viskade Hans. Jag har så kort stund på mig. Stanna här ett tag!

Dora visste att han var sjuk. Hon kände med-

lidande med honom. Hon önskade nästan hon tagit på sig sin vallmoklänning för att glädja honom med den. Men hennes kappa var ju röd den också.

— Sitt nära mig, riktigt nära, sade Hans. Ni är så ung ännu. Ungdom doftar. Hela det övergivna rucklet här doftar av er ungdom. Bara ni steg över tröskeln, var det som om ni kommit med famnen full av blommor.

Dora rörde sig litet oroligt. Hon kunde inte svara på sådant. För Hans var det som om flickan med pensögonen äntligen kommit till honom.

Han hade ju bara ett par timmar kvar att leva. Livet beviljade honom en sista gunst, en gåva.

— Det här huset har tagit emot mig, det tar också emot er med glädje, mumlade han.

Och plötsligt steg han upp och sköt till dörren. Han flyttade också bössan, så att den låg framför dörren. Därefter tog han av sig sin rock och stoppade in den i det trasiga fönstret.

— Det blir varmare så, sade han med ett hastigt leende.

Dora stirrade på bössan. Hon tyckte hon blev instängd. Skulle hon skrika? Han var bestämt inte riktigt klok. Nu kom han hän till henne igen.

Nej, Hans såg inte riktigt klok ut. När man är så nära döden, är man kanske vansinnig. En fruktansvärd längtan att äntligen få smaka kärleken en sista gång hade stigit upp inom honom på nytt, då Dora trätt över tröskeln. Han var bortom ont och gott. Han glömde Betty. Åren plånades ut. Dimman

framför hans ögon fick ett blodrött skimmer av hans uppblossande begär och av den unga kvinnans purpurröda kapp. Hela tiden mindes han även de där penséögonen. Bodbetjanten hade sett på honom med en blick av ringaktning. Det gick inte ur hans sinne.

Ungdom, ungdom, du gömmer stora skatter i ditt sköte! Hans, den lille vissne trollgubben, skall trolldig till sig. Han vill övergjutas av ungdomen. Kläda sig i dess hud! Bli fri från rynkor och gråa hår! Drunkna i blomning och bedövas av en ung kvinnekroppsdoft. Ingenting är värt något mer än ungdom och ungdomens famntag. Ungdomen har ingen bitter smak i munnen och vacklar inte, när den stiger över en tröskel. Den är idel löften.

Hans lutade sig trött mot Doras axel.

— Förlåt mig, sade han nästan ödmjukt. Låt mig bara sitta så här en stund. Jag är rädd för något. Kanske för bössan där vid dörren. Se, så den gapar med tomt öga. Men den har makt över liv och död. Den stänger dörren för oss nu. Vi kunna inte komma ut. Ingen av oss!

— Nej, nej, mumlade Dora.

Hon darrade nu litet och knäppte händerna i knäet. En ring på hennes finger, som hade en stor sten, blixtrade till.

Men Hans var icke nöjd med bara denna mjuka axel att vila mot. Hans tid var ju så kort.

— Öppna kappan, bad han.

I mekanisk lydning knäppte Dora långsamt upp

sin jaquette. Kanske tyckte hon synd om honom och var gripen av hans nöd. Kanske handlade hon också till en del i skräck. Möjligt är även att hon berördes på något skarpt och kryddat vis sinnligt av det övergivna husets egendomliga lukt och stämning av förfall och upplösning. Under kappan hade hon en gul klänning med silkesblommor på. Hans blev så häpen över att hon lydde honom att han länge endast såg på henne. Men Dora böjde ned huvudet och lekte med händerna i sitt knä. Nu började hon tänka. Var hon inte fortfarande under Guds straffdom? Hon hade velat befria sig från sitt barn, döda ett liv som just begynt. Skulle hon inte nu vara god mot en döende? Hon ville vara god. Sådan var hon.

Hans gick mot fönstret. Han såg ut. Där borta blånade bergen. Han kunde se dem från sitt fönster också på Ekered. Dessa blånande höjder, som alltid lockade... En fågel hoppade på marken och plockade något med näbben. Den vippade på sig och flög sin väg. Träden runtomkring voro tysta. Hans vände sig om. Där satt hon och lekte med sina små händer. Klänningen blommade. Hennes bröst höjde och sänkte sig. En smal fot av blänkande lack stack fram under den uppplitsade klänningen.

Så gick han långsamt över golvet. De murkna bräderna knarrade under hans steg. Han föll på knä och slog armarna om henne. Han begrov sitt ansikte vid hennes bröst och grät. Det var en gammal man, som grät. Tårarna svedo i hans torra ögon. Silket smekte hans kind.

Så steg han upp. Han satte sig vid hennes sida och lade henne ned på bänken. Då log hon darrande. Han blev vild av det där leendet. Det var som tårar på hans grav. Han var redan död, och någon stod där och log, ömt kanske, men också medlidsamt över mullen. Ungdom! Du vet inte bättre än att le. Han skakade henne mellan skälvande armar. Han tryckte sig intill henne. Hans skälvande mun kysste hennes utan uppehåll. Det var också flickan med penséeögonen han kysste. Hans ögon började glänsa.

Nu knäppte han upp hennes klänning. Hon lät det ske.

— Jag vill kyssa din unga barm, viskade han flämtande.

Då log hon igen.

— Om en stund är jag död, sade han kärvt.

Då log hon också åt det. Med händerna höll hon honom litet ifrån sig, men bara svagt motstånd gjorde hon. Redan kände Hans bröstet och deras mjuka svala skinn under sina läppar. Då glömde han allting. På dessa förbjudna vägar hade han inte varit sedan tjuguåren. Nu förirrade han sig vidare. Yrseln steg honom åt huvudet, så att han icke hittade i hennes kläder. Också inunder var hon helt klädd i silke. Hans fingrar foro smekande över tyget. Hon tryckte samman benen, som ville hon icke släppa fram hans hand längre. Nu låg den där fången mellan det åtstramade silket, men han förde den ändå varsamt längre upp, till dess han kom till ett annat siden, som var lenare än stoffet, hudens underbara

glatta marmor. Med ens kunde han känna hennes sköte bulta. Det bultade som i en liten smedja där uppe. Det var kärlekens och vällustens ugn som bara vill brinna och smida.

— Gör inte så, sade hon endast. Så får ni inte göra.

Det lät så bedjande och barnsligt. Det lät som om hon menade allvar. Men mot hans hand bultade det ju så ivrigt i den lilla smedjan där uppe. Då måste han ju tyda det så att hennes kropps redan upphetade ugn ville taga emot också hans snart slocknade eld. Nu låg Dora där nästan naken. Då böjde Hans sig över henne och slöt detta vita och skimrande i sina armar. Doften från hennes lemmar betog honom närapå andan. Och alltjämt stridande med dessa kläder av silke, som tycktes ha liv och slingrade och vredo sig omkring henne, sjönk han in mot henne och in i henne. Hon högg lackkängornas klackar i hans vador, men hon spjärnade inte emot längre, det var som sporrar, som hon satte i.

Han blev så matt efteråt att han inte vågade stiga upp. Han lutade sig tillbaka mot bänken, medan hon ordnade sina kläder. Var hon ond? Hennes hatt hade fallit på golvet. Kappan låg kastad i ett hörn på bänken. Hans kände först nu att det var kallt. Hon skakade också som av kyla. När hon böjde sig ned för att fästa ett strumpeband, föll det blonda håret i en rikedom av ljusa vågor ned över hennes ansikte. Nu var hon färdig och stod och pudrade sig. Hon glömde inte heller paraplyn med det gyllene skaftet.

Hon såg inte ens på honom. Hon gick bara mot dörren. Hon lyfte bössan för att lägga den åt sidan. Men så var det som om hon funderat på något. Han såg henne le ett litet underligt leende. Så tog hon upp bössan. Hon lutade kinden mot den, och innan Hans hann se vad hon hade för sig, tryckte hon av. Skottet gick rätt in i väggen vid spiseln. En gång till. En gång till! Var hon galen? Stugan fylldes av rök. Det luktade krut nu i stället för blommor. Så ställde hon ifrån sig geväret och log igen underfundigt.

— Er bössa är allt tom nu, sade hon liksom triumferande.

Hon öppnade dörren. Han såg henne gå nedåt stigen, rank och fin på sina höga klackar och i sin pälsbrämade röda jaquette. Hon svängde åter paraplyet med det gyllene skaftet. Så försvann hon.

Hans satt kvar. Det blåste en kall vind från den öppnade dörren. Han rev åt sig sin rock och svepte in sig i den. Hon hade förtagit honom lusten att dö. Det fanns heller inte ett enda skott kvar. Han hade åter njutit livets och ungdomens lycka och tagit emot den som det sista målet, som beviljades den dödsdömde. Men nu ville han fortsätta att äta livets goda mat. Utan betänkande lurade han själva döden.

När Hans kom hem till Betty efter sin långa promenad, hade han beslutat sig för att omedelbart anträda Stockholmsresan. Han reste redan samma kväll.

XXIII.

Josef Wahlbom hade åter ett bönemöte hos Adèle. Den tid han varit borta från Eka hade han allt mer och mer kommit till besinning. Han ångrade djupt detta, vartill han låtit sig förledas med Adèle Holmström, och väntade dagligen att Gud skulle straffa honom. Hela salen var full av folk. Även Dora Macson fanns där. Hon hade samma afton varit på besök hos Petra von Pahlen och då också med de andra blivit inbjuden av Adèle. Nu satt hon där på en stol i en smakfull svart sidenklänning och bredvid henne Gotthard. Varje gång hon rörde på sig, såg han på henne. Han brydde sig inte om hela församlingen. För honom finge de gärna vara tusen. Bland dem alla skulle han ändå upptäcka Dora.

Angela satt i närheten av henne. Men Petra hade inte kommit längre än till dörren. Där hade hon och arrendatorn slagit sig ned på ett par stolar. Adèle intog som vanligt den främsta platsen närmast predikanten. Men hennes ögon sågo oupphörligt bort mot dörren. Hade hon börjat misstänka Petra och Tord på allvar? Vem vet vad som doldes i hennes oroliga bröst?

En kväll hade hon sett dem stå och prata med var-

andra i mörkret på gården. Då hade hon stängt sin dörr med en hård smäll. Hon var själv brottslig. Nu började hon spåra upp andras vägar. Ingenting var otroligt längre. Petra och Tord. Varför icke? Hade hon icke fyllt fönstret med krukväxter som blommade? Och Tord såg inte åt dem. Han gick omkring som en sovande i sitt hus. Hon var nästan förargad på honom för att han inte upptäckt hennes förbindelse med Josef. En man skall väl hålla ögonen på sin hustru och inte heller stoppa till sina öron. Det hade varit många slitningar på sista tiden mellan henne och Josef. Hon hade inte alltid brytt sig om att sänka rösten. Men Tord tycktes varken se eller höra. Då måste ju hans tankar vara uppfyllda av något annat, menade hon.

Petra! Pu! Hon såg väl ändå ingenting ut. Det var väl hennes fina skinn han ville åt. Men var icke Adèle själv född Silfverstjerna? Silfverstjerna och von Pahlen, kunde icke det smälla lika högt? En gång hade hon också varit en adelsfröken, som bjöds på bal till och med hos borgmästaren i staden därhemma. Hade Tord glömt det? Han skulle skämmas!

Hon hade sänkt sig ned, gift sig med en simpel arrendator. Så hade hon också fått ett liv därefter. Hennes händer voro nu grova och slitna av disk och allt vad hon fått taga i dessa år. Om Petra stulit hennes man, då skulle Adèle veta att hämnas. Och Adèle tänkte där hon satt:

Akta dig, Petra!

Men den tysta, hätska varningen nådde inte ända

fram till Petras plats vid dörren i afton. Hon satt bara där nere och glädde sig åt att hon åter hade Tord bredvid sig. De kunde inte röra vid varandra. Men den ena viskade då och då några ord till den andra. Då måste de ju böja sig fram och se på varandra. Tord hade kommit in i salen i kväll bara för detta: att få sitta så här bredvid Petra.

Nu togs en gammal pietistisk psalm upp:

Hos kristna städs glänser det invärtes livet,
 fast solen dem utvärtes svärtat och bränt.
 Vad skatter dem himmelens konung har givet,
 det har ingen otrogen rönt eller känt.
 Vad världen ej fattar,
 ej söker och skattar,
 det pryder så skönt deras ödmjuka sinne,
 det andliga livet, som glöder där inne.

Guds folk går med öknamn försmädat på jorden.
 Dess härlighet döljs under stofthyddans larv.
 Men hög är dess adel, ovansklig dess orden
 och himmelskt dess burskap och evigt dess arv.
 Vill världen dem gäcka,
 de äro dock täcka.
 Vill världen dem tränga och jaga dem fjärran,
 de ha dock ett hem och en boning hos Herran.

Men predikanten måtte inte varit vid röst i kväll. Han brukade ju annars höras så munter och trosfrisk över hela församlingen. Nu såg hans ansikte helt blekt ut i lamskenet, inte alls hälsosamt rött, "svärtat" och brunbränt av solen. Åter spelade han på orgeln. Men hans feta händer fumlade med

tangenterna. Där kom en falsk ton, några ackord, ännu en falsk ton. Han bet samman tänderna och spelade tappert vidare:

De gå på vår jord, men med himmelska själar,
de äro väl svaga, men skydda vår värld.
De synas här arma och aktas för trälar,
dock är dem all frihet och lycka beskärd.
Gud fyller i smärtan
med fröjd deras hjärtan.
De äro väl döda för världenes fröjder,
men leva i anden på himmelska höjder.

Ack, vissten I, mänskor, vad heder er händer,
ack, vore av er den välsignelse spord,
som Gud genom dessa utvalda er sänder,
som pryda och rädda er brottsliga jord,
I skullen dem ära,
på händren dem bära
med jublande glädje, men sörja och klaga,
när Gud dessa heliga från er vill taga.

Han tänkte. Den falska tonen. Var kom den ifrån? Det är min egen brottslighet. Här sitter jag och spelar falskt i Guds folks heligas egna hymner. Det är emedan jag varit falsk mot Gud och vanvårdat hans skatter för att i stället tvärtemot vad jag sjunger söka sinnenas bedrägliga fröjder. Nu vill han förlama mina händer. Se, de krumma sig, krypa som skadade djur över tangenterna. Jag har använt dem till liderliga och boleriska smekningar. Nu straffas de.

Och en fruktansvärd rädsla grep honom, så att han

knappast förmådde trampa pedalen. Det var som att trampa i tjära. Han tyckte att hans kropp, som varit i tjänst hos otukten och kättjan, svällde och blev oformligt stor. Hans lemmar, en bolares okyska lemmar, växte på stolen. Han var som en deg som jämte över alla kanter i träget, vilkets gränser Gud själv bestämt. Hans kropp hade blivit honom övermäktig, stinn av sinnlighet och brunst. Själens ville fly ut ur den. Den hade blivit till en smal själ, en fattig och tiggaraktig själ, som ej hade fått någon näring. Och det var som om denna hans själ hade krupit upp i halsen på honom och fordrade att han nu skulle spotta ut den.

Men Josef svalde och svalde för att få ha kvar sin själ. Hur smal den var, den var ju ändå hans. Och så började han tala, och han talade om åter-sjunkandet i synden och om hur den rättfärdige och vredgade Guden tuktar de en gång väckta, vilka låta världens och köttets frestelser locka sig tillbaka och vilka icke ha vare sig kraft att stå emot eller ödmjukhet att flykta till den stilla ensamhetens nödtvungna försakelser. Till ingångsspråk tog han åter några strofer ur denna skatt av andliga sånger, som han lärt sig att älska så under missionsskolans ljuvliga avskildhet på Efraimslund:

Allmänt förfall i vår kristenhet syns,
tro och trons frukter man saknar.
Ja, på Guds hus domen redan begynns,
snart alla sova — vem vaknar?

Sjelva den boken, vars upphov är Gud,
 mänskor förakta och vrida.
 Fräckheten leker med bibelens bud.
 Upp, Herre, kan du det lida?
 Biblens läsande — o ömkliga rön! —
 rentav försummas eller sker utan bön.
 Guds ords högaktare, sörjen!
 Men, I föraktare, vaknen i tid!
 Snart med omvändelse börjen!

Forna respekten för Herrans Guds namn
 bland protestanter försvunnit.
 Mitt i vår kristenhets sköte och famn
 svalnar det nit, som förr brunnit,
 nitet för Guds höga namn och hans dag.
 Jämra dig, Sion, denna känsla är svag,
 söndag har syndedag blivit.
 Mängden har satt sig högt över Guds bud,
 över vad Herren Gud skrivit.

Nattvardens helga, högvärdiga bord
 (det är förskräckligt att nämna)
 är till en tillflykt för säkerhet gjord,
 härvid må jorden ju rämna.
 Bikten sker av mängden utan bot.
 Kristi kropp och blod i otro tags mot.
 Orenom helgedom räcket.
 Syndens förlåtelse tror man sig få,
 men vem för synden förskräcket?

Alltid hade Josef Wahlbom gått till den gamle
 bohuslänske botpredikanten Lars Linderots inner-
 liga förkunnelse och gisslande strafftal, när han för
 sig själv eller andra erfarit behov av kraft och lyft-

ning, och han brukade alltid i fickan ha med sig hans must- och kärnfulla sångbok, där en helig harm på var sida slungade fram glödande varningar mot varje art av synd och svaghet. Ju längre han nu kom i den välbekanta tuktodikten, desto starkare kände han sig.

I ljungande vrede och djupt allvar skallade hans stämma:

Tygelöst rasa nu lasterna fram,
fräckt alla synder förövas,
världen har undertryckt blygsel och skam,
Gud förolämpas, bedrövas.
Kristnas vandel så anstötlig är
att själva världen klaga plär
över de onda exempel.
Gud, vilka klagomål måste ej då
höras ifrån dina tempel!

Vinbären mogna, till reds är Guds press,
hösten står redan för dörren.
Nådenes röster, som ropa till dess,
sovande syndare, hören!
Men, I vakne, stån med flit på er vakt!
Haven de brinnande lampor i akt,
att ej vinnläggandet slocknar.
Över den själ, som beler detta råd,
dödsmärket samlas och tjocknar.

Sedan läste han fyra versrader ur ett litet Väktarskri mot lärostriderna, vilket särskilt vände sig till Guds ords egna förkunnare och som hade författats av en något nyare och blidare kvinnlig evangelist av

adlig härkomst och maka till en friherrlig ämbetsman. Men därefter återvände han till gamle Linde-rot för att ånyo låta sig eggas av den för ett århundrade sedan avlidne västkustprästens besvärjande maningsord och oväderspiskade, salta näpst av liderlighetens last.

Han läste, och så småningom ropade och skrek han fram:

Den blott förvirras om Guds sanning god,
som slits därom med hetsigt övermod.
Till stillhet ha de helga män flytt hän
och sökt ett himmelskt ljus på sina knän.

Kysk den horaktige skall bli,
och ren den oren varit.
Avstå från last, ligg ej däri.
Den aldrig slikt erfarit
har också aldrig Jesum sett.
Nej, syndigt måste bli dig lett!
Då tror du först på Kristus.

Och en ryslig storm vräkte nu störtskurar över de stackare, som voro församlade i salen för att få höra om Löftets land, om den Barmhärtiges vitskimrande, i evig sabbat vilande Sions berg och om den milde himmelske Brudgummen.

Gud härjade i sin lustgård, sade Josef. Hans lynne var sådant att han skapade skönhet och rikedomar, när han behagade, men syndade människan, då var han också mäktig att taga tillbaka allt det han nyss skänkt. En Gud som ger och tar tillbaka. Ja, sådan var han, och måste vara. Vi sitta inte trygga i våra hus, inte ens i dem, som vi själva

helgat Herranom, ty Guds hand kan rycka upp dem. Han virvlar runt med oss, till dess vi inte veta vad som är huvudet och vad fötterna. Och svårast av allt är okyskhetens synd. ”Om en lem är dig till förförelse, hugg den av och kasta den i elden.” Ja, hugg den av! Gud har själv påbjudit det.

Josef skrek:

— Hugg av den!

Och människorna i salen betraktade med darrande läppar sina händer och fötter. Också Dora bredde ut sina händer och lekte med dem i sitt knä. När Josef såg dessa smala, vita händer, lekande i den eleganta unga damens runda åtstramade sidenknä, gjorde de honom rasande. Adèle hade snärjt honom med sina så mycket grövre händer och kläder, så att Herren nu ville fördärva honom, Josef, vars lekamen han byggt sig till ett tempel. Det var sin egen synd han stormade mot, då han ropade:

— Ingen går fri. Icke jag! Icke du! Om Gud skulle uppfylla allan rättfärdighet, sutte vi här på stunden lemlästade allesammans.

Plötsligt blev han rädd för sina egna ord, så att han frös i den varma salen. Han var övertygad om att Gud skulle straffa honom. Det fanns ingen möjlighet att köpa sig fri. Han synd var för stor. Alla dessa ögon, som betraktade honom, smälte för hans förvirrade syn samman till ett öga, ett stort Gudsöga, sådant som brukade stråla ut från taket över altaret inne i de världsliga prästernas kyrkor. Detta enda öga såg nu på honom och ville få honom att

sjunka genom marken. Det brände honom. Det gjorde hans stora kropp genomskinlig och forskade i dess lönnligaste vrår. "Gud ser dig, Josef Wahlbom", sade det inom honom. Ja, ingen sänghimmel med luftiga vita gardiner kunde täcka honom för Guds öga, ingen dunkel vrå gömma honom. Var det för att han nu åter stod med Guds ord på sina läppar och predikade för människorna som han kände sin skuld så starkt? Visserligen var det därför! En ren människa talar om Gud, icke en, vilkens händer äro sudlade av orena och förbjudna famntags träck.

Där satt den svartklädda gumman Teresa med sin tandlösa mumsande och dreglande mun, hon som kommit ensam till Josefs första tillämnade, men inställda andaktsstund i Adèles sal. Hur listig och ondskefull såg hon inte ut! Visste hon om hans och Adèles hemlighet? Satte hon inte näsan i vädret och snusade och luktade sig till den för att sedan kräkas ut den på landsvägen för allt folket? Och arrendatorn där borta vid dörren! Hade han icke om nätterna hört trappan knarra under Adèles steg, då hon smög sig tillbaka till sitt rum med hängande hårtestar och oordnade kläder? Överallt hade han vittnen. Varför stego de inte fram och stenade honom?

Josef var så rädd att han knäskålar darrade mot varandra.

Men han talade! Han tyckte att hans röst kom långt bortifrån. Guds straffdomar! Han fick också

de andra att blekna och rodna. Vem hade inte en synd att dölja? Även den eleganta Dora slutade att leka med sina vackra händer och böjde huvudet djupt.

Icke en enda gång vände sig Josef mot Adèle. Hon var en orm, som slingrade sig omkring honom. En orm med väsende, giftig tunga och smala trolska ögonspringor. Han hade inte kunnat stå emot henne. Nu i kväll kände han sig själv förgiftad. Det var för sent nu. För sent!

Och plötsligt höll han upp att tala. Det var som om hans egna ord ville kväva honom. Där ovanför hans huvud låg hans rum med himmelssängen. Han tyckte han hörde möblerna knaka där uppe, själva sängen vred sig spasmodiskt och suckade. Han stirrade förfärad framför sig. Skulle de andra höra det? Denna övermäktiga känsla av skuld hade molat som tandvärk inom honom i flera dagar. Ännu när han i kväll stått i trappan för att gå in i salen, hade han känt ett visst hopp. Kanske var det hans egen förkunnelse om Guds straffande hand, som knäckte honom. Han hade icke alls tänkt tala om detta, men Herren själv hade väl lagt orden i hans mun. Nu kommo de tillbaka till honom, hamrade mot hans bröst, slunko in i hans mun och ville kväva honom.

Det var gamla Teresa med den tuggande dregliga munnen som rågade måttet. När det blev tyst, trodde hon att mötet var slut. Hon reste sig, såg mot dörren, mumlade och mumsade och vände sig för att gå. Josefs blickar fastnade på henne. Gingo

de nu? Hade de avslöjat honom? Skulle de försvinna, därför att han var så vidrig?

Han sjönk ned vid orgeln och brast i gråt. Var det sådana tårar, som änglarna samla upp i sina vita kjortelfällar? Vem vet. Det var ångerns tårar och grämelsens.

— Jag fattig syndig människa! började Josef bedja, och hans bröst arbetade som i kramp.

Så skakade han igen av gråten. Nu blev det oro i salen. Alla gummorna började så smått också de att snyfta i näsdukarna, som med ens kommo fram över biblar och sångböcker. Deras huvuden vaggade. Från varje stolrad steg det ett växande kvalfullt:

— Jag fattig syndig människa!

Väckelsen var nära. Redan svepte dess vind genom salen, uppblåst av den storm av bannande och bevekande ord och slutligen konvulsivisk gråt och suckan, som kommit från predikanten.

Men nu reste sig Adèle. Hon hade blivit blekare än någonsin.

— Ut med er! skrek hon upprörd. Se ni inte att han är sjuk? Han är bara sjuk! Han måste komma i säng. Gå! Gå!

Hon gjorde en rörelse som för att driva ut dem. Och då skyndade de alla mot dörren. Gotthard tog beskyddande Dora under armen och följde de andra.

Adèle fäktade med armarna och gick bakom. Hon sköt på de viskande gummorna och gav den tandlösa Teresa en knuff. Men se, då fick hon en vass armbåge till svar.

Adèle hann ända fram till dörren. Nu stod hon framför Tord.

— Skall du köra ut mig också? sade han och försökte le.

Adèle hejdade sig verkligen här. Petra hade försvunnit. Men Angela, som kommit fram till dörren, stod där vit och med tårar i ögonen.

Adèle böjde sig fram mot henne. Hon ville giva luft åt något riktigt sataniskt. Hennes ögon voro blanka. Men innan hon hunnit säga något, hade arrendatorn tagit Angela i handen och gått ut med henne.

Nu voro de ensamma i salen, Adèle och predikanten. Havet av stolar bredde sig emellan dem. Adèle hörde alltjämt bara dessa Josefs hisnande snyftningar. En man som grät! Hon banade sig väg mellan stolarna, slog ikull ett par och nådde fram till honom.

— Du har mist förståndet, sade hon galen av förbittring och slog honom två gånger i ansiktet.

Ja, kanske skulle han nu verkligen mista sitt förstånd. Guds hand är icke smekande, när den sänkes, och icke en kvinnas heller.

Han lyfte upp sitt ansikte. Kinderna voro svullna, våta av tårar, de runda ögonen blinkade, också de fyllda av vatten som små dammar. Hon tyckte bara han såg komisk ut.

— Gå upp och lägg dig, ditt kräk, mumlade hon.

— I himmelssängen? viskade han hjälplöst.

Då skrattade hon elakt.

— Är den inte god nog kanske? skrek hon till.
Du har trivts där hitintills.

— Ja, ja.

Han förmådde ingenting säga.

Efter en stund viskade han:

— Tror du då inte på Gud?

Ännu i det sista ville han bedraga sig själv med att han ändå sökt omvända denna kvinna.

— Gud! sade hon. Ser Gud ut som du, din luri-fax? Du borde se dig i spegeln!

Och hon menade det. För henne hade han varit Gud. Han hade skänkt henne kroppens vällust och för en tid stillat hennes begär. Det var allt vad hon strävat efter.

Då reste sig Josef. Han gick mot dörren, och medan han gick, drog han upp en stor vit näsduk och torkade sig i ansiktet med den. Näsduken var så stor, en oskyldighetens vita symbol, som han ville två sig ren med.

På landsvägen rullade den svartklädda tandlösa gamla Teresa fram på skraltiga ben, muttrande och mumlande. Hon steg in i stugorna, viskade och flinade.

— Josef, kolportören, grät. Såg ni, så hon dängde till honom? Jojo, minsann! Guds heliga män måste umgälla ibland. Och Adèle körde ut oss allesammans. Två turturduvor voro de, som blivit osams. Jojo!

Och hon blinkade med elaka ögon och neg och tackade för det goda kaffet. Så uppslukade mörkret henne igen.

XXIV.

Josef Wahlbom, kolportören, hade rest. Han färdades till andra trakter för att predika. Han var ju en vandrare och fick icke stanna alltför länge på en plats. Han hade lidit ett svårt nederlag, men Gud skulle upprätta honom. Så var hans vissa hopp. Jorden är fylld av sådana Guds vandringsmän, som falla omkull och resa sig igen för att sedan vittna inför människorna om Herrens obeskrivliga godhet och nåd. Tack vare dem har Gud full sysselsättning med att förlåta och torka händer som sudlats. De lita så fast på Honom. Han kommer dem väl icke heller på skam.

Nu hade Adèle tid att se sig omkring. Var det bara otur och en fumlig hand att hon en gång, när Petra stod under hennes fönster, råkade svepa alla blomkrukorna i marken? Det var otur. De föllo med ett väldigt krasande, stjälkar och blommor brötos av. Men Petra fick dem dock inte över sig. Hon hann stiga åt sidan. Eljes hade det gått henne illa.

Ja, Adèle hade tid att se sig omkring. Åter var hon den snokande och vädrande råttan, som dök upp överallt. Petra fick ingen ro för henne. Det var henne hon var i hälarna på. En gång hade Adèle

på skämt framkastat att Tord skulle vara förälskad i Petra. Nu misstänkte hon det på allvar. Vad brydde hon sig om Tord nu? Hon älskade honom ju inte. Men om rätt skulle vara rätt, var han ju dock hennes egendom. Ingen fick taga ifrån henne vad som var hennes. Försökte någon, skulle hon inte släppa taget.

Nu hade Adèle gjort rent i kolportörens rum. Det såg så tomt ut, när inte hans sångböcker och traktater mera lågo framme. Hon tog tillbaka sin kudde och lade den i sin egen säng. Hon hoppades väl ändå att han skulle komma igen. När hon gick ifrån rummet, låste hon det. Ingen annan skulle få se in i helgedomen. Orgeln i salen lät hon också flytta tillbaka till Petras vind. Den hade tjänat ut. Så skulle nu allt vara som förut, innan Josef kom.

Samma afton Adèle låst om Josefs rum, råkade hon och Tord i ett häftigt gräl. De sutto i salen efter kvällsvarden. Tord plockade med något. Han var ivrigt sysselsatt. Adèle kastade då och då en forskande blick på honom över bordet.

— Vad är det du håller på med? frågade hon.

Han såg inte upp. Slutligen sade han:

— Ser du det inte?

Jo, Adèle såg nog att det var en sax. En sådan där liten gyllene sax, utsirad och smäcker, som damer bruka ha till sitt handarbete. Den hade gått sönder. Och nu försökte Tord sätta ihop den igen. Han borrade med en mejsel för att få fast en skruv som fallit ur.

Adèle sade:

— Det är väl Petras sax.

— Ja, svarade Tord morskt. Jag lovade hjälpa henne med den.

— Du har lovat att hjälpa mig med tusen saker, utbrast Adèle. Men till mig håller du inga löften.

Och så började hon räkna upp. Det var kaffe-pannan, som grepen gått av på. Det var en stålvisp, som lossnat i fogarna. En hammare behövde ett skaft. En handdukshängare hade mistat sina krokar. Det var ingen måtta på allt, som var trasigt.

Och så med ens fann Adèle på något. Hon gick ut i köket och kom tillbaka med famnen fylld av alla dessa saker. Det skramlade, när hon vräkte ut dem på bordet.

— Håller du ändå smedja här för Petras skull, sade hon ilsket, så kan du ta de här också.

Tord hörde nog hur de rullade över bordet. Men han brydde sig inte ens om att se upp.

Adèle slog sig åter ned. Hon stirrade på Tord.

— Vad gjorde du och Petra ensamma i staden den där gången? sade hon plötsligt.

Tord blev röd i ansiktet och böjde sig ned över den lilla saxen.

— Fick du inte krukväxterna jag lovade att skaffa dig från staden då? sade han stillsamt.

— Jo, men du brukar köpa karameller åt mig. Den där gången glömde du det.

Ja, det hade han glömt. Och inte förrän nu hade hon yttrat ett knyst om det.

— Man kan inte komma ihåg allt, mumlade Tord.

— Nej, man glömmer väl mycket, när man har kärestan med sig.

Då slog Tord handen i bordet.

— Vad säger du, människa? utbrast han. Du får inte tala så om fröken Petra.

Adèle skrattade till.

— Jo, det är en fin fröken, ropade hon nu och nästan kvävdes av skrattet. Petra är som alla andra flickor på överblivna kartan, skall jag säga dig. Det brinner värst i torrt fnöske och gamla kåkar.

— Petra är inte gammal, sade Tord, men det var det dumaste han kunnat hitta på att säga.

— Nej, men jag är förstås gammal, högg Adèle i hest. En käring som du inte ens tittar åt! Erkänn att du är kär i Petra, din harkrank och skrymtare!

— Vad skall nu detta tjäna till?

Tord såg sorgset på Adèle.

— Behöva vi nödvändigt en orgel och en predikant här i salen, för att du skall vara snäll?

— Ja visst. Tusen predikanter!

Tord var nu färdig med saxen. Han stoppade den i fickan. Adèle uppfattade det snabbt.

— Ge mig den, sade hon. Det där är bara för att du skall ha ett nytt tillfälle att träffa Petra. Jag skall själv lämna fram den.

Men Tord gav henne inte saxen. Han höll handen för säkerhets skull i fickan.

— Ge mig den, tiggde Adèle.

— Nej, bråka inte. Du skulle bara förstöra den.

Adèle skakade tillgjort på huvudet.

— Förstöra Petras sax! Ånej, det fattades bara. Då skulle hon komma springande på nytt och vilja ha den lagad. Jag skall nog akta mig.

Tord såg på förödelsen på bordet.

— Tag ut alla de här sakerna, sade han. Jag har inte tid med dem i kväll.

— Men med Petras saker har du tid.

— Så där kan du hålla på hela natten, utbrast Tord förtvivlad.

— Du är kär i Petra, tog Adèle i igen.

Tord lutade sig över bordet. Hans ögon voro mörka av vrede.

— Ja, sade han för att få ett slut på det. Jag är kär i Petra.

Han trodde inte att hon brydde sig om det. Hon grälade väl bara av sysslolöshet.

Men Adèle rusade upp.

— Du! skrek hon. Nu sade du det! Vad vet jag hur långt detta gått! Jag skall tala om det för Angela. Och det skall ut i hela socknen! I varenda gård och stuga!

Tord hade också rest sig. Han gick runt bordet och tog Adèle om axlarna.

— Du säger ingenting, sade han mörkt. Det roar dig att ställa till trassel överallt, det förstår jag. Sådan är du. Jag menade ingenting med vad jag sade nyss. Jag kunde lika väl sagt motsatsen. Petra är oskyldig.

Adèle gav honom en lurande blick.

— Så, viskade hon. Petra oskyldig! Det är då inte hennes förtjänst. Hennes släkting, den där Tage Ehrencreutz då, som var här för fyra år sedan och bodde hos sin morbror, den tokiga gamla stollen Johan von Pahlen? Den trodde Petra skulle hålla till godo med henne. Men han hade låtit bli att tala om att han var förlovad förut med en rik flicka som hette Hertha Adlerbring, hon som han sedan gifte sig med. Den riktiga fästmän hade skinn på näsan och var inte dum. När det blev för hett de såta vännerna emellan, hittade hon på av bara rackartyg att skicka honom en stor pappask med blommor. Det vet jag, för jag hörde det genast på stationen. Petra fick oberäknat syn på dem, för Johan hade inte kunnat bärga sig från att öppna asken, och Petra kom just då dragande med Tage. Det var ändå röda nejlikor. Då tog Petra itu med Tage, så han inte stod ut längre, utan for ifrån henne, den oskyldiga! Och hur hängde det egentligen ihop med Petra och Johan själv? Det var allt misstänkt, vad det skulle pjoskas med den tosingen och vakas över honom, så att han inte fick dricka en droppe vin en gång. Jo, det var snyggt, det dygdemönstret gjorde nog allt vad hon kunde för att komma åt både systerson och morbror.

Adèle hade talat i en ström. Till slut, när hon var nära att mista andan, lyckades Tord stanna hennes hysteriska ordflöde med ett:

— Tyst.

Men Tord hade fått ett stick i bröstet. Han hade

glömt den där Tage Ehrencreutz. Petra hade ju själv sagt att det funnits andra. Han mindes honom nu. En ung man som bott hos gamle Johan von Pahlen. Jaså, det var han!

Adèle lurade på honom.

— Jag skall hämnas, sade hon plötsligt.

— Hur?

Tord betraktade henne med fasa.

— Du har ingenting att hämnas, sade han.

Adèle började syssla med bråtet på bordet. Hon ville att Tord nu skulle gå. Och han gick. Hon hörde honom gå över gården in till Petra. Då smög hon sig fram till skåpet och hämtade fram konjak åt sig. Under Josefs tid hade hon slutat att dricka. Hon hade haft andra upplivande medel. Men nu brann hennes strupe av törst.

Hon tömde ett glas och slog i på nytt åt sig. Hennes fingrar började nervöst irra bland de trasiga föremålen på bordet. När hon druckit det andra glaset, steg spriten henne snabbt åt huvudet. Hon var icke van längre. Hennes läppar öppnade och slöto sig. Hon kramade om stålvispen.

— Stackars ni, sade hon med grumlig röst. En sådan husbonde ni ha, han lagar er inte, när ni gått sönder! Trasiga och eländiga se ni ut. Ja. Ja. Jag också. Något har stannat i mig. Det är därför att ingen drar upp mig.

Så skrek hon till högt. Hon hade stuckit sig på en tagg på stålvispen. Det svarta odjuret var där igen! Hon var åter förföljd av det. Kärlekens lust

hade hon äntligen lärt känna, och den hade för en tid haft makt att jaga undan hennes spöken. Nu voro de åter där. Det lurviga odjuret med den röda tungan hängande ur det glupande gapet, karlen som grinade under sängen. Vart hon såg: förvridna ansikten, djurbilder, en yvig svans som svepte över golvet.

Det blödde litet ur fingret. Då trodde hon att hon själv skulle gå sönder, en docka som spruckit och som sågspånen rann ur. Hon var en olycklig människa. Konjak brukade göra henne glad. Icke i kväll! Hon hade en bitter smak i munnen. Hon såg också Petra framför sig bara hon slöt ögonen. Men Petra var blodig i pannan och matt i ögonen. En trasig sax hade slitit upp henne. Hennes egen trasiga sax. Det skrattade Adèle åt. Petra hade tagit Tord.

— Stackare, lallade Adèle. Vad mycket olycka en liten gyllene sax kan ställa till!

Hon vacklade upp, tömde ett par glas till och raglade in i sitt rum. Framför spegeln talade hon till sig själv, fastän hennes ansikte i glaset tycktes upplösas i suddiga dimmor.

— God natt min ängel, jollrade hon fånigt. En Herrens tjänare åt av ditt kött och drack av ditt blod. Så for han full som en kaja av ditt eldiga vin. Ja, han blev rusig av ditt brännvin. Han låg i himmelssängen och älskade dig, min ängel, och söp dig till. Skål och god natt!

Hon knäppte av sig sina kläder. De fladdrade

som vingar omkring henne. Bland dimmorna såg hon sin nakna kropp skymta. Och omfamnande sig själv föll hon i sängen. Hon vaknade upp ibland ur sömnen och skrek till av skrämsel över Petras blodiga panna. Men så sjönk hon åter in i tung dvala.

XXV.

Efter den där natten på hotellet hade Petra sökt undvika att hon och Tord skulle träffas ensamma.

Hon fruktade trots allt att komma in i något förhållande. Hon kunde och ville det icke! Hon var också rädd för att Angela skulle ana något. Hon trodde att Adèle hade börjat misstänka dem. Nej, Petra såg ingen riktig väg ut ur det hon denna höst givit sig in i. Var det den mörka hösten som kommit henne att känna sig så ensam? Hon hade icke handlat rätt varken mot Tord eller sig själv. Hon hade gått med slutna ögon. Och nu började hon vakna. En herrgårdsfröken som lever i förhållande med sin arrendator... Nej, hon ville det inte. Andra finge vara modigare än hon.

Dagen efter det Adèle berusat sig med konjak, mötte hon Petra ute i skogen kring Eka. För Adèle var det inte något tillfälligt möte. Hon hade smugit sig efter Petra. Stigen var smal. De stannade mitt emot varandra.

— Har du fått saxen, som Tord lagade åt dig?

Det var det första Adèle sade.

— Ja tack, svarade Petra litet förvånad.

Adèle granskade henne hånfullt.

— Du går här så ensam, sade hon. Vem väntar du på?

Petra log.

— Jag väntar på ingen.

Adèle var tung i huvudet efter gårdagen. Hennes ögonlock voro litet svullna. Hon var inte så snabb i orden som vanligt. Hon gjorde en rörelse med händerna, som ville hon omfatta hela skogen.

— Skogen är vid, sade hon. Alltid kan det gömma sig någon i buskarna.

Det begrep inte Petra. Hon ville fortsätta. Men då tog Adèle fatt i hennes arm. Det var som om en klo slagit ned i Petras kött.

— Nu kommer du inte härifrån, flämtade Adèle. Minns du den där leken "Ingen kommer här fram, förrän han säger sin kärastes namn. Vem är han?". Hör du, jag har ingen vidare röst, jag, men jag sjunger ändå för dig.

Petra blev litet rädd. Adèles ögon lyste olycksbådande. Hon drog upp sin överläpp. Det såg ut, som om hon morrade.

— Vad vill du? Släpp mig, viskade Petra.

Men Adèle släppte henne inte.

— Jo, du är söt, sade hon. Är det så där du ser ut, när Tord vill ligga hos dig? Ånej. Då brinner du nog och smyger dig intill honom. Hu! Vilken förförerska!

Petra stod tyst. Hon darrade nu.

— Du säger ingenting, ropade Adèle till. Nej, för du har ont samvete. Du och Tord! Har man hört

på maken? Och du som vill vara så förnäm! Jo, jag tackar jag.

Hon skakade Petras arm och slängde den åt sidan.

Ett ögonblick tänkte Petra förklara sig. Hon började säga något, men hejdade sig åter. Vad tjänade det till att tala med Adèle? I själva verket hade hon ju intet ont gjort. Men det skulle inte Adèle förstå.

Nej, Petra teg stilla. Det retade Adèle ännu mer. Om Petra svarat i samma ton som hon, skulle de fått i gång en ordentlig träta. Man kan inte i längden stå och skrika ensam.

— Jag är Tords hustru, sade Adèle stolt. Det är min plikt att taga vara på honom.

Petra försökte glida förbi Adèle på stigen. Men Adèle ställde sig framför henne.

— Tror du, att du kan komma ifrån det? sade Adèle hotande. Tord talade om alltsammans för mig i går kväll.

— Låt mig komma förbi, bad Petra ängsligt.

Hon trodde inte vad Adèle sade.

— Ja, gå då, sade Adèle plötsligt och lämnade vägen fri.

Petra skyndade sig undan. Adèle följde efter. En fix idé hade sedan gårdagen fått insteg i hennes hjärna. Hon såg åter Petra för sig med pannan blodig. Hon hatade henne. Hon hade alltid hatat Petra. Adèle hade ju släppts in i rummen på Eka. Men hon hade aldrig fått bli Petras förtroliga väninna. Hon hade alltid känt sig som den underlägsna.

Hon tog upp en vass sten från marken. Medan hon hastigt gick framåt, rullade hon stenen i sin magra hårda hand. Hon visste knappast vad hon gjorde. Hon höjde armen och slungade stenen efter Petra. Petra hade i detsamma vänt sig halvt om för att se, om hon var förföljd. Den skarpa stenen träffade henne i pannan. Med ett litet rop föll hon. Så blev det tyst. Petra hade förlorat medvetandet.

Adèle stod stilla gripen av en skräckblandad beundran för sig själv. Hon lyfte sin hand och såg nyfiket på den. Det var som om handen handlat fortare än hennes tanke. Hon tittade sig med rädd min omkring. Nej, ingen hade varit vittne till händelsen. Då smög hon sig darrande fram till Petra. Petras panna var blodig. Ja, där låg hon nu med blodig panna, som Adèle sett henne för sig i drömmen. Såret var inte gjort med den där gyllene saxen. Men den skarpa stenen låg bredvid Petras arm. Adèle lutade sig ned, grep stenen med sina yttersta fingerspetsar och kastade den inåt skogen. En kråka flög upp och flaxade med vingarna.

Adèle såg djupt och länge ned på Petra. Efter en stund började hennes ögon flacka. Hon höll sig för munnen. Den skälvde så besynnerligt. Så sprang hon irrande sin väg.

Långt fram på eftermiddagen, då det redan skymde, började man sakna Petra.

Angela kom till arrendatorn.

— Petra är försvunnen, sade hon.

Tord spratt till. Han anade genast oråd.

Det är Adèle, tänkte han snabbt.

— Jag skall gå ut och taga reda på henne, sade han.

Angela ville följa honom. Men han skyndade ifrån henne. Han var het av oro. Han stannade, lyssnade, sprang igen. Hjärtat dunkade i honom.

— Petra, sade han oupphörligt. Å, Petra!

Han ropade icke namnet högt. Han tyckte att han då också skulle ropa ut sin hemlighet. Hans och hennes hemlighet. I skymningen såg han en mörk massa ligga över vägen. Då stannade han hjälplös med hängande armar.

— Petra, sade han igen.

Ja, det var hon. Alltjämt låg hon där, som Adèle lämnat henne. Tord böjde knä bredvid henne. Han tog upp sin näsduk och torkade blodet från hennes ansikte. Han grät.

— Lilla Petra, vakna, sade han.

Men hennes ögon voro hårt slutna. Något vasst, förmodligen en sten, hade träffat henne i pannan. Han förstod att det var Adèles hämnd.

Angela kom. De knäböjde där, båda bleka i ansiktena.

— Stanna här, viskade Tord så. Jag skall hämta hjälp.

Han sprang. Angela tog Petras slappa hand och smekte den. Hon grät inte. Hon satt bara tyst och smekte handen.

Efter en stund kom Tord tillbaka med ett par karlar. De lyfte försiktigt Petra på sina armar och buro henne ned för stigen. Tord gick närmast hennes

huvud. Han avskydde att också de andra höllo om henne. Men han kunde ju icke reda sig ensam. De buro upp Petra på hennes rum och lade ned henne på sängen. Angela ringde efter barnmorskan. Det fanns ingen annan i bygden, som var kunnig i sjukvård. Barnmorskan kom i sin stora kappa, fryntligt vädrande med sin krokiga näsa, som om hon väntade ett intressant fall. Åter, som då Angela sett henne därborta i stugan, sade hon till om att man skulle värma vatten.

— Massor av varmt vatten, kommenderade hon.

Det var som om kokhett vatten varit det lindrande medlet för allt lidande.

Hon fick emellertid upp Petra ur medvetslöshetens natt. Petra vaknade, tog sig över pannan och mumlade något. Ingen hörde vad hon sade. Men hon levde. Det var tills vidare nog för dem. Men under natten fick hon ett anfall av feber. Hon hade nog legat i flera timmar ute på den kalla fuktiga marken.

Arrendatorn och Angela sutto med dörren öppen och talade med låg röst med varandra.

— Hur har hon kunnat skada sig så? undrade Angela.

Tord teg. Så sade han slutligen:

— Hon snavade väl och föll baklänges.

Men såret var ju i pannan. Det tänkte inte Angela på. Tord ville ändå icke förråda Adèle. Men han gick inte till sin bostad den natten. Han vakade tillsammans med Angela. Det kunde alltid vara något han skulle kunna hjälpa till med.

XXVI.

Nu var Petra i feberns land. Hon hade inga tydliga begrepp om det som hände i hennes närhet. Ansikten döko upp omkring henne. De skymtade som andra skuggor vid yttersta gränsen av det fantomernas rike, vari hon dvaldes. Ibland kände hon igen dem. Jacob Levin lutade sig över henne, tog henne på pulsen, strök henne över håret. Hon stirrade på honom utan att med något tecken röja, att hon visste vem han var. Ja, Jacob Levin hade kommit resande för att hälsa på Dora Macson. Nu skötte han Petra von Pahlen. På det eljes så tysta och ensamma Eka var det fullt med folk. De turade om att vaka hos Petra: Dora, Betty och Angela. Hon var mycket sjuk, nära döden. En lunginflammation hade stött till.

Men Petra är i feberns land, hon varken hör eller ser dem som syssla omkring henne. Hon har mycket bråttom. Hon går och går. Det är sommar omkring henne. Det är därför hon är så varm. Vägen framför hennes fötter är vit av damm. Det virvlar upp och fyller hennes näsborrar och tränger in i hennes strupe. Hon känner det ibland, som om det vita dammet skulle kunna kväva henne. Men hon går.

Någonstädes tickar en klocka. Hon kan inte se den. Själva marken under henne tickar och tickar. Det är därför hon har så bråttom. En väderkvarn ute på ängen svänger med svarta armar. Den mal, den mal. Och när vingarna smälla mot luften, låta också de som en klocka som tickar och slår. Ingenstädes finns det visare som peka på vad tiden lider. Men minuterna och sekunderna rymma sin kos, falla ut i ett stort hav långt borta. Petra tror att där borta där havet finns bortom skogar och ängar, där skall hon hämta dessa flyende sekunder och minuter. Vattnet kokar av dem. Hon har så bråttom därför att hon skall fånga dem.

Men det är en lång väg hon har att gå. Den tar aldrig slut. Solen bränner från en himmel som är utan moln. Rymden är en blå glaskupa, som sänker sig runt jorden. I glaset spegla sig skogen och blommorna, förstorade, sällsamma som djur i ett akvarium. Ja, somliga blommor ha långa antenner, som röra sig och vagga, som krypa ihop så att man knappast kan skönja dem och åter köra fram som väldiga spjut. Och i glaset skymtar Petra en förvriden och besynnerlig bild av sig själv. En kvinna lik en kautschukdocka, som ibland ser ut som en groda med mun upp till öronen och glupskt skrattande gap och ibland som en myra, liten och smal med ett strå i käften.

Hon blir rädd och springer ifrån den vita vägen fram och tillbaka under glaskupan, så att hon stöter emot dess väggar. Då sjunger det av dem. Ja hela

glaskupan fylles av klingande sång! O, det är en ljuvlig sång. Hon vill sjunga med, men hennes strupe är sammantorkad. Ack tyst! Sången vill ju spränga hennes huvud. Hon kryper ihop och söker hålla alla lemmar stilla för att ej stöta emot något och åter få glaset att klinga. Men tystnaden är också farlig. Den är död: en sångfågel som fallit till marken och bara vrider sig litet med utbredda vingar.

Nu är allt tyst. Hela jorden tiger stilla. Varje rörelse Petra gör hörs på ett förskräckligt sätt. Hennes armar äro sågar som riva och gnissla, hennes fötter hammare som slå.

Då kommer hon tillbaka till den vita vägen. Nu behöver hon knappast trampa. Hon står bara orörlig, och vägen glider som ett band framåt. Men bandet är fäst vid ett hjul, och långt borta ser hon att det svänger ned i marken. Följer hon nu med i denna svindlande fart, skall hon hamna i mulden under blommornas och trädens rötter. Där är väl en grav åt henne. Hon stirrar och stirrar med fasa på den plats, där bandet rinner ned i jorden. Hon vill hoppa då för att lyckligt komma över på andra sidan. Hon spänner sin kropp till språnget. Se, det lyckades! Hon vänder sig om, och mulden sträcker en svart hand efter henne. Och handen har naglar, som glänsa som uppgående solar. De bränna henne med hetsigt sken.

Då skyndar hon framåt igen. Men skogen är ljuvlig. Där är skugga och vaggande grönt. Också skuggorna äro gröna. Så underbart gröna i ett grönt

som gör ögat gott. Också där höres klockans tickande ljud under mossan och myrstackarna. Men det är icke så hårt, icke så klingande högt. Där krypa djur över marken. Alla ha bråttom! En trast ropar i ett träd med klar röst.

Här vill hon dröja, fastän hon har så brått. Hon går långsamt i gröna skuggor. Hon skulle vilja svepa in sig i en sådan skugga som i en silkesschal. Och knappt har hon önskat detta, förrän en skugga faller över hennes axlar och lindar sig omkring henne. Den är isande kall. Och när hon ser nedåt, upptäcker hon att hon är naken. Då har hon ingenting annat att göra än att dölja sig i denna kalla slöja. Ty hon känner sådan blygsel över sin vita kropp. Och nu kommer en man. Han steg ut ur det ihåliga trädet där borta. Hu, hon är rädd för honom. Och ju närmare han stiger henne, ju starkare lysa hennes vita lemmar. Skuggan kan icke dölja dem. Och nu står han framför henne. Det är Tord, det är Tage, nej det är Thomas! Hon skriker hans namn så skallande högt, som måste hon ropa till honom långt bortifrån andra ändan av världen, och ändå står han ju bredvid henne.

Han tar åt slöjan. Och slöjan, som är som is, bränner honom ändå, fräter hans kött. Petra ser två förbrända fingrar falla ned i mossan. Med vämjelse tycker hon då att han är på något vidrigt sätt vanskappt. Han sträcker upp en hand, och den har bara tre fingrar kvar. Hon darrar av ängslan att han skall vidröra slöjan igen. Likafullt gör han det, och finger

efter finger faller av honom. För att hindra honom från att stympta sig ännu mera flyr hon undan. Hon springer och springer. Under hennes fötter tickar marken som en klocka. Även hans steg hör hon. De bli tyngre och tyngre. De eka. De åska mot jorden. De fylla hennes öron med brusande ljud.

Så är hon ute på en slätt. Där blir det med ens natt. Ja, dagen kan ju inte räcka evigt. Den hämtar andan, slocknar som ett ljus som brunnit ut. Nu sover den trygg, till dess solen går upp. Men Petra famlar i mörkret. Hon vill finna dagen, väcka detta rosenkindade barn och be det genomvaka natten med henne.

Hon går runt på slätten. Vinden kommer svepande och har med sig en doft av hav. Men havet luktar ruttet. Hon försöker låta bli att andas för att slippa denna rysliga lukt. Så faller hon omkull på en tuva och somnar. Men hon sover med öppna ögon, och förbi henne stryka skuggor. De fladdra som möss i mörkret, sticka henne med vassa vingar, tassa vid hennes bröst och vid hennes underliv med spretande fötter som likna kråkornas. Då lägger hon handen över sin navel och döljer ett rött märke där, som är som märket efter en kråkfot.

XXVII.

Petra är i feberns land, och där vaknar hon.

Alltjämt är slätten där. En oändlig slätt. Grå av vindslitet gräs. Vacklande reser hon sig och stapplar vidare. Hon har i alla fall ett mål. Hon vill till havet att fånga tidens minuter och sekunder som fallit ned däri. Det är mycket viktigt för henne detta. Då skall den osynliga klockan under hennes fötter sluta att ticka. Själva tiden skall stanna. Lyckas hon bara med det, skall sedan allt bli bra.

Nu har hon inte längre slöjan på sig. Hon är klädd som vanligt, men hon är barfota. Vinden kommer åter farande från havet. Nu doftar den friskhet och god sälta. Hon drar in den i djupa andetag. När hon slickar på sina läppar, äro de salta. Då måste havet vara nära. Havet som strör luften full med salt. Men ännu har hon ett stycke väg att gå. Så trött hon blir. Hennes fötter börja blöda.

Ingenting har hon att äta. Hon tuggar på gräset. Tuggar. Tuggar. Hon har det i mun och tuggar. Hennes tunga slingrar sig som en orm mellan tänderna. Den har blivit till en orm som går tjock och slemmig ut och in mellan läpparna.

När hon plötsligt blickar upp, ser hon gestalter

som röra sig i en ring runtomkring henne. De äro långt borta, men hon urskiljer dem ändå. En ring av bleka ansikten. De äro bara ansikten och fötter och händer, som krama om varandra. Hon vet så väl vilka de äro. Dora och Gotthard och Jacob och Hans och Betty. Sven och Agda och Bess och Judy Rosenrauch. Den döde Johan von Pahlen och Tage Ehrencreutz och hans rika hustru Hertha Adlerbring. Tord och hans mor och predikanten och Adèle. Angela och Bell von Wenden och Stanny. Och Thomas — Thomas Meller! Det är som om det vore myriader. Men hon känner tydligt igen var och en särskilt, även Bell och Stanny och Hertha och Tords mor, vilken hon aldrig har sett. Herthas fladdrande händer bära på en påse och Johans på en trälåda. Alla se de dumma ut. Oförstående. De kunna inte komma henne närmare. Besynnerligt. De nicka åt henne med sina dumma huvuden, men närma sig inte.

Då varseblir hon något. Där nere i gräset under dem alla går en liten liten dvärgman med ett stearinljus i handen. Han når bara upp till fötterna på de andra. Han nickar och nickar och mumlar. För varje fotpar han kommer till stannar han och sysslar med något. Han dryper stearin från ljuset, som han håller i, på fot efter fot. Hon ser stearinen rinna i en vit het massa. Den klibbar vid alla fötterna och vid gräset. Så snart den har stelnat, stannar foten i sin gång. Den ondskefulla varelsen med ljuset lackar fast dem vid slättens gräs. Därför komma de ej ur

fläcken. Kanske ville de hjälpa henne att stanna tiden. Så stannade de själva. Hon, Petra, är ensam dömd att hämta upp sekunderna och minuterna. Hon vinkar åt dem att hon snart skall vara tillbaka.

Förstå de henne? Nej, de äro alldeles ur stånd att förstå henne. Så skyndar hon snubblande vidare.

Med ens stannar hon. Havet. Havet är där. Det är blått som himlen. Vågorna leka mot stranden. Det är vatten och åter vatten utan gräns. Det är stort, så outhärdligt stort. Det mumlar och viskar. Det har kastat upp snäckor på sandstranden, och också dessa mumla och viska, men med spröda och klingande röster. De äro barn av havet.

Nu står Petra på stranden, och en våg slår över hennes nakna fötter. Solen breder en gyllenröd matta över havet. En gyllne väg. Nu säger havet något till henne. Men hur hon anstränger sig, kan hon icke uppfatta vad. Där ute driver en båt med vitt segel. Den kommer närmare och närmare land. Den lyftes på vågorna, kastas framåt som ett flarn, sjunker ned och kommer upp igen. Petra väntar den båten med klappande hjärta. Hon är orolig att den ej skall hinna fram till henne med sitt budskap.

Hon börjar springa av och an på stranden. Händerna håller hon för naveln, just där det svider efter kråkans fot.

Men nu kommer segelbåten inglidande på en mjuk våg. Den har en fiskare ombord. Ja visst. En fiskare är ombord. En fiskare med ett nät. Han vet att hon skall möta honom. Han gör ett tecken. Då stiger hon

in i båten. Allt är så oförklarligt där. Fiskaren är en gammal man. Det kan hon se på hans krökta rygg och benen som darra. Nu vänder han sig mot henne. Han har inte något ansikte. Han har blott ett bak-huvud med hår som en svart skål, men det gömmer bara tomhet. En öppen skål. Petra hackar tän-derna. Men hon tar modigt nätet som han räcker henne.

Först tycker hon att det är lätt. Det är luft bara, ingenting. Men när hennes fingrar sluta sig om nätet kanter för att fånga in det, då känns det med ens så tungt att hon knappast mäktar lyfta det.

Lyfter hon jordklotet? Bär hon hela världen i sina armar? Då förstår hon att fiskaren har givit henne tiden att bära. Han har hämtat upp sekun-derna och minuterna i nätet som otaliga fiskar, icke skönjbara för synen. Och när hon vacklar på stran-den med sin dyrbara börda i famnen, blir det döds-tyst omkring henne. Klockan har stannat. Jorden under hennes fötter tickar inte längre. Gräset rör sig inte. Vågorna sluta att slå mot stranden. Snäc-korna sjunga inte längre. Tiden är slut. Och då vid-tar evigheten, som icke har någon tid. Den är tidlös, glider och glider utan uppehåll. Den kommer böl-jande in över henne. Det är som dimmor, det är som imma, det är som svallande vatten, det är som van-sinnigt bländande ljus. Men det är tystnad. Ingen levande härdar ut med denna tystnad. Själen vill sprängas, vill bli en dimma också den och glida bort över vattnen.

Petra vacklar med nätet i sin famn. Hon vaggar av och an, kvider. Hon känner sig brista.

Och så faller hon. Faller. Nätet rullar ifrån hennes styvnade fingrar. Och medan hon faller, hör hon dess last åter rulla ut i havet. Ett stim av osynliga fiskar rusar ut i vattnet. En sol snurrar runt framför Petras ögon. Ett guldklot med väderkvarnsvingar, som röra sig i rasande takt. Jorden tickar åter under henne. Tiden glider framåt frigjord. Och evighetens dimmor krympa samman. Petra faller...

XXVIII.

När Petra slog upp ögonen och bad om ett glas vatten, började Angela gråta. I flera dygn hade Petra knappast sagt ett redigt ord. De hade fått hålla henne i sängen, för att hon ej skulle kasta sig ur.

Angela gick efter vattnet och såg på hur Petra törstigt drack ur glaset.

— Tack, sade hon och ett leende for plötsligt över hennes ansikte.

Ja, hon log, fast ännu litet främmande. Ett nytt under. Angela ställde sig vid fönstret, för att Petra inte skulle märka hennes tårar. Hon hade trott att Petra skulle dö. Hon hade bett till Gud. Men Gud hade gömt sig i ett moln. Hennes böner nådde honom inte. Han tycktes så långt borta just nu, när hon behövt honom som mest.

Angela hade från sitt rum lyssnat till Petras ord i yrseln. Hon hade undrat vem Thomas var. Hon hade aldrig hört Petra nämna hans namn förrän nu. Det var bara ett par gånger Angela hört henne ropa det. Thomas! Vem var Thomas? Så litet de kände varandra, Petra och Angela! Petra dolde sig för henne. Hon bar på tankar som Angela icke anade.

Och Angela vände sig om där hon stod och

kastade en blick fylld av undran bort till Petra. Hon tyckte det var en ny Petra, som låg där i sängen. Så blek, med skinande ögon och fuktigt hår! Hon såg så ung ut, som en flicka bara.

Angela gick fram till henne.

— Är du bättre nu?

— Ja, jag har visst varit sjuk.

— Men nu skall du bli bra.

Petra rynkade ögonbrynen. Hon mindes så väl hur Adèle kastat stenen som träffat henne. Sedan hade allt blivit mörkt. En natt med sällsamma drömmar. Hon kom knappast ihåg dem nu. De flydde undan för dagsljuset. Det var också solen, som sken in i rummet. Hon vände litet på huvudet. En klocka tickade så hårt. Å, den stod där på hennes toalett-bord. Kanske hon hört den under feberyrseln. Hon tyckte att hon hela tiden hört en klockas tickande. Det hade varit så underligt och hemskt.

Nu låg Petra där i sin säng och lät dagarna gå. Hon blev bättre och starkare. Först hade hon knappast orkat lyfta en hand. Jacob Levin kom till henne varje dag. Dora Macson också. Hon skulle snart resa. Betty lagade dekokter på allehanda örter och såg ut som en trollmor, när hon trädde in med rykande koppar. Gotthard tittade i dörren och nickade åt henne.

— Du sade mycket, när du yrade, du, skämtade Dora med henne en gång, när Jacob var inne hos Petra.

Petra såg en smula ängslig ut. Hade hon kanske förrått sig?

— Ack, i feberyrsel, sade hon slutligen och log skyggt.

— Yrsel har man ofta, inföll Dora. Ibland är det, som om man handlade i yrsel även utan feber. Efteråt tror man att man drömt. Det var bara en besynnerlig dröm, tänker man och menar att detta är väl bara sådant, som man skall glömma. Jag hade själv en sådan dröm för inte så länge sedan . . . tillade hon hastigt.

Och hon strök sig litet förvirrad över pannan och tittade på Jacob. Petra tyckte det såg ut, som om hon för honom, utan att han visste det, ville ursäktas sig för något.

Du bär kanske på hemligheter för honom också, tänkte Petra utan att ana hur rätt hon hade.

Dagarna gingo. Petra räknade dem icke.

Hon såg sina vänner röra sig i rummet. Och hon log mot dem alla. Också mot Adèle som en eftermiddag kom smygande med oroligt och ångerfullt ansikte. Petra sade inte något till henne om den där stenen. Bara nickade vänligt också åt henne. Men när Tord och hon ett ögonblick blevo ensamma, räckte Petra honom handen.

— Det är bäst att det är slut nu, viskade hon. Du förstår själv att det måste vara slut. När jag blir frisk igen, reser jag härifrån.

Och Tord svarade inte. Han böjde sig blott litet djupare ned, så att hon ej skulle se hans ansikte.

När Petra blev ensam igen, suckade hon djupt. De där orden hade hon velat säga. Nu voro de äntligen uttalade. Adèle hade slungat sin sten mot Petra. I hämnd. I hat. Det förstod Petra. På sitt sätt hade väl Adèle haft rätt.

För Petra var det nu, som om hon åter vaknade till livet. Hon hade varit långt borta. Nu kom hon tillbaka. När en blomma brast ut i krukans på fönsterbrädet, bad Petra att Angela skulle flytta den till hennes säng.

Det var en grå blomma med silverglänsande blad. Men inne i kalken rodnade det som av en soluppgång. Petra låg och betraktade den. Det var höstens egen blomma, vävd av dimmorna och skuggorna i de förbiglidande dagarna.

Tiden skulle icke stanna som i Petras feberdröm. Klockan tickade. Vintern var snart inne. Ett nytt år väntade. Då skulle kanske Thomas komma tillbaka. Men Petra tänkte icke just nu på honom. Hon log leende och litet lycklig, därför att den grå hösten ändå burit en blomma till hennes bord.

heads 36/9
224 k = proof.

AGNES VON KRUSENSTJERNA

NINAS DAGBOK..... (1917)

ANDRA UPPLAGAN. 3: 75.

HELENAS FÖRSTA KÄRLEK..... (1918)

5: 75.

EN DAGDRIVERSKAS ANTECKNINGAR..... (1923)

TREDJE UPPLAGAN. 6: 75.

TONY VÄXER UPP..... (1922)

8: 50.

TONYS LÄROÅR..... (1924)

9: 50.

TONYS SISTA LÄROÅR..... (1926)

7: 75.

FRU ESTERS PENSIONAT..... (1927)

7: 50.

HÄNDELSER PÅ VÄGEN..... (1929)

5: 75.

FRÖKNARNA VON PAHLEN.

I. DEN BLÅ RULLGARDINEN..... (1930)

ANDRA UPPLAGAN. 7: 50.

II. KVINNOGATAN..... (1930)

7: 50.

III. HÖSTENS SKUGGOR..... (1931)

7: 50.

IV OCH V. (UNDER FÖRBEREDELSE.)

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

6000025813

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

JOHN JOHNSON
BOKHANDLARE
GÖTEBORG

